

DRVO

tehnika nameštaj

broj 56 ■ godina XIV ■ oktobar 2017. ■ cena 300 dinara ■ godišnja pretplata 1980 dinara ■ za inostranstvo 50 evra

91771451512008

toptech.rs

biesse.com

EKSKLUZIVNA TEHNOLOGIJA

Potpuno jedinstven radni sto, izrada komada velikog obima ili posebno delikatnih 3d oblika.

Rover M5

MOCA

simpo

Weinig

GRAKOM SN

Fabbrica

WE

Fabbrica

WOOD

Boje i lakovi za drvenu industriju

office@fabbrica.co.rs | www.fabbrica.co.rs

Bosanska 65 | 11080 Zemun | BG | Srbija | +381 11 316 99 77 | 316 99 88 | 307 79 05 | 307 79 06

Milenka
Topalovića bb,
31250 **Bajina Bašta**
Serbia

Industrijska
zona bb,
36000 **Kraljevo**
Serbia

MicroTri d.o.o., osnovano 1989, bavi se preradom drveta. Svrstavamo se u vodeće srpske izvoznike. Mi smo pravi partner i dobavljač masivnih lepljenih bukovih ploča i bukove rezane građe u svim izvedbama, formatima i kvalitetima. Naša visefazna kontrola i visoka stručnost zaposlenih, u kombinaciji sa praćenjem najnovijih tehnologija i investicija, omogućava nam da uvek dostižemo vrhunski kvalitet i možemo da ispunimo specifične zahteve najzahtevnijih kupaca.

MicroTri

MicroTri d.o.o.
Karađorđeva 65, 11000 Beograd
Tel 011/2628-286, 2621-689,
Fax 2632-297
timber@microtri.rs
www.microtri.rs

EBB | EW2 TRAČNE TESTERE

EWD tračne testere su
investicija u budućnost.

EBB tračne testere - više fleksibilnosti,

hidraulični sistem napinjanja testera s izrazito kratkim vremenom reakcije (max. 0,2 sec.) osiguravaju visoku tačnost reza i visoko iskorištenje.

Kolica EW2 - više dodane vrednosti,

izvanredna tačnost pozicionisanja, visoka brzina pozicionisanja te stabilna konstrukcija omogućuju velike kapacitete proreza i uštedu vremena.

eWood - više sigurnosti u proizvodnji.

Važan element u industriji 4.0 koji omogućuje intervencije u svakom trenutku na svim parametrima pogona. Rezultat je velika produktivnost.

EWD

www.ewd.de

DRVOtehnika

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

Časopis izlazi tromesečno

Osnivač i izdavač

EKOpress Blagojević d.o.o.

NOVI BEOGRAD

Antifašističke borbe 22, lokal 22

Tel/fax: +381 (0) 11 213 95 84, 311 06 39

www.drvotehnika.com

e-mail: office@drvotehnika.com

Godišnja pretplata 1.980 dinara

Pretplata za inostranstvo 50 evra

Izdavački savet

- Dragan Bojović, UNIDAS, Beograd
- Božo Janković, ENTERIJER Janković, Novi Sad
- Vladislav Jokić, XILIA, Beograd
- Bogdan Kavazović, TIK stolarija, Sremska Mitrovica
- Stevan Kiš, EuroTehno, Sremska Kamenica
- Radoš Marić, MARIĆ, Čačak
- Rajko Marić, MICROTRI, Beograd
- Dr Živka Meloska, Šumarski fakultet Skoplje
- Dr Goran Milić, Šumarski fakultet Beograd
- Golub Nikolić, NIGOS elektronika, Niš
- Zvonko Petković, vanr. prof. FPU Beograd
- Dragan Petronijević, MOCA, Jablanica
- Tomislav Rabrenović, DRVOPROMET, Ivanjica
- Gradimir Simijonović, TOPLICA DRVO, Beograd
- Vesna Spahn, WEINIG, MW Group, Kruševac
- Mr Borisav Todorović, BMSK, Beograd
- Milorad Žarković, ORAGO TERMO-T, Hrtkovci

Redakcija

- Mr Dragojlo Blagojević, direktor, glavni i odgovorni urednik
- Zoran Perović, tehnički urednik
- Nemanja Jokić, saradnik

Stručni konsultant

- Prof. dr Zdravko Popović, Šumarski fakultet
- Dipl. ing. Dobrovoje Gavović
- Snežana Marjanović d.i.a. AMBIENTE, Čačak

Uplate za pretplatu, marketinške i druge usluge izvršiti na tekući račun broj

160-176289-53, BANCA INTESA ad Beograd

Devizni račun - IBAN: RS35160005010001291720

Rukopisi i fotografije se ne vraćaju

Redakcija se ne mora slagati sa mišljenjem autora i izjavama sagovornika

Redakcija ne preuzima odgovornost za sadržaj reklamnih poruka, niti za informacije u autorskim tekstovima

Priprema, štampa i distribucija

EKOpress Blagojević d.o.o.

Registarski broj APR: NV000356

CIP – Katalogizacija u publikaciji

Narodna biblioteka Srbije, Beograd

ISSN 1451-5121

COBISS.SR-ID 112598028

Stubac za urednika

Nema greške, sve je tačno...

IKEA dobila jedinstvenu promociju sa najvišeg državnog nivoa?!

Buđenje

Tačno je: *Fajnenšel tajms* je početkom avgusta proglasio Srbiju za svetskog rekordera po grinfild direktnim stranim investicijama. Takođe je tačno da je naš dinar jedina valuta u svetu koja je ove godine ojačala u odnosu na evro... Privrednici, pogotovo oni koji imaju izvozne poslove, kao i oni koji su prisiljeni da za život menjaju neku deviznu ušteđevinu, znaju da to nije za pohvalu, isto kao što se ne možemo ponositi podatkom da nam je u prva dva kvartala 2017. godine BDP, mimo planiranih 3%, rastao za samo 1,25% u proseku...

Sve su ovo već stare, istrošene vesti, isto kao što je skoro zaboravljeno da je u Srbiju stigao svetski trgovački gigant IKEA na čije otvaranje se, početkom avgusta, sjatio deo državnog vrha. I to je tačno, isto kao što je tačno da na skupove drvoprerađivača i šumara, uz pozive, očekivanja i ponekad najave, poslednjih nekoliko godina, ne dođe niko s tog nivoa... Ali, ovoga puta tamo je bio i prvi čovek naše zemlje koji u svom autorskom tekstu kaže: „IKEA menja način razmišljanja svakog pojedinca i čitavog društva. Ona je, najznačajniji „udar“ na zastarele i prevaziđene delove mentaliteta, na kolektivnu lenjost i nepomerljivost, kao i na onu životnu filozofiju koja nam je, stalno, ponavljala da treba da čekamo da neko drugi sve završi umesto nas.“ Ne spadam ni u jednu od nabrojanih kategorija, a verujem da se ni vi ne prepoznajete u ovim rečima, i neću ići u IKEU...

Svako prosečan zna da je svetski trgovac ovde došao ne zato da *nas menja*, nego zato da *udari* na naše džepove, **da nam proda ono što nam praktično nije potrebno** i znatno će ugroziti našu drvenu industriju i industriju nameštaja... Neću se više ni baviti ovim pitanjima, mada verujem da naši drvoprerađivači i proizvođači nameštaja dolazak ove konkurencije, koju zvaničnici toliko veličaju, ne doživljavaju onako kako politička pozicija gleda na opoziciju...

Prerada drveta i proizvodnja nameštaja pripadaju industrijskoj grani koja permanentno pravi suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni. U poslednjih pet godina prosečan godišnji rast izvoza ove industrijske grane iznosio je 13,3%. U BDP-u Srbije udeo drvne industrije iznosi oko 2%, a udeo u izvozu je 6,3%. Veliko je pitanje da li će drvna industrija zadržati dosadašnje trendove razvoja. Ali, i pored dobrih rezultata drvna industrija godinama traži institucionalnu adresu gde bi zajedno sa šumarima razgovarali o saradnji i položaju svih subjekata na šumi bazirane ekonomije sa ciljem veće konkurentnosti, tehnološke opremljenosti, veće finalizacije vredne sirovine i većeg broja zaposlenih... Zahtevi drvoprerađivača u tom pravcu traju dugo, ali od države nema odgovora. Ona ignoriše činjenicu da drvna industrija svake godine puni državni budžet sa preko 80 miliona evra. Zato, ne treba da čude pritužbe naših drvoprerađivača kada kažu da je, između ostalog, politika omogućila nekim stranim firmama da ovde u našim ravnicama, navodno pod nekim nadstrešnicama, prореžu naše najbolje trupce koji im se dodeljuju po prioritetu i sirovu dasku odmah tovarе na kamione i voze van, a naši drvoprerađivači koji tu sirovinu ovde avansiraju i pretvaraju u finalne proizvode, u parket, stolove i stolice, otpuštaju naše radnike jer nemaju dovoljno trupaca, pa zato mole državu da im na ovakav način više ne pomaže...

I to je tačno, isto kao što je sasvim jasno da naši zvaničnici nerado govore o zastoju rasta društvenog proizvoda jer su već odustali od prošlogodišnjih optimističnih najava i plana da će nam BDP ove godine imati rast od 3%, jer je u prvom delu 2017. godine BDP rastao za samo 1,25% u proseku. Ovu statističku činjenicu političari i analitičari različito i oprečno tumače, što baš nije teško razumeti. Prognoze su očigledno bile loše, pa se sada čini da su bombastične izjave o rastu BDP-a i dvocifrenom povećanju plata i penzija imale drugi cilj. Ali državni vrh, bar prema neusaglašenim izjavama, nije odustao od namere da do kraja ove ili početkom naredne godine, ko zna kada i za koliko, poveća plate i penzije. Čini se, međutim, da se tu, uz stalne različite najave, sa realizacijom smišljeno oteže. Ako BDP nije imao planirani rast, onda nije ostvaren cilj, a to znači da nisu stečene trajne osnove za veći rast, ne samo plata i penzija, nego i za dalje povećanje pri-

Dragojlo Blagojević

vrednog rasta i veće zapošljavanje, odnosno za takozvani održi i impulsivni rast, za bolji život svih građana. Istina, privredni rast su dodatno usporile suša i elementarne nepogode, ali se ne stiče utisak da se u Vladi RS neko ozbiljno brine kako će i kada narodu da saopšti da se mora odustati od najavljanog dvocifrenog rasta plata i penzija, čije bi povećanje, logično, trebalo da bude posledica privrednog rasta, koji je izostao. Namera da se plate i penzije povećaju da bi podstakle privredni rast je kratkoročna i ma koliko priželjkivana, ekonomski i dugoročno nije održiva. Političari tu namerno zatvaraju oči, pa će možda radi glasača zanemariti ekonomske činjenice, ali će im tu, verujem, kao arbitar, MMF biti od velike pomoći. Njihova se mora uvažiti, njih Vlada RS mora slušati, a oni će sigurno reći: računica kaže, velikog povećanja neće biti... Sve te političke igranke su smišljene, dozirane i providno režirane kako bi kondiciono pripremljen narod progutao svaku odluku. Do zaključivanja ovog broja saznali smo da će nekog povećanja biti početkom naredne godine, a to znači da smo ostali na nivou oprečnih izjava i različitih obećanja, a ja opet, uvažavajući narodnu mudrost i tradiciju, podsećam na jednu staru izreku: *obećanje-ludom radovanje...*

Samo da ovi odu, a da se oni ne vrate! – pročitao sam neki dan grafit na jednom beogradskom zidu... Ovaj narod uistinu ima duha, ali se sporo i kasno budi. Doduše, i izbor mu je prilično sužen, jer tu su uvek *oni* ili *ovi*, a to je, smatra veliki broj građana, skoro svejedno... Tako to biva kad smo još uvek pospani i kada većina spava. Zato mi opet na um pada jedna priča o buđenju i trčanju posle buđenja... Dakle, jutro je, majsko i rošno, puno svežine. Negde u Africi se budi antilopa. Budi se i počinje da trči, mora... Isto to jutro budi lava, jakog, samozadovoljnog, još snenog, a gladnog. Zevne lav i nadmoćno gleda majsko jutro. Polako ustaje, dostojanstveno, a onda počinje da trči. I nje ga tera instinkt: trčati, trčati... I tako. Trče lav i antilopa. I trče svi. Svaki dan i svako jutro iznova. Sa istim nagonom i sa istim ciljem: preživeti...

I ljudi trče, a što im je tržišna orijentacija jača, trka postaje brža. U toj trci, međutim, većina ljudi, mada to i ne zna, ustvari spava, tvrdi Antony de Mello u svojoj knjizi SVESNOST. On pri tome ne misli isključivo na tržišnu logiku, već govori o onima što ne razumeju lepotu i veličinu onoga što zovemo ljudskom egzistencijom. Dakle, većina ljudi spava, tako se rađa, živi spavajući, stupa u brak spavajući, podiže decu u svom snu, umire u svom spavanju, a da se nikad ne probudi... Ljudi tako žele, tako im je lakše. Oni beže u svoj san, u toplo naručje laži, a šanse za buđenje su u direktnoj proporciji sa količinom istine koju čovek može prihvatiti bez bežanja. Jer, buđenje je bolno i neprijatno, ono iritira. Zato mudar čovek i ne budi druge ljude. On je svestan njihove nesvesnosti i ograničenosti svojih pokušaja, pa gleda svoja posla i igra svoju igru. Lepo je ako iz toga neko može izvući korist, ako ne, šteta (!), zaključuje de Mello. Zanimljivo...

Protok vremena ne doprinosi buđenju svesti. A još je Sokrat govorio da „nesvestan život nije vredan življenja“, ali smo od probuđene svesti danas dalje nego savremenici slavnog mislioca. Mehanički život je sve više „uštampao u individuu“, a ono što se ispoljava kao „ja“ samo je konglomerat prošlih iskustava, utrenirano i već programirano reagovanje koje nije lično već uslovljeno. Bežeći u svoj san ljudi ne žele da vide, ne žele da čuju, da znaju, jer se u sudaru realnosti i svojih falš ideja, u sukobu svoje neistine sa istinom, boje posledica. Buđenje je, dakle, bolno pa čovek radije živi u svojim zabludama. I kada traži pomoć, on ne traži izlečenje već olakšanje...

A stigla nam je IKEA s jasnim ciljem i zvaničnom podrškom: da nam usnulim proda ono što nam sigurno nije potrebno. ■

Srbija prva u svetu po grinfield direktnim stranim investicijama

Srbija je prva u svetu po indeksu performansi grinfield direktnih stranih investicija zahvaljujući regulatornim reformama, niskoj ceni rada i pristupu tržištu EU. Ulagačima iz inostranstva Srbija je bila privlačna jer je, pored ostalog, skraćeno vreme za registraciju kompanije i izdavanje građevinske dozvole.

Indeksom se meri privlačnost neke zemlje kao destinacije za grinfield direktne strane investicije gledano prema veličini njenog bruto domaćeg proizvoda (BDP), a sačinio ga je fDi Intelidžens, deo *Fajnenšel tajms* koji se bavi analizom podataka. Srbija ima indeks 12,02 a slede Kambodža sa 11,24 i Makedonija sa 9,18, objavio je britanski poslovni dnevnik. Indeks Srbije pokazuje da je zemlja u 2016. privukla više od 12 puta više grinfield direktnih stranih ulaganja nego što bi se očekivalo za ekonomiju te veličine.

Britanski list piše da su strani investitori u 2016. u Srbiji najavili 77 grinfield projekata prema 57 u 2015. od kojih je više od polovine (53 odsto) bilo u prerađivačkoj industriji, prvenstveno u proizvodnji elektronskih komponenti i auto-delova, a na listi privlačnih sektora slede nekretnine i tekstil.

Objektivno, Srbija je većinu investitora privukla kao izvozna platforma, pre nego kao tržište samo po sebi.

Iako je Srbija na Duing biznis listi Svetske banke na 44. mestu, ulagačima iz inostranstva je bila privlačna zahvaljujući reformama kojima je, pored ostalog, skraćeno vreme za registraciju kompanije i izdavanje građevinske dozvole. Istovremeno su troškovi rada u npr. fabrici auto-komponenti sa 400 radnika

Grinfield investicije – najpoželjniji vid ulaganja –

Grinfield investicije su najpoželjniji vid ulaganja u nove kapacitete jer donose eksplozivni rast privrednih aktivnosti i nova radna mesta. Investitori u grinfield projekte su pravi pokazatelj realne slike na terenu u bilo kojoj zemlji, stoga se uzimaju kao osnovni pokazatelj privrednog razvoja jedne zemlje, kao i njene perspektive za brzim razvojem.

Iskustva zemalja u tranziciji pokazuju da je za ubr-

zani ekonomski razvoj neophodan veliki priliv grinfield investicija. Grinfield investicije su neophodne za dinamičniji privredni razvoj, što znači povećanje zaposlenosti i izvoza.

One su tradicionalno bile vezivane za industrijske proizvodne delatnosti, odnosno za izgradnju novih fabrika. Danas se, međutim, sve veći broj grinfield investicija javlja i u sektoru trgovine i usluga!

u Srbiji više nego upola manji nego kod regionalnih konkurenata, poput Mađarske i Turske.

Srbija takođe ima pristup jedinstvenom tržištu EU zahvaljujući Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju sa EU. Od 94 analizirane zemlje, 68 ima indeks veći od 1, što znači da njihov udeo u globalnim grinfild direktnim stranim investicijama nadmašuje njihov udeo u globalnom BDP-u. Indeks manji od 1 ima 26 zemalja a među 10 najvećih ekonomija u svetu samo Velika Britanija (2,29), Indija (2,11) i Francuska (1,06) imaju indeks veći od 1.

FT prenosi da je indeks performansi grinfild direktnih stranim investicija Kine pao za 0,03 poena, na 0,37, a u grupi slabo plasiranih je i Italija (0,37), dok je Japan najslabiji sa indeksom 0,22. Indeks SAD je porastao sa 0,47 na 0,5, Rusija ima indeks 0,92 a Irska je sa 3,75 najbolje plasirana zapadnoevropska zemlja.

Izvor: Beta

Analiza Fajnenšel tajmsa dokaz o unapređenju poslovne klime

Predsednik Privredne komore Srbije Marko Čadež ocenio je da je najbolji dokaz napretka Srbije u unapređenju poslovne i investicione klime to što je, po analizi Fajnenšel tajmsa, prva u svetu po indeksu performansi grinfild direktnih stranim investicija.

Činjenica da je po ovom indeksu kojim Fajnenšel tajms rangira investicione destinacije u svetu, Srbija privukla 12 puta više investicija nego što se moglo očekivati od privrede njene veličine merene visinom bruto domaćeg proizvoda, najbolje govori o atraktivnosti Srbije za investitore iz sveta, rekao je Čadež, a prenela PKS.

Čadež je podsetio da su grinfild investicije u Srbiju, osim boljih propisa i skoka na Doing Busines listi Svet-ske banke, „privukli i kvalifikovana radna snaga i odlična pozicija koju imamo kao izvozno tržište“, navodi se u saopštenju.

Čadež je rekao da Srbija trenutno sa stranim kompanijama pregovara o 53 investiciona projekta „vredna 1,3 milijarde evra koja će omogućiti otvaranje oko 30.000 radnih mesta. U protekle dve godine privukli smo polovinu ukupnih stranih direktnih ulaganja koja

Fotografija: Zoran Raš

su ušla u region Zapadnog Balkana“, rekao je on.

Dodao je i da je Srbija „proglašena za petu zemlju u Evropi po privlačnosti za industrijske projekte i šestu po broju radnih mesta otvorenih zahvaljujući stranim direktnim investicijama“.

Srbija je prva u svetu po indeksu performansi grinfild direktnih stranim investicija jer su regulatorna reforma, niska cena rada i pristup tržištu EU nadvladali inače razočaravajuće ekonomske performanse zemlje.

Izvor: Beta

Sirovine sve manje problemi sve veći

Kako na ovim stranama govorimo o grinfild investicijama, pokušali smo i nismo mogli doći do podataka da li je u našoj drvnoj industriji bilo grinfild stranih ulaganja... A poznato nam je da su drvoprerađivači sve češće nezadovoljni količinama i kvalitetom drvene sirovine, koja im se, kažu, daje na kašičicu. Iako to uvek ističu, simp-tomatična je jedna druga pojava i činjenica da je našu redakciju u nekoliko navrata zvala nekolicina drvoprerađivača i skoro alarmantno ukazivala na probleme snabdevanja drvnom sirovinom. Ukoliko bi javno ukazali na te probleme, kažu, samo bi imali još veći problem, jer sve to, navodno, određuje politika. Uvažavajući njihove molbe da ostanu anonimni, ukratko prenosimo stavove nekolicine privrednika, bez bojazni da će naš gest biti pogrešno protumačen.

Ovo je njihova priča: Državnim šumama gazduju državna javna preduzeća, a država stimuliše strance... Neke strane firme su ovde, u proteklih nekoliko godina, osnovale pilane, ponekad samo pod nadstrešnicom, gde zapošljavaju pet-šest ljudi. Nekima od njih je država dala subvencije. Država ne samo da nas zapostavlja, nego nam odmaže, jer još veći problem je činjenica što te firme imaju prioritet prilikom nabavke sirovina, kako po količini, tako i po kvalitetu – parafraziramo stavove drvoprerađivača i mislimo: možda su to grinfild investicije? - Sve je to na uštrb nas, domaćih drvoprerađivača koji ovde plaćamo porez, sirovinu plaćamo avansno i zapošljavamo naše radnike... Nemamo sigurno i stabilno snabdevanje sirovinom, a oni podižu cene, prave licitacije i sve nam je teže... Prioritet daju strancima, mi ostajemo bez sirovine, a naši radnici bez posla... Mi od te sirovine izrađujemo finalne proizvode koje izvozimo, a stranci tu sirovinu ovde samo prorežu i kamionima svaki dan voze okrajčenu građu ili neokrajčenu dasku u svoje zemlje na sušenje i dalju doradu...

A mi smo tehnološki opremljeni, a naši radnici kvalifikovani i osposobljeni, pa bi ovde mogli da završe još desetak složenih i skupljih, finalnih operacija. Mogli bi da rade i zarade, a ne ovako, država ih gura u bedu... Zemlje u okruženju štite svoju sirovinu i svoj privrednike, a glas drvoprerađivača se uvažava. Zabranjuju izvoz ne samo trupaca, nego i nedovoljno osušene daske. Mi nemamo institucionalnu zaštitu, niti naše udruženje koja bi štitila domaće privrednike, sirovinu i privredu... Džaba vi pišete i džaba se naši stručnjaci godinama upinju da dokažu kako već dugo tražimo institucionalnu adresu gde bi sa šumari-ma razgovarali o položaju svih subjekata na šumi bazirane ekonomije sa ciljem veće konkurentnosti, veće finalizacije vredne sirovine i većeg broja zaposlenih. Nama država tra-sira put da naša zemlja postane sirovin-ska baza inostranih kompanija, a drvna industrija grana propuštenih prilika...

Izneli smo, dakle, stavove nekolicine privrednika koji su nas zamolili da ostanu anonimni i mi to poštujemo, jer dobro nam je poznata ona narodna: *Ko istinu gudi, guda-lom ga po prstima biju...*

Zabeležio: D. Blagojević

Neefikasna drvna industrija Srbije, izvozimo daske i palete umesto stolica

Otvaranje robne kuće IKEA u Srbiji posle decenijskih pokušaja uzburkalo je javnost, kako potrošačku, tako i privrednu - posebno domaćih proizvođača nameštaja kojima će najveći prodavac nameštaja na svetu sasvim sigurno otetiti deo tržišnog kolača.

Osim toga, dolazak švedske kompanije u prvi plan je izbacio i prilično zapostavljenu drvenu industriju Srbije koja poslednjih godina beleži pristojan rast i proizvodnje i izvoza, ali i dalje pati od neefikasnosti, piše *Danas*.

U prošloj godini proizvodnja nameštaja je porasla za 11,2 odsto u odnosu na 2015. godinu, dok je s druge strane zabeležen pad proizvodnje papira i proizvoda od papira od 0,5 odsto i u preradi drveta od 1,3 odsto. Rast proizvodnje nameštaja je još ubrzan u prvom kvartalu ove godine na 15,8 odsto, prema podacima Privredne komore Srbije.

Prerada drveta i proizvodnja nameštaja je jedna od retkih industrijskih grana koja pravi suficit u spoljnotrgovinskoj razmeni. U poslednjih pet godina prosečan godišnji rast izvoza ove industrijske grane iznosio je 13,3 odsto, da bi u prošloj godini dostigao 890 miliona evra.

Iako je udeo ove industrije u BDP-u oko dva odsto, udeo u izvozu je 6,3 odsto.

Suficit u 2016. godini iznosio je 31,3 miliona evra, ali uglavnom zbog velikog deficita koji pravi proizvodnja papira od 220 miliona evra. S druge strane, industrija nameštaja je ostvarila izvoz od 360 miliona evra, dok je uvoz bio više nego dvostruko manji pa je suficit dostigao 226 miliona evra. Iako deluje mnogo, ovo u stvari nije ni blizu iskorišćen potencijal s obzirom na to da je još 2010. godine u strategiji razvoja drvne industrije projektovan izvoz od 500 miliona evra do 2015. godine, koji očigledno nije dostignut.

Izvoz prerađenog drveta i proizvoda od drveta je iznosio 200 miliona evra i to je u stvari problem srpske drvne industrije. Za razliku od zemalja u okruženju, dobar deo našeg drveta se izvozi kao polufabrikat u obliku rezane građe, paleta, furnira...

Ovo je u stvari razlog zašto je, prema podacima iz Akcionog plana podrške drvnoj industriji Srbiji, u 2015. godini

SIMPO

RADOVIĆ
ENTERIJER

Naša drvna industrija i proizvođači nameštaja su sposobni da proizvode kvalitetan nameštaj, ali im počesto nedostaje adekvatna sirovina

preradom jednog kubnog metra trupaca u Srbiji i izvozom proizvoda od drveta prihodovano svega 275 dolara. Iste godine, poređenja radi, u **Hrvatskoj je finansijski efekat prerade i izvoza jednog kubika drveta bio 591 dolar, što je 2,15 puta više. Razlog tome je što su u Hrvatskoj preduzeća koja prave finalne proizvode, dakle nameštaj, dobila 65 odsto ukupnih trupaca iz državnih šuma, dok je u Srbiji svega 48 odsto završilo u proizvodnji nameštaja.** Čak 52 odsto trupaca se ili izveze u tom obliku (četiri odsto) ili kao rezana građa (41 odsto) ili kao neki drugi oblik polufabrikata.

U Akcionom planu stručnjaci su zaključili da količine trupaca koje dobijaju pojedini vodeći proizvođači nameštaja nisu dovoljne da podmiri njihove potre-

be. I iako takvi proizvođači imaju mogućnost da povećaju postojeći obim proizvodnje i izvoza nameštaja od masivnog drveta za najmanje dva puta, na takav korak se ne usuđuju jer ne mogu da nabave potrebne količine drveta.

Koliko srpsku privredu košta izvoz drvnih proizvoda niske dodate vrednosti najbolje pokazuje podatak da je u 2015. godini izvoz rezane građe od 145.000 kubnih metara doneo prihod od 45,3 miliona evra. **Prema računici, od ovoliko drveta se moglo napraviti pet miliona stolica čija tržišna vrednost bi bila oko 265 miliona evra.** Dakle da su drva prodana fabrikama nameštaja umesto pilanama ukupan prihod bi bio 5,8 puta veći. Uz put, u procesu proizvodnje ovoliko stolica bi moralo biti zaposleno bar još 5.000 ljudi, koji nisu bili potrebni za sečenje dasaka. ■

THINK WEINIG

PUNO DRVO

Blanjanje, profilisanje,
alati, oštrenje
Rezanje, skeniranje
optimiranje, lepljenje
Prozori, vrata
CNC tehnologija
Dužinsko nastavljanje,
lepljenje profilisanje
krajeva

PLOČASTI MATERIJAL

Kantovanje
CNC obrada
Vertikalna i
horizontalna rešenja
za rezanje
Automatizovna
manipulacija ploča

WEINIG Grupa: Mašine i sistemi za obradu punog drveta i pločastog materijala

Inovativna, vrhunska tehnologija, sveobuhvatna usluga i sistemska rešenja sve do kompletnih proizvodnih linija: WEINIG Grupa je Vaš partner za profitabilnu proizvodnju u preradi drveta i pločastih materijala. WEINIG kvalitet i profitabilnost pružaju kako malim i srednjim preduzećima tako i velikim industrijskim sistemima krajnju prednost naspram globalne konkurencije.

Vašeg stručnjaka potražite na:
www.weinig.com

WEINIG NUDI VIŠE

Posetite nas na 55. Međunarodnoj izložbi mašina, alata i repromaterijala za drvnu industriju na Beogradskom sajmu od 07. do 11. novembra 2017. u HALI 5 – ŠTAND 5010

Bez rizika nema dobiti –

Kada i kako je nastala firma ESTIA, šta ustvari znači termin *estia*, šta je u proizvodnom programu ove firme i šta misli o tržišnim uslovima poslovanja i položaju prerade drveta i proizvodnje nameštaja kod nas, pitali smo **Petra Bajića**, direktora i vlasnika firme ESTIA, kome se zahvaljujemo na saradnji i odgovorima koji jasno oslikavaju našu, već godinama tešku stvarnost. Evo Petrove priče:

– Razmišljajući u kom pravcu krenuti na poslovnom planu pre dve decenije, supruga i ja smo se odlučili za proizvodnju nameštaja. Oboje smo inženjeri prerade drveta, a našim stopama je krenula i naša kćerka. Već smo imali iskustva u proizvodnji nameštaja, a za naš početak, objektivno, nisu bila potrebna velika osnovna i obrtna sredstva. Na našem tržištu se u to vreme osećao nedostatak kvalitetnog nameštaja, a imali smo podršku grčkih prijatelja i fabrike kuhinja NIKOLIDAKIS iz Atine. Davali su nam gotove kuhinjske elemente, koje smo plaćali rezanom građom i drvenim elementima na kojima smo imali solidnu razliku u ceni. Iz te saradnje se rodio i naziv naše firme ESTIA, što je na starogrčkom jeziku značilo ognjište, a u savremenom grčkom predstavlja najtopliji deo kuće ili rodnog kraja, tamo gde se najbolje osećaš... Profit iz dvogodišnje saradnje sa Grcima smo ulagali u opremu, zemljište i delove hale na Batajničkom drumu, gde i danas poslujemo. Bili smo podstanari, a naša ključna odluka je bila da ušteđevinu, dovoljnu za lep trosoban stan, ipak usmerimo u početak biznisa, a ne krov nad glavom – sa dozom sete seća se Petar Bajić. – Bez rizika očigledno, nema dobiti i napretka, jer je poznato da *pobeđuje ko se usuđuje*.

Proizvedeći uglavnom unikatan nameštaj ESTIA je odavno kvalitetom svojih proizvoda izgradila imidž i zauzela visoko mesto među firmama koje se bave opremanjem poslovnog i stambenog prostora

– Građenje proizvodnog dela preduzeća (oko 1600 m²) radili smo u četiri faze, na svake dve godine, uvek vlastitim sredstvima, a poslednja investicija je bila poslovno izložbeni salon, čime smo zaokružili firmu kao celinu. Naš proizvodni program je fleksibilan, vrlo širok i veoma složen sa maksimalnim učešćem punog drveta, savijenih i bogato profilisanih formi, te površinskom obradom sa raznim efektima (senčenje i drugo), čime nastojimo postići maksimalne rezultate. Ubedeni smo da je bolja perspektiva ove naše delatnosti u složenim i zahtevnim proizvodima, onim za čiju izradu je potrebno dosta znanja, iskustva i opreme, iako još uvek kod nas takvi proizvodi nemaju adekvatnu cenu i često je, nažalost, profitabilnije proizvoditi nameštaj od iverice... Upravo zato ESTIA ima dobru kvalifikacionu strukturu, gde je od 40 zaposlenih 7 dip. inženjera, jedan dipl. ekonomista i više pravih stolara, školovanih po starom sistemu – objašnjava inženjer Bajić.

– Nažalost, ulazimo u period penzionisanja naših majstora, a zapošljavanje drugih nije moguće, jer ih nema. To će u budućnosti biti jedan od najvećih problema naše industrije, a verovatno i drugih. Tračak nade daje dualno obrazovanje, sistem sličan nekadašnjem, koji omogućuje da onaj ko je završio školu uistinu zna raditi – kaže naš sagovornik. – ESTIA skoro dvadesetak godina zapošljava isti broj radnika i ne povećavamo zna-

čajnije taj broj, budući da za pojedinačnu proizvodnju to nije racionalno. Odnosno, organizacija i povećanje takve proizvodnje sa dramatičnim povećanjem informacija i njihovom obradom i opsluživanjem postaje prekomplikovano, a povećanje broja propusta i grešaka može značajno uticati na renome i ukupan rezultat, razvoj pa i opstanak firme.

– Značajno pojednostavljanje ovih veoma složenih organizacionih i drugih zahteva postigli bi razvojem kooperacije i specijalizacije. Tada bi smanjili broj zahteva i informacija, smanjili broj mašina (a to znači nabavljali bi kvalitetnije) i proi-

- pobeđuje ko se usuđuje

Naš
sagovornik
dipl. ing.
Petar Bajić,
vlasnik
i direktor
firme ESTIA

zvodnih hala, smanjili raznovrsnost i zalihe repromaterijala i na kraju efikasno podigli nivo proizvodnje i kvalitet proizvoda, dakle, smanjili troškove a povećali profitabilnost i dalji razvoj. Kada bi isti ovaj obim posla na nivou države uradili na ovaj način sve bi se iz temelja promenilo. Takođe neophodna je promena svesti, a to nije lako. Pitanje je kako izbaciti bojazan da će se partner obogatiti na tebi i želju da njemu ide što lošije. Možda je pre 50 godina komšija i bio konkurencija, ali danas, kad je tu čitav svet, to sigurno nije. Rešenje je pomoći komšiji da bi i on pomogao tebi, jer samo tako mo-

žemo opstati pored Kineza, IKEE i drugih... A najviše ćeš se popeti pomažući drugima da se penju. To je mudrost koja bi nam svima trebalo da bude vodilja.

– Kad su u pitanju osnove proizvodne filozofije u preduzeću ESTIA, forsiramo **dva procesa**: kvalitet proizvoda i borba sa vlastitim troškovima.

– Dakle, prvo je **kvalitet proizvoda**, u već odabranom proizvodnom programu za kojim postoji tražnja na tržištu. To je alfa i omega uspeha. Pod kvalitetom u širem smislu podrazumevamo kako dizajn tako kvalitet izrade, posebno površinske obrade koja predstavlja lice, ono što

se vidi. Proizvodi kvalitetno dizajnirani i izrađeni zasigurno garantuju dovoljnu uposlenost kapaciteta i viši cenovni razred, a to znači profitabilnost i razvoj. Ko me se kupci ne vraćaju, bolje da odmah zatvori firmu.

– Kao ilustracija značaja kvaliteta evo još jednom onog našeg starog primera: našu *Kolonijal stolicu* rađenu od naše bukke na italijanskim mašinama i sa italijanskim lakovima, izvezli smo u Ameriku za 15 do 20 dolara, a italijanska *stolarska stolica* proizvedena od naše bukke imala je cenu 100 do 120 dolara – seća se gospodin Petar Bajić.

– Najefikasniji pristup u postizanju maksimalnog kvaliteta je otkrivanje i otklanjanje greške na mestu njenog nastajanja, a ne na kraju procesa, kod pakovanja ili još gore kod kupca. Bitan preduslov je učenje, uporno i svakodnevno praćenje novih materijala, tehnoloških principa, organizacije i opreme. Onaj ko ne uči ne stoji na mestu, već se vraća nazad, pošto oni koji uče odoše napred. Tu je bitno oslanjati se na mlađe stručnjake budući da je za nas, *sa previše iskustva*, glavni dokaz starenja upravo odbojnost prema novim informacijama i informacionim tehnologijama.

– Drugo za razvoj firme vrlo je bitno **smanjivati troškove**. Mnogo lakše je bilo nekada, u bivšem režimu, kada se prodajna cena formirala tako da smo na zbirnu cenu troškova proizvodnje dodavali željeni profit, a gladno tržište je to prihvatalo. Danas prodajnu cenu određuje tržište, a naš profit isključivo zavisi od naših troškova...

– A naša orijentacija poslednjih godina je izvoz, a to savetujemo i drugima posebno firmama koje proizvode unikat, pojedinačne proizvode gde je veliko učešće rada. Istina, u Srbiji je malo proizvoda koji kvalitetom mogu zadovoljiti zahtevno strano tržište i dobiti pedesetak procenata veću cenu nego kod nas. I pored toga, ako je sve urađeno po dogovoru, rizik od teškoća u naplati u izvozu je znatno manji nego kod nas. Ali, glavni problem je doći u priliku, steći poverenje stranog partnera. To je našim firmama teže, upravo zato što smo ovako usitnjeni i nastupamo pojedinačno, što ne sarađujemo dovoljno, ali nemamo ni pomoć države proporcionalnu mogućnostima prerade drveta – zaključuje na kraju razgovora gospodin Petar Bajić. ■

OVE JESENI NA BEOGRADSKOM SAJMU

CENTRALNI DOGAĐAJ

DRVOPRERAĐIVAČKE INDUSTRIJE

55. Međunarodni sajam mašina, alata i repromaterijala iz oblasti drvne industrije

Beogradski sajam, centar regionalnih privrednih dešavanja, ove jeseni tradicionalno će organizovati najveći događaj industrije nameštaja i drvne industrije u ovom delu Evrope. **55. Međunarodni sajam nameštaja, opreme i unutrašnje dekoracije, održaće se od 7. do 12. novembra 2017. godine u svim halama Beogradskog sajma.**

Paralelno sa ovom manifestacijom odvijaće se **55. Međunarodni sajam mašina, alata i repromaterijala iz oblasti drvne industrije, koji će trajati dan kraće od 7. do 11. novembra.** Zbog povećanog interesovanja izlagača, **pored hale 5, ove godine u funkciju su stavljene i hale 7, 8 i 9.**

Izložbeni program Sajma mašina, alata i repromaterijala iz oblasti drvne industrije obuhvatiće široku paletu proizvoda za građu, površinsku obradu i spajanje, asortiman okova i ukrasa za nameštaj kao i bogat izbor tekstila, tkanina i kože za nameštaj i tehnološki inoviranih materijala.

Najsavremenije mašine koje omogućavaju visoku preciznost primarne obrade drveta, izrade i završne obrade, kao i pilane, sušare i mehanički, električni i pneumatski alati, prikazaće na sajmu kojom brzinom se inoviraju i razvijaju perspektivne industrije - drvna i industrija nameštaja.

Veliki značaj manifestacije za domaću i regionalnu privredu ogleda se u afirmaciji domaćih proizvođača iz oblasti drvne industrije i mogućnosti da svoju produkciju predstave velikom

broju kupaca (bayera) i profesionalaca iz zemalja u okruženju, Evrope i sveta. Veliki prirodni resursi i potencijali Srbije i jasna biznis orijentacija manifestacije uz program vrhunskog kvaliteta doprineli su interesovanju za drvnu industriju Srbije i njenu ekspanziju na sajmu.

U vremenima kada svetsko tržište podrazumeva i diktira stalno usavršavanje i visoke standarde, ova manifestacija i dalje je najveći privredni događaj u regionu u oblasti drvne industrije i proizvodnje nameštaja. Vizija Beogradskog sajma je da pokaže da su domaće kompanije kao i brendovi iz regiona, kvalitetni i konkurentni u svetu i po svim parametrima u rangu inostranih kompanija. U direktnom kontaktu sa domaćim proizvođačima, kupci iz celog sveta uspostaviće saradnju i sklapati poslovne aranžmane, sve sa ciljem povećanja izvoza domaćih proizvoda iz regiona.

Poslovni dan predviđen je za 7. novembar 2017. godine, a svim učesnicima dostupan je **B2B poslovni portal** namenjen registraciji kako izlagača, tako i poslovnih posetilaca Međunarodnog sajma nameštaja i **Međunarodnog sajma mašina, alata i repromaterijala iz oblasti drvne industrije 2017** <http://bff.talkb2b.net/>

Događaj svake godine poseti više od 85.000 ljudi što svedoči o tradicionalnoj naklonosti najšire publike i čini ga jedinstvenim događajem za sve učesnike i posetioce.

Od ideje do gotovog nameštaja pomoću pravih usluga

Blumove usluge za planiranje, poručivanje i montažu okova

Blum, austrijski proizvođač okova, nudi veliki broj korisnih aplikacija, da bismo vas podržali počev od preciznog planiranja do montaže po meri. Prilagođene vašim potrebama, online non-stop na vašem pametnom telefonu.

Kako da naši kupci prepoznaju kvalitet nekog komada nameštaja? Kada savršeno ispunjava svoj zadatak, kada može da se otvori i zatvori na prijatan način i kada je precizno obrađen. Da bi sve ovo ispunio, Blum ide sa vama, ruku pod ruku, sa svojim promišljenim uslugama.

Blumov online konfigurator proizvoda podržava izbor i poručivanje okova.

Praktične primene čine sve korake, od ideje do gotovog komada nameštaja, efikasnijim, sigurnijim i jednostavnijim.

Planiranje čini jednostavnim

Kada planirate pomoću konfiguratora proizvoda vi oblikujete čak i složene primene, pojedinačno i u zavisnosti od ugradne situacije. Uvek ćete dobiti odgovarajuće okove – proverene na koliziju i prikupljene u robnoj korpi.

Digitalni alat za stolare

EASY ASSEMBLY aplikacija za pametne telefone za iOS i Android olakšava

Interaktivna, jasna i potpuna: Aplikacija EASY ASSEMBLY

ugradnju okova. Uputstva za instalaciju, pojašnjavajući video snimci i interaktivne primene za jednostavno pronalaženje položaja okova, dolaze direktno iz Bluma, potpune i ažurne.

Prave usluge na jednom mestu

Ove i mnoge druge usluge možete pronaći na adresi www.blum.com. Ovo štedi vaše vreme utrošeno na planiranje, naručivanje i montažu i obezbeđuje visoki kvalitet vašeg nameštaja.

Sušare za drvo NIGOS – korak ispred svih –

Firma **NIGOS-elektronik** iz Niša osnovana je 1990. godine. Proizvodi merno-regulacionu opremu za merenje i regulaciju temperature, relativne vlage i vlage u drvetu, a od 1996. godine bave se proizvodnjom i montažom **automatskih sušara za drvo i prateće opreme**. Od osnivanja, pa tokom proteklih godina, firma neprestano prati trendove na tržištima kako bi bila u poziciji da svojim kupcima ponudi najkvalitetnije proizvode, pruži kompletnu uslugu i viši nivo od konkurencije. Pružanje naprednih tehničko-tehnoloških rešenja, visoki standardi prilikom izrade i ispitivanja uređaja, stalni razvoj novih i poboljšanje postojećih karakteristika svih njihovih proizvoda u pogledu kvaliteta, pouzdanosti, funkcionalnosti, bezbednosti i dizajna, pružanje svake vrste pomoći i informacija kako prilikom kupovine proizvoda, tako i prilikom obučavanja za instalisanje i rukovanje opremom je ono po čemu osvajaju i zadovoljavaju zahteve kupaca i tržišta. Današnji kupci kao i budući postaju sve izbirljiviji, pri čemu kvalitet postaje sve važniji. Kupce naročito zanima dodata vrednost, a upravo to firma NIGOS-elektronik nudi.

– Danas smo u mogućnosti da realizujemo svaku zamisao kupaca, od izrade idejnog rešenja, glavnog projekata, preko proizvodnje, organizacije i nadzora nad izvođenjem svih radova i instalacije. Ono po čemu se razlikujemo od konkurenata su servis i održavanje naše opreme. To je naša najveća prednost. Obi-

lasci i kontakt sa kupcima su redovni, korektni odnosi sa njima su za nas najveća preporuka i najbolja reklama. Oni uvek mogu da računaju da će naši proizvodi biti servisirani, a nakon isteka garantnog roka u mnogim slučajevima servis se ne naplaćuje. Iz dobre saradnje sa kupcima dolazimo do korisnih i konkretnih informacija o procesu sušenja, što se dalje koristi za razvoj tehnologije sušenja – naglašava gospodin Golub Nikolić, osnivač i vlasnik firme i dodaje:

– Od 2000. godine započeli smo isporuku i montažu kompletnih sušara, po sistemu „ključ u ruke“, uz paralelni razvoj na polju automatizacije i modernizacije postojećih sušara kod korisnika, da bi oko 2010. godine dostigli, neskromno je reći, nivo kvaliteta koji ima samo par evropskih firmi.

Slavica i Golub Nikolić, zajedno u svakoj odluci

Dalji napredak u tehnologiji sušenja postigli smo **ugradnjom rekuperatora**, što se u praksi pokazalo kao odlično rešenje na uštedi toplotne energije, poboljšanju kvaliteta suve građe i skraćenom vremenu suše-

nja. I dalje radimo na razvoju novih tehnologija i osavremenjivanju postojećih.

– Naše inovacije u segmentu tehnologije sušenja drveta u proteklih godinu dana, odnose se na razvoj sušenja lamela i sušenja

Sušara za drvo, rekuperatorski sistem i toplovodna instalacija

Sušara za ogrevno drvo, Babić Arbor - Glina, Hrvatska

Sajam ReproLignum, Zagreb, 2017. godine

Automati i softver za vođenje procesa sušenja

Sušara za drvo, Center FB - Prestranek, Slovenija

ogrevnog drva. Razvojem se došlo do saznanja da se korišćenjem kondenzacionih sušara dobijaju odlični rezultati kod **sušenja lamela**. Sušenjem u kondenzacionim sušarama minimalne su deformacije kod lamela. Ovo je izuzetno značajno za korisnike jer je škart drastično smanjen, maksimalna je iskorišćenost materijala. Kondenzacione sušare rade sa toplotnom pumpom bez prisustva spoljašnjeg vazduha. Pošto nema spoljašnjeg kiseonika, minimalna je i promena boje lamela, a minimalne su i fleke koje se mogu javiti prilikom klasičnog sušenja. Sušenjem u kondenzacionim sušarama dobija se izuzetan kvalitet sušenja lamela i građe uz najmanju potrošnju energije. Toplotne pumpe koje se koriste u kondenzacionim sušarama smo modernizovali dodavanjem invertora kojim se menja rad toplotne pumpe i one se prilagođavaju

različitim kapacitetima. Ovo omogućava da vreme sušenja lamela u ovim sušarama bude od 3 do 5 dana, zavisno od debljine lamela. Još jedna od mogućnosti koju imamo u našim sušarama za lamele je mogućnost sušenja bez sonde za drvo.

Do sad je pušteno u rad dvadesetak sušara za lamele, korisnicima širom Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Kapaciteti sušara su od 20 do 80 m³, a u izradi je još 15 sušara do kraja godine.

Prateći trendove na tržištu, NIGOS je razvio i **sušare za ogrevno drvo**. Ovim se direktno podstiče finalizacija i povećavaju dodate vrednosti proizvoda. Uzimajući u obzir da zemlje u okruženju i zakonski brane izvoz sirovih hrastovih trupaca, da bi učvrstile svoje pozicije svetskih lidera u preradi drveta, ovo je bio logičan razvoj u tehnologiji sušenja. U sušarama koje proizvodi NIGOS, sušenje ogrevnog drveta se obavlja za oko tri dana, a pri tome se dobija jeftin proizvod, koji je prošao termički tretman po međunarodnom standardu za fitosanitarne mere (ISPM 15) Svetske organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO). Ovako osušeno i termički tretirano ogrevno drvo može da se izveze, može da se prodaje u trgovinama, može da se skladišti... Sa druge strane trend koji vlada u Evropi da se koriste obnovljivi izvori energije, čini drvo jednim od najpogodnijih, najbezbednijih i najjeftinijih materijala.

– Sušare za ogrevno drvo poseduju poseban režim sušenja, koji je nastao u saradnji sa našim kupcima

NIGOS-elektronik je za četvrt veka postojanja stekao i održao ugled pouzdane, odgovorne i uspešne firme

Univerzalni vlagomer RVD-904

Vlagomer za piljevinu

Dodirni vlagomeri

Sajam Expocorma, Concepcion, Čile, 2015. godine

Drvno-tehnološka konferencija, Opatija, 2017. godine

od kojih smo dobijali konkretne informacije i predloge za poboljšanje procesa sušenja. U sušarama su instalirani grejači veće snage, obezbeđuje se i veći protok vazduha,

čime se ubrzava sam proces sušenja. Planiramo proizvodnju sušare različitih kapaciteta. Sušenjem ogrevnog drveta korisnik opet ostvaruje dodatnu uštedu, jer se prili-

kom utovara i prevoza mogu isporučiti veće količine osušene građe nego prevozom sirove građe – ističe Miljan Nikolić, inženjer prodaje u firmi NIGOS-elektronik.

– Pelet koji se koristi za ogrev je jako skup, zbog tehnologije izrade i ulaganja u kotlove, a sa druge strane drvo kao prirodni materijal je prava poslastica za pekarske peći, kamine...

NIGOS-elektronik stalno razvija softver u svojim automatima za vođenje procesa sušenja. Moderne tehnologije otvaraju nove mogućnosti i unose novu dimenziju u izražavanju individualnosti kod sušenja građe. Zato su sada korisnicima na raspolaganju 60 osnovnih režima sušenja za sve vrste drveta koje oni mogu da menjaju i prilagođavaju i po potrebi vrate na fabričko podešavanje.

Da bi se zaokružila slika o posvećenosti i orijentisanosti firme NIGOS-elektronik prema kupcima radilo se i na daljem poboljšanju **merenja vlage u drvetu**. Univerzalni vlagomer RVD-904 je prvenstveno namenjen za merenje vlage drveta, a može da se koristi i za merenje vlage piljevine i čvrstih građevinskih materijala, kao i za merenje temperature i relativne vlage vazduha u komorama. Pored ovog vlagomera razvijeni su i dodirni (kontaktni) merači vlage u drvetu

DVD-241 i MCD-50, koji su pogodni za brzu proveru ujednačenosti vlage.

Podešavanje debljine furnira i dasaka je u rasponu od 2-50 mm, a podešavanje specifične težine je u rasponu od 0,2 – 1,1 t/m³. Vlagomeri poseduju autokalibraciju i alarm kojim se signalizira prekoračenje vlage od željenog nivoa.

Naši sagovornici dodaju da imaju približno **700 isporučenih i montiranih sušara za drvo** pretežno na ino-tržištu. Najveća tržišta su i dalje Bosna i Hercegovina i Hrvatska, a trenutno se sušare instaliraju na teritoriji Slovenije i Francuske. U NIGOS-u ističu da su njihove sušare isporučene i u Belorusiju i Englesku, a to ih čini posebno ponosnim.

Firma NIGOS-elektronik je za četvrt veka postojanja stekla i održala ugled pouzdane, odgovorne i uspešne firme. Kontakt sa kupcima je svakodnevna, tehnička podrška i servis su dostupni 24 časa dnevno, aktivno učešće na sajmovima, stručnim konferencijama i seminarima, praćenje najnovijih tehnologija zarad poboljšanja kvaliteta proizvoda i zadovoljstva kupaca, stavlja firmu NIGOS-elektronik uvek korak ispred u odnosu na konkurentsku ponudu.

Pripremila:

Branka Nikolić, dipl. inž. el.

JACI NEGO IKAD

Ambrovit je vodeća kompanija u Evropi
u trgovini šrafova i zavrtnja

44.000

paleta je spremno za isporuku;
Ambrovit ima najširi opseg šrafova
na Evropskom tržištu.

24/48

sati od narudzbine do isporuke
robe širom Evrope.

6

sertifikata koji garantuju
kvalitet proizvoda i procesa
proizvodnje.

100%

potpuna ponuda; potpuna dostupnost
ponudjena klijentima daje dodatnu
vredost odnosu klijent/dobavljač.

Pogledajte sve naše proizvode na www.catalog.ambrovit.it

Rover M5

Ne postoji mašina na tržištu koja može da parira performansama, dimenzijama i cenom novom **Roveru M5**.

Sa maksimalnom radnom visinom do čak 535 mm, ovu potpuno jedinstvenu tehnologiju mogu koristiti proizvođači raznovrsnih i komplikovanih trodimenzionalnih predmeta kako bi izradili svoje proizvode bez potrebe za korišćenje dodatnih usluga trećih lica.

Tehnički tim koji je osmislio ovaj model, pretvorio je visok nivo prilagodljivosti koji je potreban za izradu specijalnih elemenata u upotrebljivu tehnologiju. Radni sto se podešava tako da odgovara višestrukim potrebama mašinske izrade i može se koristiti za fiksiranje komada velikog obima, kao i za ubacivanje bilo kog tipa dodatne opreme kako bi se napravili proizvodi raznih veličina. U ponudi ovog modela mogu se naći visoko inovativni Univerzalni ravni stolovi, odnosno aluminijumske ploče sa rupama za fiksiranje kalupa ili specijalnih elemenata, a koji se mogu kombinovati sa oprobanim ATS stolovima uz SA (*Set Up Assistance*).

Rover M5 je izrazito kompaktan i pruža visok nivo performansi kroz radno polje od 3200x1600x535 mm u prostoru 6440x2825x2640 mm (sve uključeno) bez ikakvih dodatnih elemenata. Veličina je jedna od velikih prednosti koje ova mašina pruža svojim korisnicima, budući da je mogu smestiti i u malim prostorijama, visine je samo 2700 mm.

Svaka komponenta, uključujući i elektro orman i sistem za hlađenje petoosne grupe, je smeštena unutar kabine, što olakšava kretanje operatera oko mašine. Prostrana staklena vrata omogućavaju potpun pregled izrade proizvoda uz apsolutnu bezbednost.

Rover M5 koristi inovativnu tehnologiju, rezultat posvećenosti i stručnosti tima tehničara i drugih stručnjaka, kako bi se izašlo u susret potrebama proizvođača.

Kompanija Biesse na ovaj način nastavlja da neprestano izlazi u susret potrebama svojih klijenata, pružajući im kvalitet i pouzdanost koje je razvila tokom više od 40 godina postojanja u ovoj grani industrije. Ona prati inovativne trendove koje tržište diktira, dok istovremeno probija granice u cilju unapređenja svojih proizvoda i usluga.

Jedinstvene performanse na tržištu, kompaktna veličina i cena koju svaki proizvođač može da priušti.

PREMIJERA

Na 55. Međunarodnom sajmu nameštaja, opreme i unutrašnje dekoracije i 55. Međunarodnom sajmu mašina, alata i repromaterijala iz oblasti drvne industrije koji se održava od 7. do 12. novembra 2017. u Beogradu, na štandu kompanije **TOP TECH WOODWORKING**, ovlašćenog prodavca i serviseru Grupacije Biesse za tržišta Srbije (sa Kosovom), Crne Gore i Bosne i Hercegovine, **ROVER M5** biće prvi put predstavljen u ovom delu Evrope.

ROVER M5

.....

Posetioци hale 5 Beogradskog sajma u toku trajanja Sajma mašina, alata i repromaterijala iz oblasti drvne industrije će biti u prilici da u radnom okruženju vide i neke od najprodavanijih modela Biesse mašina, poput obradnog centra Rover A 1659 (5 osa), mašine za bušenje SKIPPER 100L, kao i mašine za kantovanje AKRON 1440-A i Stream A. Ni ove godine neće izostati prezentacija bSuite programskog paketa, uz praktične demonstracije i direktnu komunikaciju sa klijentima.

Ovlašćeni prodavac i serviser Grupacije Biesse - **TOP TECH WOODWORKING D.O.O.**

KNEZA MILOŠA 25, 11000 BEOGRAD, telefon +381 (0)11 3065 614, fax +381 (0)11 3065 616
office@toptech.rs, www.toptech.rs

PIŠE: Marijan Kavran

BUDUĆNOST BIOMASE vruća evropska tema

O značaju OIE govori podatak da EU uvozi čak 53 % energije i to plaća više od milijardu eura dnevno. Istovremeno smanjuju se ulaganja u obnovljivu energiju, što je neprihvatljivo, u 2015. godini u energiju iz OIE uloženo je 48,8 mlrd. USD, što je čak 60 % manje nego 2011. godine.

Konferencija o jačanju biobaziranih industrija u jugoistočnoj Evropi održana je krajem jula u Briselu u organizaciji Hrvatskog drvnog klastera i hrvatske zastupnice u Evropskom parlamentu **Marijane Petir**. Konferencija je okupila institucije i poduzetnike iz Hrvatske, BiH i Srbije. Na skupu su učestvovali predstavnici Evropske komisije te članovi Evropskog parlamenta koji su govorili o potencijalima biobaziranih sektora sa posebnim naglaskom na drveno-prerađivački sektor, odnosno na zakonodavstvo u području korištenja obnovljivih izvora energije.

– Mnogi službenici u Briselu još nisu svesni potencijala biobaziranih industrija i velika je stvar što se u Hrvatskoj i okolnim zemljama otvara rasprava o ovim avangardnim temama, koje su od 2012. deo evropskih prioriteta, rekla je evrozastupnica **Ivana Maletić**. – Dolazak u Brisel, u središte evropske administracije, je pravi način za dobijanje šire slike o mogućnostima korišćenja EU sredstava. Proizvodnja biobaziranih proizvoda podrazumijeva niz mogućnosti za R&D i primjenu inovacija, jer se zapravo celi ovaj sektor budućnosti rađa na inovacijama i novim znanjima. Cilj je fossil free društvo koje će koristiti u velikoj meri bio proizvode, a EU može finansirati njihov razvoj. EU je 2014. godine inicirala osnivanje biobaziranog konzorcija u formi javno privatnog partnerstva i osigurala velika sredstva.

Zastupnik **Davor Škrlec** se u svom govoru osvrnuo na tzv. Zimski energetske paket i aktuelnu izmenu direktiva o OIE. Komentarisao je i ulogu evropskih šuma u proizvodnji zelene energije i ponovio njegova stajališta koje je u skladu sa načelom kružne ekonomije.

Naglašena potreba podsticanja inovacija

Državni sekretar **Mario Antoni** naglasio je aktivnu podršku Ministarstva firmama i preduzetnicima te kroz konkretne statističke pokazatelje apostrofi-

rao važnost drvoprerađivačkog sektora za nacionalnu privredu, uz potrebu podsticanja inovacija. Predsednik Uprave Hrvatskih šuma d.o.o. **Krunoslav Jakupčić** rekao je kako je vrednost šuma neprocjenjiva, ne samo zbog velike ekonomske, nego socijalne i ekološke funkcije. Šuma moramo gazdovati tako da sutra vrede više nego danas, rekao je Jakupčić te naglasio da je ulaganje u šume, ali i u kadrove u šumarstvu jedan od ključeva razvika i demografske stabilnosti ruralnih područja. Učesnicima su se obratili i gost iz regije, u prvom redu direktor **JP Srbijske šume d.o.o. Predrag Aleksić** te predstavnici istaknutih evropskih asocijacija za biomasu.

– Ovo je korisna razmena iskustva za menadžere i preduzetnike, koji su ovde došli kako bi čuli što Evropska unija nudi i kako se to na najbolji način može iskoristiti – izjavila je zastupnica **Marija-**

na Petir, dodajući da je u proračunu EU za šume do 2020. godine ukupno predviđeno 8,2 mlrd. eura, što je slabo poznato u stručnoj javnosti. Prema izveštaju Konzorcija za biogospodarstvo i industriju iz 2016. godine, godišnji prihod ovog sektora u EU je iznosio više od 2,1 biliona eura i zapošljavao je oko 18 mil. radnika u EU. Ostvaruje se očekivani rast primarne proizvodnje, prerade hrane i industrijske biotehnologije, što dovodi do razvoja novih bioloških industrija, pretvaranja postojećih i otvaranja novih tržišta za biobazirane proizvode. Biobazirani sektor ima ogroman potencijal kroz otvaranje naprednih zelenih poslova, a Hrvatska mora iskoristiti podsticaje iz EU i osmisliti strategije i omogućiti sigurnost investitorima. Zastupnica je istakla kako EU uvozi čak 53 % energije i to plaća više od milijardu eura dnevno. Istovremeno se smanjuju ulaganja u obnovljivu energiju, što

je neprihvatljivo. U 2015. godini u energiju iz OIE uloženo je 48,8 mlrd. USD, što je čak 60 % manje nego 2011. godine, zaključila je Petir.

Biomasa je sve više pod lupom

Zamenik generalnog direktora u glavnoj upravi za poljoprivredu i ruralni razvoj (DG AGRI) **Mihail Dumitru**, naglasio je kako je Bioekonomija je ključni sektor u EU, koji uključuje niz industrija, od prehrane i pića, poljoprivrede, šumarstva, drveno-prerađivačke do hemijske i papirne industrije. Primarne industrije imaju važnu ulogu u proizvodnji biomase i dekarbonizaciji privrede, rekao je Dumitru. Bioekonomija je srž ambicioznih klimatskih i energetskih ciljeva do 2030. godine. Ukupno je u obnovljivu energiju investirano 2,3 mlrd. evra iz evropskih fondova, nacionalnih i privatnih sredstava. U toku je velika diskusija oko budućnosti ZPP-a, rekao je Dumitru te zaključio kako uvek treba poštovati aspekt održivosti. Na pitanje **Ivane Mezak**, direktorice komercijalnih poslova Hrvatskih šuma d.o.o. o da li Komisija planira podršku širem programu razminiranja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini, gde taj problem ograničava slobodu kretanja i ekonomskih aktivnosti, gospodin Dumitru je odgovorio da je Komisija svesna problema i istražuje koliko postojeći okviri omogućuju namensko korišćenje sredstava u tu svrhu. **Zvonimir Novak**, predsednik nacionalnog klastera konkurentnosti, postavio je pitanje o klasterizaciji kao alatu podsticanja bioekonomije i multidisciplinarnih istraživanja. Klasteri su izvršno sredstvo za veću primenu inovacije i istraživanja, rekao je Dumitru te dodao da se razmišlja o projektima saradnje i istraživanjima u ruralnim sredinama.

Konferencija u Evropskom parlamentu je iskorišćena i kao mogućnost da se europska javnost upozna sa trendovima u Hrvatskoj. **Krunoslav Jakupčić** je ispred Uprave Hrvatskih šuma predstavio zabrinjavajuće pojave sušenja hrasta u nizijskim šumama, usled niza razloga, a posebno je apostrofirao pojavu hrastove mrežaste stjenice te istakao kako nauka u ovom trenutku još nema rešenje za ove vrlo zabrinjavajuće pojave. Ruralni krajevi glavni su izvor radne snage za šumarstvo i drvenu industriju, a iseljavanje i njihovo demografsko zaostajanje te neusklađen obrazovni sistem sa potrebama rada ne ide u prilog održivom šumarstvu kakvo je definirano u evropskoj i nacionalnoj šumarskoj strategiji. Šumama moramo gazdovati tako da one sutra vrede više nego danas, zaključio je Jakupčić. ■

Zapostavljena velika razvojna šansa

Poznata je činjenica da je otvorenost naših šuma nedovoljna, pa je ponovo prilika da kažemo da bi naši drvoprerađivači i drugi korisnici drvnih sortimenata mogli na raspolaganju imati skoro 40% više drveta nego danas, samo kada bi se, uz odgovarajuću strategiju i investiranje, otvorenost šuma u Srbiji sa sadašnjih 5 metara šumskog puta po hektaru, što je oko četiri puta manje nego u razvijenim zemljama Evrope, povećala na samo 10 metara puta po hektaru.

Kada bi se u izgradnju i rekonstrukciju šumskih puteva i otvorenost šuma ulagalo prosečno oko 21 milion evra godišnje, što je uistinu ozbiljna investicija koja bi zaposlila veliki broj ljudi, naša država i šumarstvo bi svake godine uvećavale dobit, a za trideset godina, uz otvorenost šuma od 10 m/ha, direktna dobit samo u šumarstvu bi godišnje mogla biti veća za 56 miliona evra. Istina, i tada bi otvorenost naših šuma bila za polovinu manje od gustine šumskih puteva kod razvijenih evropskih država. Ovo su samo kratke naznake Programa otvaranja šuma, koji je pre nekoliko godina kroz naš časopis javnosti prezentovao dipl. ing. Gojko Janjatović.

Gospodin Rašo Milić, danas penzioner, a do pre nekoliko godina sekretar Odbora za šumarstvo i prerađu drveta u PKS, je često govorio kako se preradom trupca u rezanu građu, njegova vrednost duplira, a finalizacijom u nameštaj, vrednost trupca se uveća sedam puta. A profesor dr Zdravko Popović je još pre desetak godina tvrdio da bi bruto godišnji proizvod drvene industrije u Srbiji mogao biti oko milijardu evra, što znači da bi se vrednost sirovine, prema tadašnjim uslovima, mogla uvećati za neverovatnih dvanaest puta... Kolike bi tek domete drvna industrija Srbije mogla dostići kada bi, uz odgovarajući nivo finalizacije, isporuka drvnih sortimenata bila za više od trećinu veća i po strukturi bolja nego danas, mogli bi, opet, izračunati stručnjaci.

A na otvaranju skupa *Podrška razvoju planiranja i izgradnje šumske infrastrukture u Srbiji* koji je u Beogradu održan pre više od dve godine, ko zna po koji put je konstatovano da stanje šumskih saobraćajnica karakteriše nedovoljna gustina mreže šumskih puteva, a posledica takvog stanja su vrlo visoki troškovi transporta drveta i ostalih proizvoda šuma, što se odražava na ekonomičnost proizvodnje i otežano sprovođenje neophodnih mera nege i zaštite šuma. Tada je, takođe, rečeno da su javna preduzeća za gazdovanje šumama, preko Fonda za šume, u poslednjih 10 godina u izgradnju šumskih puteva u zemlji, ukupne dužine 1.000 kilometara, uložila oko 8,5 miliona evra.

Ako je za deset godina u šumsku infrastrukturu u Srbiji ukupno uloženo oko 8,5 miliona evra (što je prosečno 0,85 miliona evra godišnje), a prethodno pomenuti Program predviđa da se u narednih 30 godina prosečno godišnje u gradnju šumskih puteva ulaže oko 21 milion evra, onda su u Srbiji ulaganja u šumske puteve 24,7 puta manja od Programom predloženih!

Ukoliko bi ulaganja u šumske puteve i danas imala sličnu dinamiku, bez puno detaljisanja smo izračunali da će prosečna otvorenost šuma sa sadašnjih 5 m/ha na 10 m/ha šumskog puta biti dostignuta za 150 godina!

Naš predlog je da drvoprerađivači i šumari zajedno argumentima ubede političare i da nađu načina da sugerišu Vladi Republike Srbije da ozbiljnije razmotri predlog Programa otvaranja šuma Srbije. Bila bi to za preradu drveta i šumarstvo, kao i za našu zemlju u celini, velika razvojna šansa. Da ponovimo: naši drvoprerađivači bi na raspolaganju mogli imati oko 40% više sirovine nego danas, samo kada bi se, uz odgovarajuću strategiju i ulaganja, otvorenost šuma u Srbiji sa sadašnjih 5 metara šumskog puta po hektaru, što je oko četiri puta manje nego u razvijenim zemljama Evrope, povećala na samo 10 metara puta po hektaru... A mi, uz veliku dozu ozbiljnosti, po ko zna koji put ponavljamo da nam se može desiti da nam jednog dana otvorenost šuma bude uslov za ulazak u EU...

D. Blagojević

Lajsne, ramovi

Porodična
tradicija
duga
60 godina

Milan
Milićević
sa grupom
saradnika
pre 60 godina

Na istočnom delu Avale u nekadašnjem vikend naselju gde se dolazilo retko, uglavnom vikendom, danas je znatno drugačije. Danas je to živo, prigradsko naselje sa lepim, zidanim kućama i uređenim dvorištima koja krase negovano dekorativne biljke. I baš tu, na Kragujevačkom putu broj 65, posle raskršća ka Zucama, gde nastaje Vrčin, nalazi se porodična kuća Milićević i veliko dvorište u čijem

dnu je radionica i pogon za proizvodnju lajsni. To je firma BRAĆA MILIĆEVIĆ...

Stolarsku radionicu je pre tačno 60 godina u Zemu osnovao Milan Milićević. Firma je zatim preseljena u Beograd, pa na Avalu. Upornim radom Milan je postepeno razvijao svoju firmu, baveći se proizvodnjom lajsni za ramove i pozlatom, pa je u to vreme bio jedan od najvećih proizvođača lajsni u Jugoslaviji, kažu naši sa-

govornici. Skromna, ali veoma kvalitetna ramadžijska radnja postaće imperativ za njegove sinove, a to su besprekornost, kvalitet i brzina rada, praćene poštenjem i skromnošću. Nažalost, pre trideset tri godine Milan Milićević je nastradao, a njegova dva sina, Velimir i Vladimir su tada bili maloletni.

– Našu firmu je održala, pa čak i jednim delom razvila, naša majka, a kad smo stasali, pre dvadesetak

godina, posao je prepustila nama – sa ponosom kažu braća Milićević.

Više od dve decenije firmu BRAĆA MILIĆEVIĆ brat-ski vode Velimir i Vladimir, proizvode lajsne i bave se pozlatom, međusobno se razumeju, dopunjuju, poštuju i uvažavaju, uvereni da na takav način odaju poštovanje prema roditeljima i doprinose opstanku i razvoju zajedničke firme. Istovremeno na taj način utiču

i pozlata *Braća Milićević*

OSNOVANO
1957.
NAPRAVLJENO
DA TRAJE

Naši sagovornici Velimir i Vladimir Milićević

red toga u ponudi je: kompletan pribor sa pratećom opremom za uramljivanje; blind ramovi sa platnom; kartonski i platneni paspartu sa velikim izborom boja; foto ramovi i poledine.

– Naša osnovna delatnost je proizvodnja lajsni za ramove, a pozlate najčešće radimo uslužno. Ovo je prilika da se ukratko predstavimo širem tržištu i eventualno nađemo nove klijente za korektnu saradnju – kažu Vladimir i Velimir Milićević, a ovo predstavljanje, uz 60 godina porodične tradicije u proizvodnji lajsni za ramove, posebno, uz zahvalnost, posvećuju svojim roditeljima. Naši sagovornici su u proteklih nekoliko godina osavremenili proizvod-

na svoje potomke, na Milana, Tamaru, Kristinu i Mihajla, uvereni da će neko od njih jednog dana nastaviti porodičnu tradiciju...

Pretežno tržište im je Srbija, zatim Bosna i Hercegovina, Crna Gora i Grčka, a Milićevići su posebno ponosni na dugogodišnju saradnju sa Srpskom pravoslavnom crkvom za čije potrebe rade pozlate.

– Pozlate radimo i uslužno za veći broj firmi koje

se bave enterijerima i koje najčešće izvoze. Tako i naša proizvodnja, odnosno naše uslužno pozlaćivanje nekih elemenata enterijera ide na inostrano tržište – kažu Velimir i Vladimir.

– Tehnološki proces pozlate počinje kompletnom pripremom drveta, ramova, komadnog nameštaja ili delova enterijera. Radi se podloga, takozvano mikstioniranje, odnosno nanošenje specijalnog lepka na koji se zatim

Deo procesa pozlate i neki od pozlaćenih elemenata iz proizvodnog programa firme BRAĆA MILIĆEVIĆ

ručno nanose pozlaćeni listići, pa se zaštićuje šerlakom. Pozlata može biti visokog sjaja ili patinirana, zavisno od zahteva klijenta – objašnjavaju naši sagovornici.

Firma BRAĆA MILIĆEVIĆ nudi veliki izbor lajsni raznih dimenzija i dezena kao i pozlatu ramova, nameštaja i delova enterijera. Po-

nju, a najavljuju ulaganje u nove mašine i tehnološki napredak procesa proizvodnje. Očekuju i podršku Fonda za razvoj za šta, bez sumnje, ispunjavaju sve uslove, a veća tehnološka opremljenost je uvek u funkciji veće produktivnosti i boljeg kvaliteta proizvoda, sve u interesu zadovoljnog kupca. ■

BRAĆA MILIĆEVIĆ

VRČIN, Kragujevački put 65, 00 381 (0)11-8054-063
braca_milicevic@yahoo.com www.lajсна.rs

Proizvodi od kvalitetne sirovine

Velikom broju naših čitalaca verovatno nije poznata drvoprerađivačka firma neobičnog imena THESSIVA iz Prilika kod Ivanjice, ali verujem da poznaju **Nebojšu Vulovića**, direktora ovog mladog drvoprerađivačkog preduzeća, koji ima dugu porodičnu tradiciju u pilanskoj proizvodnji i koji je pokazao veliko interesovanje za saradnju sa našim časopisom u nameri da široj javnosti predstavi neke novosti u pilanskoj preradi i saradnji sa partnerom iz Grčke.

– Tačno je, firma THESSIVA je relativno mlada, nastala je 2014. godine, ali nosi višedecenijsko iskustvo jedne grčke i jedne srpske porodice u obradi drveta. Firma matica u Grčkoj se dugo i uspešno bavi furniranjem ploča, a te furnirane ploče su prisutne i na tržištu Srbije. Firma iz Srbije je svoj put našla u preradi masiva, odnosno u pilanskoj proizvodnji gde postoji više od dve decenije. Došlo

je do kohezije ta dva iskustva, napravljeno je sinergetsko preduzeće koje je donelo pozitivne efekte i jednom i drugom partneru, odnosno i jednoj i drugoj porodici – kaže na početku našeg razgovora gospodin **Nebojša Vulović**. – Ideja naše firme od osnivanja je bila da se razlikujemo od drugih jer je pilansko tržište u Srbiji potpuno zasićeno, a kvalitetne sirovine, nažalost, imamo sve manje... To jeste veliki problem, ali ljudi jednostavno nemaju volje, želje ili znanja da razumeju probleme koji su tu nastali i uporno traže nasilna rešenja kao što su spuštanje cena i kvaliteta proizvoda. Umesto da svi usaglasimo svoju proizvodnju prema mogućnostima tržišta, većina neplanski povećava kapacitete, što opet dalje dovodi do pada kvaliteta i nepotrebnih investicija...

– Dakle, naša ideja je bila da se krene sa nečim drugačijim u istoj oblasti i tu

smo uspeali. Radimo **kvalitetne proizvode od kvalitetne sirovine po posebnim zahtevima kupaca** i već imamo kupce u celoj Evropi. Naši kupci preko svojih arhitektonskih kuća ili distributera dolaze do nas i uspevamo da popunimo sezonu ispunjavajući posebne i specifične zahteve naših kupaca – objašnjava Vulović. – Radimo sa različitim vrstama drveta, nemamo tu nekih ograničenja, radimo sa hrastom, jasenom, orahom... Dakle sve što je u sveri drveta i proizvodnji od masiva, odnosno drveta kao strateškog, prirodnog dobra, naša je orijentacija. Druga stvar na koju obraćamo veliku pažnju je društvena odgovornost, počevši od naše proi-

po posebnim zahtevima kupaca

Nebojša Vulović i Janis Kaltsidis
partneri u zajedničkom
preduzeću THESSIVA

zvodnje i radnika, obaveza našeg preduzeća prema državi do onoga na šta smo najviše ponosni, a to je odgovornost prema prirodi i ljudima. Naš princip je velika posvećenost prirodi, odnosno ne težimo da od prirode uzmemo ono što nam ne pripada. To nam je osnovni postulat poslovanja, to **nas razlikuje od drugih kao i činjenica da su naši proizvodi izrađeni od kvalitetne sirovine i da se rade po posebnim zahtevima kupaca uz, naravno, stalnu težnju da naš kupac uvek bude zadovoljan.**

– Moj partner iz Grčke, gospodin Janis Kaltsidis, koga sam indirektno znao i

sa kojim sam sarađivao od 2000. godine, preko agenata u Beogradu i Solunu, koji je, dakle, bio naš kupac, i ja smo se, međutim, prvi put zvanično sreli pre četiri godine. Tada je došlo do konačnog, direktnog upoznavanja... Prepoznali smo se, kako to kažu, na prvi pogled i odlučili da krenemo u zajedničko poslovanje u okviru jedne firme i bukvalno funkcionišemo kao jedna porodica i privatno i službeno. Ono na šta smo obojica posebno ponosni je činjenica da imamo izvanrednu poslovnu logistiku, takozvanu **poslovnu kontrolu** gde bukvalno na svakih 7 a najdalje 30 dana kontroliše-

mo naše poslovanje. Za svaki trupac koji nam uđe u proizvodnju bukvalno znamo šta smo od njega dobili, da li smo na njemu i koliko zaradili ili izgubili – objašnjava Vulović.

– Ovakav sistem poslovanja, za sada, ne zahteva veliki broj radnika, ali zahteva veliku stručnost, iskustvo, posvećenost, a pre svega ljubav prema drvetu. Ako nema ljubavi prema drvetu, izostaje adekvatan odnos prema ovom živom, prirodnom i obnovljivom resursu – kaže naš sagovornik. – A mi radimo na svim tržištima u regiji. Imamo odličnu kooperaciju sa tržištima Hrvatske, BiH, Slovenije, Crne Gore i Makedonije, kako u distribuciji furniranih poloča koje dovozimo iz Grčke, tako i u plasmanu naših proizvoda masivnog drveta specifičnim kupcima, ali i nabavci repromaterijala. Naša proizvodnja i trgovina su sertifikovane, a članovi smo FORESDA. Kompletnu proizvodnju izvozimo, a jedan smo od najvećih izvoznika jasena u Kinu... Filozofija našeg preduzeća je stalno razvijanje, širenje i uspostavljanje novih kontakata. Ne delimo dobavljače ni kupce prema tome da li su veliki ili mali. Kod nas svaki dobavljač i kupac ima jednak status i tretman, tako da nam je svaki kontakt i svaki čovek jednako važan. I stalno smo prisutni na svim konferencijama, skupovima, sajmovima gde se možemo edukovati i upoznati ljude...

– Takođe, moram istaći da naša firma radi sa 100% svojim kapitalom. Apсолutno nemamo nikakvih zaduženja, niti obaveza prema bilo kome. Poštujemo onu poslovicu koja kaže: *opruži se koliko ti je jorgan dug...* Sve nove šanse tražimo u kooperaciji sa partnerima, a jedan od aspekata te društvene odgovornosti je da moramo uvažiti prirodne tokove i prema sirovini se odnositi sa poštovanjem...

– Sličan pristup poslu i prirodi imaju obe naše partnerske porodice i to je garancija da je naša saradnja na čvrstoj podlozi i da može biti samo bolja. Istovremeno to je važan nagoveštaj da ona može trajati dugo i da je mogu nastaviti naši potomci. Za sada se, sa strane moje porodice, naziru želja i potencijal koje ćemo uvek podržati – kaže na kraju našeg razgovora gospodin **Nebojša Vulović**, koji je na nas ostavio utisak čoveka koji zna šta hoće i koji zna kako to može. ■

Četvrt stoleća permanentnog rasta i razvoja

Osnovana pre 25 godina u Kastvu-Rijeka, porodična firma CEDAR je postala jedna od vodećih firmi u drvoprerađivačkoj industriji regije. Pre nekoliko godina CEDAR je kupio i u život vratio DI Vrbovsko, a da je ovo bila uspešna privatizacija potvrđuju investicije koje i danas traju...

Darko Prodan, direktor firme CEDAR, je ovde u Slavonskom Brodu na Kongresu pilanara, bio naš sagovornik, a naše čitaoce podsećamo da je Prodan zamrzle pogone drvne industrije Vrbovsko za pet godina podigao na nivo najvećih i najmodernijih dvoprerađivačkih pogona u Evropi. Gospodine Prodan, molimo Vas da za naše čitaoce kažete nešto više o najvećoj i najsveobuhvatnijoj hrvatskoj investiciji u drvoprerađivačkom sektoru.

– CEDAR Kastav-Rijeka je proteklih godina pokrenuo opsežnu investiciju u prerađivanje drveta u Vrbovskom, koja je u sadašnjoj fazi dosegla 350 mil. kuna (oko 46,4 mil. eura), te je direktno otvorila 340 radnih mesta, s visokim udelom indirektnog zapošljavanja na ruralnom brdsko-planinskom području. Paralelno s okončanjem navedenog ulaganja, izrađuju se planovi i priprema se nastavak investicijskog ciklusa u dodatnoj vrednosti većoj od 190 mil. kuna (oko 25,1 mil.eura) – kaže na početku našeg razgovora gospodin **Prodan**. – Investicija u Vrbovskom svojim karakterom, obimom i učincima spada u red najvažnijih

proizvodnih ulaganja u Primorsko-goranskoj županiji i RH. Ona je zaposlila kapacitete respektabilnih domaćih firmi, te na sebe veže i veliki broj kooperanata, dobavljača i logističkih preduzeća. Takođe investicija u Vrbovskom ima veliki uticaj na poslovanje luke Rijeka, obzirom da je celokupni asortiman proizvodnje namenjen izvozu na najveća i najzahtjevnija svjetska tržišta, uglavnom preko kontejnerskog prometa... Poseban značaj ulaganja ogleda se u činjenici da je investirano u prerađivačku industriju na brdsko-planinskom području Gorskog Kotara u izrazito nerazvijenom, ruralnom okruženju. Stoga je učinak same investicije, osim u klasičnom smislu jačanja proizvodnih i prerađivačkih kapaciteta, dao značajan doprinos razvoju kraja, regije i države, te podstakao rast na privrednom i socijalnom području.

Otkud odluka za tolika ulaganja i šta je sve obuhvatilo dosadašnjih oko 46,4 mil. eura u Vaše pogone u Vrbovskom?

– Odluka o realizaciji proizvodnog ulaganja u kompleks Vrbovsko doneta je na temelju usklađivanja s globalnim kretanjima na svetskom tržištu. Odabirom lokacije Vrbovsko, firma CEDAR je uskladila svoje dugoročne ciljeve s nastojanjima gradskih vlasti o potrebi revitalizacije lokacije propale fabrike stolica. Učestvujem na javnom konkursu za kupovinu lokacije stare pilane, CEDAR Kastav je ponudio najbolje uslove i stvoreni su preduslovi za realizaciju iz-

Darko Prodan, direktor firme CEDAR

gradnje proizvodno logističkog kompleksa. Orijentaciono ću spomenuti u šta je do sada uloženo u proizvodni kompleks Vrbovsko, a to su prvenstveno **tehnološka ulaganja u najmoderniju sofisticiranu opremu za prerađivanje drveta**: 41 komora - sušara za drvo ukupnog kapaciteta od preko 100.000 m³ a to je najveće evropsko pojedinačno postrojenje za sušenje tvrdog drveta; 4 komore za parenje drveta; linija za okoravanje; automatska linija za optimiranje suve robe; kotlovnica snage 5,8 MW; automatska rampa za punjenje kontejnera; savremena transportna sredstva itd. Zatim **kogeneracijsko postrojenje na biomasu snage 1,9 MW** (uz proizvodnju električne energije iz drveta, a postrojenje osigurava toplotnu energiju za potrebe celokupnog proizvodnog procesa, odnosno osigurava potrošnju ukupno proizvedene toplotne energije od 9 MW u vlastitom proizvodnom procesu,

čime se osigurava visok učinak kogeneracijskog postrojenja, u skladu sa evropskim energetske smernicama). Investirali smo u **građevinske radove i izgradnju preko 9.500 m² industrijskih objekata** (novi objekti kotlovnice, nadstrešnica površine 2.950 m², dve hale za skladištenje suvih proizvoda površine preko 3.500 m², izgradnja dodatnog skladišnog prostora od preko 3.000 m², izgradnja vodovodne i hidrantske mreže, energetska infrastruktura uključujući kompletno uređenje trafostanice i elektro-mreže). Investirali smo u **kontejnerski terminal s pripadajućim željezničkim industrijskim koloskovom** neposredno uz prugu Rijeka-Zagreb, sa svrhom dovoza drvne sirovine željeznicom te otpremu gotovih drvnih proizvoda spremnih za isporuku na udaljena prekomorska tržišta, putem kontejnera direktnom željezničkom linijom prema luci Rijeka – kaže Darko Prodan.

Kompleks preduzeća CEDAR se, prema našoj proceni, prostire na oko dvadesetak hektara

Kontejnerski terminal, vidi se i zgrada kogeneracijskog postrojenja, nastrešnica za sječku i sušarski kompleks

pogon po prerezu, preradi, obradi tvrdog drveta, kao i po sušioničkim kapacitetima. On integriše delatnost šumarstva, lokalne logistike i kooperacije. Isto tako on generiše ekonomske, socijalne i društvene učinke za lokalnu zajednicu te implicira dodatni razvoj prometne i logističke infrastrukture – kaže Darko Prodan.

Skoro sam, gospodine Prodan, negde pročitao da ste rekli kako su brojke snažni aduti drvoprerađivačkog sektora Hrvatske. Šta ste konkretno tu mislili, a to Vas pitam i zato što ste, kao uspešan privrednik, takođe uvaženi predsednik Hrvatskog drvnog klastera.

Da, baš tako sam rekao i to je nepobitna činjenica. Brojke su vrlo snažni aduti drvoprerađivačkog sektora Hrvatske! Prerada drveta i proizvodnja nameštaja pripadaju kategoriji najperspektivnijih industrijskih grana u RH jer ostvaruju 3,6% BDP-a, u ukupnom izvozu učestvuju sa 10,4% i godišnje prihode 1,25 mlrd. evra deviznog priliva. Sektorski izvoz ostvaruje 65% prihoda, a drvna industrija koristi 94% domaću sirovinu i u prilogu je da osigura još intenzivnije zapošljavanje na ruralnim područjima.

Stoga je bilo nelogično što se proteklih godina ovaj sektor izostavljao iz važnih razvojnih dokumenata, uključujući i industrijsku strategiju. Zajedno sa šumarstvom, ovaj sektor ima veliki razvojni potencijal, budući da sadrži sve elemente kružne i zelene ekonomije, koja postaje vodeća evropska politika. Na šumi bazirane industrije zapošljavaju 53.000, a drvna industrija ukupno 35.000 radnika, što takođe ima veliki socijalni značaj u nerazvijenim ili slabije naseljenim delovima RH.

Sektor je postigao svoju zrelost i pokazuje zavidan nivo ulagačkog potencijala, a

Rekli ste da investicije u Vrbovskom imaju i treću fazu. Šta je to još u planu i da li, pored Vrbovskog, investirate u još neke proizvodne pogone?

– Treba spomenuti da je CEDAR Kastav pored navedenih investicija u Vrbovskom, uložila znatna materijalna sredstva i tržišna znanja u pokretanje proizvodnog pogona u Udbini, gdje zapošljava dodatnih 69 radnika, te da smo već godinama odgovorni za funkcionisanje drvoprerađivačkog pogona u Otočcu, koji zapošljava prosečno 50 radnika...

– Pored dosadašnjih znatnih i opsežnih ulaganja, firma CEDAR se želi još bolje tržišno pozicionirati, što će se postići trećom fazom investi-

cijskog ciklusa vrednom 190 mil. kuna oko 46,4 mil. eura, koju nameravamo izvršiti u narednih 15 meseci, a koja će uključivati: **pilansko postrojenje** (prema projektu, radi se o najsofisticiranijoj evropskoj fabrici za preradu tvrdog drveta baziranoj na nemačkim tehnologijama); zatim **pogon za proizvodnju peleta** (predviđen je kapacitet od 70.000 tona peleta – drvnog goriva druge generacije visokih energetskih svojstava, što će biti jedan od najvećih pogona u ovom delu Evrope; tržište za pelet je već osigurano u izvozu) i investiranje u **pogon za proizvodnju masivnih lepljenih ploča i masivnog parketa** (što će osigurati nova zapošljavanja i još kvalitetnije pozicioniranje firme na svetskim tržištima, a to će omogućiti

dodatni kvalitet i veću dodatu vrednost u korištenju drvne sirovine).

– Sve navedene investicije imaju čvrstu bazu i korelaciju sa kretanjima na svetskom tržištu, budući da CEDAR svojom tržišnom pozicijom i kvalitetnim odnosima na najzahtevnijim nišama Bliskog i dalekog Istoka, te tržištima Japana, Kine, Indije i Vijetnama uspešno upravlja. Celokupna ulaganja od preko 540 mil. kuna (oko 71.5 mil.eura) baziraju se na ekonomskoj opravdanosti i primeni novih visokoproduktivnih tehnologija, čime se jedino može zadržati priključak svetskom tržištu. Dakle, ulaganje je najsigurniji recept za napredak, a proizvodni kompleks u Vrbovskom, će po okončanju ulaganja biti najveći pojedinačni evropski

naši drveni proizvodi su poznati na globalnom nivou, a mi u sektoru još uvek pronalazimo dodatne motive kako bismo u potpunosti zaokružili razvojne procese, što će rezultirati još boljim međunarodnim pozicijama naših firmi, sektora i zemlje u celini.

Hrvatsko drveni klaster već godinama uspešno organizuje dva bitna, centralna sektorska okupljanja drvne industrije i šumarstva Hrvatske i zemalja regiona. Evo, ovde smo u Slavonskom Brodu na 8. Kongresu pilanara, a u Opatiji se srećemo na Drvno-tehnološkoj konferenciji... Moje pitanje je šta ovi susreti znače sektoru?

– Već tradicionalno ova dva skupa, svaki na svoj način, rezimiraju sektorske prilike, poslovne trendove, tehnološke i organizacione pravce razvoja, donose zaključke i predloge za poboljšanje stanja u preradi drveta i šumarstvu kao i u njihovom međusobnom odnosu. Evo, recimo, Kongres pilanara je već postao neizbežno mesto susreta, razmene ideja i prezentacije drvno-prerađivačkog sektora u regiji jugoistočne Evrope. Kongres je primio izrazito međunarodni karakter i postao prepoznatljiv na nivou Evropske unije... Primarna prerada konstantno ulaže u tehnološki razvoj što je preduslov za međunarodnu konkurentnost i najsigurniji recept za napredak. Raspravljamo o brojnim izazovima sa kojima se u praksi susrećemo, od sirovinskih pitanja, modela prodaje i kupovine sirovine,

sertifikacije, transportnih mogućnosti, kao i uticaju politike i zakonodavstva na nacionalnim i EU nivoima. Raspravljamo i o trendovima evropske politike koja ide u smeru *fossil free* društva koje će sve više koristiti bio-proizvode i bio-energiju čiji bi razvoj EU mogla finasirati. Neophodno je više promovirati, implemetirati i koristiti iskustva i sredstva EU... A perspektiva za pilanarstvo je bazirana na uspešnom šumarstvu, pri čemu je ključni dijalog i stvaranje platforme na kojoj treba utvrditi pravo stanje stvari te odrediti smernice razvoja primarne prerade drveta u zemljama regije, a sve u skladu s razvojem pilanarstva u EU...

A da ne govorim o izuzetno velikom značaju Drvno-tehnološke konferencije koja će krajem narednog proleća, jubilarno, po petnaesti put potvrditi svoju vrednost.

Rukovodite jednom od najvećih drvoprerađivačkih firmi u regionu i uspešan ste predsednik Hrvatskog drvnog klastera. Kako sve to postižete i šta Klaster znači drvoprerađivačima?

– Ja mislim da uvek može bolje. Istina, kada se čovek dobro organizuje, kad ima dobre saradnike i podršku, može dosta da postigne. Dakle, u pitanju je timski rad, kako u preduzeću CEDAR, tako i u Hrvatskom drvnom klasteru koji je operativan, aktivan i predstavlja profesionalno poslovno udruženje u području prerade drveta i šumarstva, a ima za cilj kontinuirano ja-

čanje konkurentnosti sektora prerade drveta u raznim područjima. Puno je napornog rada velikog broja ljudi i preduzeća, svih nas koji smo dali svoj doprinos jačanju ovog sektora. Zato Klaster neosporno spada u red najvažnijih strukovnih udruženja u hrvatskoj privredi, što se vidi po ostvarenim rezultatima. Dobra je kad sektorske asocijacije rade na promociji interesa svih drvoprerađivačkih preduzeća, a lobiranje uključuje i što bolje informisanje domaćih, ali i evropskih institucija o stanju, problemima i daljim mogućnostima ovog sektora...Klaster podstiče i traži mogućnosti za investicije u moderne tehnologije i logistiku koji mogu osigurati našu konkurentnost i prednost na zahtevnim svetskim tržištima... Drvni sektor ima razvojni potencijal, pa je zato potrebno pronaći nove modele za jačanje međunarodnog položaja budući da je veliki broj drvoprerađivačkih firmi izvozno orijentisan. S obzirom na kvalitet sirovine, tradiciju u pradi drveta te izraženi trend povećanja upotrebe drveta kao ekološkog i obnovljivog materijala, za očekivati je dalje povećanje proizvodnje i ukupnog prihoda hrvatske drvne industrije. Zato je potrebno obezbediti dalje sektorsko lobiranje u Vladi RH, ali i nastaviti sa aktivnostima u Briselu, posebno kada je u pitanju donošenje pozitivne zakonske regulative kako bi se ovaj sektor dodatno uredio u skladu sa EU dokumentima, a Hrvatska je aktivan član EU – kaže na kraju našeg razgovora gospodin Darko Prodan. ■

Sirovinska pitanja, nove tehnologije i kadrovi bile su osnovne teme 8. Kongresa pilanara koji je tradicionalno održan u Slavonskom Brodu 28. septembra gde se okupilo blizu 300 predstavnika pilanske industrije i šumarstva, trgovaca drvom i dobavljači tehnologije iz Hrvatske i regije te predstavnici državne uprave, lokalne samouprave, sindikata i medija. Izvrstan odziv realnog sektora, podrška institucija i pozitivne poruke s otvaranja 8. Kongresa pilanara potvrđuju kako je sektor primarne prerade drveta važan deo privrede ne samo Hrvatske nego i zemalja u regiji. Dobra sirovinska osnova i tradicija održivog privredivanja idu tome u prilog.

– Poznati smo po svojim lepotama koji su prerasle u brendove, no jedan drevni resurs je u našoj javnosti ostao neprepoznat iako ga širom sveta posebno cene, a reč je o **slavonskom hrastu** – izjavio je na otvaranju izaslanik predsednice **Krunoslav Jakupčić**, predsednik Uprave Hrvatskih šuma d.o.o., koje su bile i partner ovog skupa. U inostranstvu se ovaj resurs smatra brendom, a mi ga zovemo trupcem, građom i slično. Krajnji je čas da taj brend stavimo na mesto koje mu pripada te da ga cenimo u skladu s njegovom vrednošću i da mu vratimo staru slavu – rekao je Jakupčić te izrazio nadu da će u saradnji sa drvoprerađivačkim firmama i nadležnim ministarstvom pronaći rešenje za raspodelu sirovine u 2018. godini.

Pomoćnik ministarke obrazovanja i nauke, bivši upravnik strukovne škole, **Vlado Prskalo** izrazio je zadovoljstvo što se Kongres ponovno održava u Brodu te naglasio da ministarstvo želi stvoriti sve uslove da **strukovno obrazovanje bude u funkciji privrede** i tržišnih uslova kako bi lokalni proizvodi našli svoje mesto na svetskom tržištu.

Saborski zastupnik **Željko Lacković** je, usporedivši drvenu sirovinu sa zlatnim rezervama, naglasio važnost ovog resursa za privredu. Hrvatska je 2001. prodala sve

Lokalni resursi bi trebalo da doprinose lokalnom privrednom razvoju

svoje zlatne rezerve, pa apelujem da svoje zlato u obliku hrasta ne izvozi kao grumen i poluge nego kao nakit, rekao je Lacković uz sugestiju da bi zakonske mere trebalo da stvore uslove za povećanje minimalne plate i podržavanje investitora, koji koriste rezanu građu jer zapošljavaju i rade ovde.

Ovo je najbolji industrijski sektor po povlačenju sredstava kroz projekte, izjavio je pomoćnik ministric regionalnog razvoja i fondova EU **Drađan Jelić** te najavio povećanje sredstava naredne godine. U Ministarstvu imate partnera, poručio je Jelić prisutnim privrednicima. Konkursi su znatno pojednostavljeni, zaključio je pomoćnik ministarke te najavio pokretanje konkursa za poboljšanje energetske efikasnosti što je izuzetno značajno za ovaj sektor.

Ovaj međunarodni stručno-poslovni skup sa zanimanjem prati sve više firmi, institucija i udruženja iz susednih zemalja i sa EU nivoa, što je ove godine potvrđeno rekordnim učešćem gostiju iz regiona. U ime partnerskog udruženja iz Slovenije Zavod SLOLES, predsednik **Edo Oblak**

rekao je kako je ovo udruženje osnovano s ciljem boljeg organizovanja i sinergije u industriji. Naših 40 članova preporučuje preko 50 posto slovenačke sirovine i zapošljava više od 1.000 ljudi. Slovenski model koncesija nije bio dobar, naglasio je Oblak, zbog čega je osnovano društvo Slovenske šume d.o.o. Naše firme svojim rezultatima pokazuju kako se u drvno-prerađivačku industriju isplati investirati, zaključio je Oblak.

Pilane su važna komponenta drvoprerađivačke porodice. Budućnost je svetla ali ima prepreka, no zato je tu **CEI-Bois u Briselu** da vam pomogne u uspešnom odgovaranju na izazove, rekao je izvršni sekretar Evropske konfederacije drvne industrije Patrizio Antonicoli, koji je i partner Kongresa.

Ko u šumi živi, neka od šume živi, istakao je primorsko-goranski župan **Zlatko Komadina**, sugerišući kako korišćenje **lokalnih šumskih resursa treba doprineti lokalnom privrednom razvoju** i smanjenju depopulacije. U Gorskom kotaru imamo dve eminentne firme, **Cedar** u Vrbovskom i **DI Klanu**. Nažalost, Žu-

paniju su pogodile prirodne nepogode ledolom i smrekov potkornjak. Sada apelujem da Hrvatske šume sprovedu adekvatne mere protivpožarne zaštite, i ukazujem na činjenicu da šume s vremenom zauzimaju poljoprivredne površine, poručio je Komadina.

Naredba o zabrani transporta hrastovih trupaca s ciljem suzbijanja hrastove mrežaste stenice i dalje je u fokusu rasprava stručne i zainteresovane javnosti. Naredba nije značajnije pogodila tehnološki opremljene pilanare, konkretno i nas, jer imamo instalirane sušioničke kapacitete, rekla je direktorica Pilane Šantek iz Gline komentarišući efekte naredbe na poslovanje primarne prerade. Načelno **podržavamo zabranu transporta**, jer se na terenu događa mnogo ilegalne seče. Međutim, apelujemo na nadležno Ministarstvo da omogući period prilagođavanja od minimalno godinu dana za male pilanare, naglasila je Marica Šantek, u čijem je preduzeću prosečna plata radnika 6.000 kuna (oko 789 evra).

Drvoprerađivački sektor karakteriše visok stepen automatizacije, a izazovi su certifi-

kacija i, naravno, cene. Buduća promocija i implementacija sektora treba da ide u smeru fossil-free društva u skladu s EU trendovima, poručio je **Darko Prodan**, predsednik Hrvatskog drvnog klastera i vlasnik pilane Cedar iz Vrbovskog.

Skup se dotaknuo brojnih za sektor važnih tema, poput potrebe za uvođenjem normi i standardizacijom, proizvodnje energije iz biomase te sindikalnog organizovanja i mogućnosti uticanja na FSC sertifikate. Važna tema odnosila se na proizvodnju energije iz biomase gde su predstavljeni produktivni projekti i tehnologije. Za sada se tržište usmerava *feeding* tarifama, rekao je predstavnik finskog proizvođača tehnologija Valmet, Ilkka Heikkila te komentarisao kako u zemljama jugoistočne Evrope treba insistirati na većoj upotrebi biomase, jer za to postoji resursna osnova.

I ovaj Kongresa su organizovali **Hrvatski drveni klaster** i časopis **Drvo&namještaj** uz podršku domaćina, Grada Slavonskog Broda i Brodsko-posavske županije. Skup je održan pod pokroviteljstvom predsednice RH, Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU kao i Ministarstva nauke i obrazovanja. Brojni sponzori, bez kojih bi organizacija skupa na ovako visokom nivou bila skoro nemoguća su: EWD, KBE Bioenergie/Kohlbach, Soderhamn Eriksson, Valmet, Polytechnik, Moehring, Muehlboeck, MS&WOOD, Nigos Elektronik, Vamar Plus, Ventex, Weinig, Đuro Đaković strojna obrada, Urbas Maschinenfabrik. Sledeće, 9. izdanje Kongresa pilanara održat će se u Slavonskom brodu 2018. godine.

Pripremila: Marija Zeljko

Izvoz iz Srbije veći za 13,6 odsto u odnosu na prošlu godinu

Spoljnotrgovinska robna razmena Srbije u prvom polugodištu 2017. godine iznosila je oko 17 milijardi evra i veća je za 13,2% nego u istom periodu prošle godine, a izraženo u dolarima razmena je bila 18,5 milijardi, što je rast od 9,6%, saopštio je Republički zavod za statistiku.

Izvoz robe imao je vrednost 7,5 milijardi evra i veći je za 13,6%, a u dolarima povećanje je bilo 10%, na osam milijardi. Uvezeno je za 9,6 milijardi evra, što je povećanje od 12,9%, dok je u dolarima uvoz bio u vrednosti 10,4 milijarde i veći je za 9,3%.

Pokrivenost uvoza izvozom je 77,7% i veća je od pokrivenosti u istom periodu prethodne godine, kada je iznosila 77,2%.

U izvozu su glavni spoljnotrgovinski partneri Srbije bili Italija (1,2 milijarde dolara), Nemačka (jedna milijarda), Bosna i Hercegovina (615 miliona), Rusija (470 miliona) i Rumunija (415 miliona).

Glavni partneri u uvozu su bili Nemačka (1,3 milijarde dolara), Italija (jedna milijarda), Rusija (827 miliona), Kina (809 miliona) i Mađarska (480,8 miliona).

Spoljnotrgovinska robna razmena bila je najveća sa zemljama sa kojima Srbija ima potpisane sporazume o slobodnoj trgovini. Zemlje članice Evropske unije čine 64,9% ukupne razmene.

Drugi po važnosti partner su zemlje CEFTA regiona, sa kojima je Srbija imala suficit u razmeni od 943 miliona dolara, koji je rezultat uglavnom izvoza poljoprivrednih proizvoda (žitarice i proizvodi od njih i razne vrste pića), gvožđe i čelik, drumska vozila, proizvoda od metala, kao i izvoza raznih gotovih proizvoda.

Izvor: Beta

U Srbiji deset puta više gradilišta nego pre tri godine

Građevinarstvo je na putu da ponovo postane jedna od vodećih privrednih grana, o čemu svedoči deset puta više gradilišta nego pre tri godine – ističe potpredsednica Vlade i ministarka građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture Zorana Mihajlović. U pisanoj izjavi povodom Dana građevinarstva, Mihajlovićeva podseća da se e-dozvole izdaju za šest dana, a da domaće kompanije kao glavni izvođači rade na Koridoru 10. Ministarka smatra da je Dan građevinarstva prilika da

pogledamo šta smo postigli i postavimo ciljeve za naredni period.

– Pre tri godine u Srbiji je bilo manje od 1.000 gradilišta, danas ih ima više od 10.500, na 'Duing biznis' listi smo po izdavanju građevinskih dozvola prestigli 150 zemalja, a Svetska banka svrstala nas je među prvih 10 zemalja reformatora. Pripremili smo novi zakon o upisima u katastar, koji je jednako važan za unapređenje uslova poslovanja u Srbiji kao i e-dozvole – navodi Mihajlovićeva.

Dodaje da je u prethodne tri godine izgrađeno 200 kilometara novih autoputeva, da se najveći graditeljski poduhvat u Srbiji, Koridor 10, posle tri decenije bliži završetku, a da domaće kompanije imaju mnogo značajniju ulogu i mogu da konkurišu za poslove vredne 977,7 miliona evra u ovoj i narednoj godini.

– Rezultati su dokaz da građevinarstvo u Srbiji napreduje, a da bi ono postalo istinska pokretačka snaga privrede moramo da nastavimo reforme, da formiramo jednu veliku domaću građevinsku kompaniju i podignemo udeo ove grane u BDP-u sa pet na sedam odsto – ističe Mihajlovićeva.

Kaže i da će se reformom katastra i uvođenjem e-katastra ceo postupak upisa imovine raditi elektronski, za svega nekoliko dana, a da uporedo sa tim kreće i nova reforma, e-prostor, što podrazumeva elektronsku razmenu podataka u postupku donošenja planske dokumentacije.

Mihajlovićeva ističe da je država uvela red u građevinarstvo, uspostavila bele i crne liste kompanija i obezbedila novac za projekte i najavila da će od jeseni krenuti i razgovori o formiranju velike domaće građevinske kompanije, sa dovoljno radnika i mehanizacije da odgovori svakom zadatku, jer je napredak građevinarstva i povećanje udela građevinarstva u BDP-u zajednički cilj države, firmi i zaposlenih, poručuje Mihajlovićeva.

Izvor: Tanjug

Privredni rast Srbije ubedljivo najmanji u regionu

Ekonomski rezultati u prvoj polovini ove godine pokazuju veliki zaostatak Srbije za svim komšijama uprkos najavama s kraja prošle i početkom ove godine, kao i planiranom rastu od 3%, privredni rast je u prvom tromesečju

iznosio 1,2%, a u drugom 1,3%, odnosno BDP je u prvom polugodištu imao prosečan rast od 1,25%. Da bi dostigli planirani rast od 3% do kraja godine bi trebalo da imamo rast oko pet procenata, što će biti teško. Rast BDP u prvom polugodištu 2017. godine u Albaniji je iznosio 3,95%, u Bugarskoj 3,5%, u BiH 2,7%, u Češkoj 4,0%, Slovačkoj 3,1%, u Mađarskoj 3,7%, u Hrvatskoj 3,4%, Crnoj Gori 3,2%, Sloveniji 5,0%, Poljskoj 4,3%, Rumuniji 5,7%, a u Srbiji 1,3% (piše Danas).

Prema preliminarnim podacima nezaposlenost je u Srbiji pala na 10,6% računajući tu i sezonske radnike, saopštavaju zvaničnici. Neuobičajeno je, međutim, da imamo najsporiji privredni rast, a najveći pad nezaposlenosti, jer je logično i to je praksa, da privreda raste brže od rasta zaposlenosti.

Misterija: Zašto se suši drveće kraj Morave?!

Stanovnici sela pored Velike Morave u Pomoravskom okrugu zabrinuti su zbog brestova koji se naveliko suše. Jednako se suše i mlada i stara stabla, žale se. Šumari se ne oglašavaju.

„Na koju god stranu pogledate, žalostno, videćete u zelenilu drugih vrsta drveća osušene brestove, nekima se i kora ogulila“, pričaju zabrinuto meštani sela Ribare, kraj Morave. Oni kažu da su приметili da se **brestovi suše već tri ili četiri godine, „ali od prošle godine je to „prava epidemija“**.

Šumari im ne govore šta treba preduzeti, iako su ih, kako kažu, obavestili nekoliko puta, lično i preko Saveta Mesne zajednice.

Šumama Jagodine i drugih opština Pomoravskog okruga: Čuprije, Despotovaca, Paraćina, Svilajнца i Rekovca, gospodari Šumsko gazdinstvo „Južni kućaj“ Despotovac. Ovo gazdinstvo, gazduje državnim šumama, a osušeni brestovi, na koje ukazuju meštani Ribara, su na privatnim parcelama.

Pre četiri godine, ovo gazdinstvo je, „izašlo“ sa podatkom, da se na području Pomoravskog okruga osušilo 43 hektara stabala crnog bora, smrče i duglazije, najviše na području Jagodine i Despotovca ali da „sušenja stabala nema kod liščara“. Tada je u Odeljenju za zaštitu i gajenje šuma ovog gazdinstva rečeno Tanjugu „da se suše prirodna staništa i u nekim drugim delovima Srbije“,

da se „uzrok sušenja ne zna, ali da se utvrđuje na Institutu za šumarstvo u Beogradu“.

Da li su u pitanju klimatske promene, izražene suše poslednjih godina, insekti potkornjaci ili nešto drugo, ne znaju ni šumari na terenu.

Autor: MONDO/Tanjug

Planeta početkom avgusta ušla u ekološki dug

Kako je saopštio RTS, sreda 2. avgust je bio Dan ekološkog duga za 2017. Ove godine je, šest dana ranije nego prošle, čovečanstvo potrošilo prirodne resurse koje Zemlja može da obnovi u jednoj godini. To je najranije od kada se rade merenja, javlja *Mreža za globalni ekološki otisak*, međunarodna istraživačka organizacija koja je prva uvela metodu izračunavanja ekološkog duga.

Otkako je svet prvi put ušao u ekološki dug početkom sedamdesetih godina prošlog veka, Dan ekološkog duga pada sve ranije, što znači da se Zemljini resursi troše sve brže. Čovečanstvo trenutno koristi resurse 1,7 puta više nego što ekosistemi mogu da se regenerišu.

– Ono što počinje sada ovde da se dešava su velike suše, povišene temperature, nedostatak šuma, erozije, poplave... Dakle, to će sve u budućnosti biti u jednoj drastičnijoj meri nego što je to danas, kaže Anđelka Mihajlov, ekspert UN za životnu sredinu.

Emisija ugljen-dioksida najbrži je rastući faktor prekomerne potrošnje i čini čak 60% ukupnog ekološkog otiska čoveka, odnosno njegovih potreba za svim prirodnim resursima.

– Ako želimo da u budućnosti imamo čist vazduh, čistu vodu, hranu koja je kvalitetna koja će nam omogućiti da vodimo zdrav život, moramo da promenimo svoje navike, moramo da se ophodimo prema tim prirodnim resursima sa tom mišlju da su oni zaista ograničeni, kaže Sonja Bađura iz Svetskog fonda za prirodu.

Najveći potrošači prirodnih resursa su SAD i Kina. Srbija troši 80% više od raspoloživih resursa.

– Kao primer možemo dati protok vode kroz Srbiju koji se na nekim mestima smanjio za 20%, što samo govori da i Srbija snosi posledice klimatskih promena, da se priča o ekološkom otisku odražava na vodne resurse kao što se odražava i na šumarstvo, kaže

Preduzeće MOCA najavilo proizvodnju kant parketa

– Mi smo kroz investicije permanentno povećavali produktivnost, kvalitet naših proizvoda i iskorišćenost drveta. Možda smo išli sporijim, ali svakako sigurnijim putem. Danas na našem tržištu opstaju samo oni koji su uporni i jaki, a nezaduženi, oni koji imaju fleksibilan proizvodni program, kvalitetan proizvod i koji permanentno ulažu u nove tehnologije – kaže **Dragan Petronijević**, direktor firme **MOCA** iz Jablanice kod Kruševca. – A mi se pripremamo da već sledeće godine pustimo pogon za proizvodnju **kant parketa**. Sve ono što po kvalitetu ne zadovoljava zahteve za proizvodnju elemenata za krevete i za metrove na sklapanje, može ići u proizvodnju kant parkete koje smo u probnoj proizvodnji lepili na ploču od 9 cm, pa onda postavljali. Kant parketi se mogu postavljati i bez lepljenja na ploče, ali samo na dobro pripremljenu podlogu. Ovaj parket je praktično kvalitetan industrijski pod velike izdržljivosti i nosivosti, a u Srbiji ga niko ne proizvodi i verujem da ćemo mi biti prvi proizvođač kant parketa u Srbiji – kaže Petronijević koji nam je uz osmeh pokazivao prostorije sa postavljenim kant parketom, ali i ono što smo već zapazili i što će obavezno zapaziti svako ko dođe u ovu drvoprerađivačku firmu, a to je lepo uređenih 30 parking mesta od drveta, od bagremovih oblica i starih železničkih pragova, upečatljivo i originalno rešenje koje će na svakog ostaviti pozitivan utisak.

Filip Radović, direktor Agencije za zaštitu životne sredine Srbije.

Ministar zaštite životne sredine Goran Trivan kaže da je rešenje u pošumljavanju i da nivo pošumljenosti Srbije koji je sada oko 29%, treba podići na 41% koliko je predviđeno Prostornim planom. Svetska pošumljenost je 30%, a evropska od 46% je za nas teško dostižna, mada neki optimistično tvrde da bi je mogli dostići za dvadesetak godina.

Kada bi se bar za polovinu smanjila količina hrane koja se baca, datum dana ekološkog duga smanjio bi se za 11%, a smanjenje emisija ugljen-dioksida za 50%, pomerilo bi taj datum za čak 89 dana.

Pripremila: Slavica Gligorović

MS&WOOD udvostručio prihode u prvih šest meseci 2017. Traži se strateški ulagač!

Fojnička fabrika nameštaja je u prvoj polovini ove godine ostvarila prihode od 19,7 mil. KM, u odnosu na 10,6 mil KM iz prvog polugodišta prošle godine. Najveći skok zabeležen je kod prodaje na domaćem tržištu, koja je sa 3 mil.

porasla na 8,5 mil. KM, dok je izvoz na strana tržišta ostvario rast od 32%, odnosno sa 7,4 mil. na 10,8 mil. KM. Trenutni obim godišnje proizvodnje je 600.000 raznih vrsta nameštaja, od čega se 90% odnosi na stolice, a cilj je, kako kažu, do 2020. godine proizvodnju podići na 2,5 mil. komada namještaja. Zbog rastućih poslovnih potreba, broj radnika ove godine ukupno broji 350. MS&WOOD je i društveno odgovorna kompanija, koja provodi važne društvene inicijative u BiH, poput uklanjanja ambrozije na području opštine Fojnica ili stipendiranja većeg broja učenika u sektorskim zanimanjima, a popis eminentnih kupaca nameštaja koji proizvodi MS&WOOD predvodi švedska IKEA.

– Namještaj naše firme izvozi se na sve kontinente, u više od 40 zemalja, ističe Muhamed Pilav, direktor i glavni pokretač ove kompanije. – Razlozi za rast ovogodišnjih prihoda leže u našoj međunarodnoj orijentaciji, pre svega oni su rezultat nastupa na glavnim svetskim sajmovima namještaja, gdje smo i dobili važne nagrade i priznanja za naše stolice i stolove. Sve nas je to dosta koštalo, sajmovi su skupi, ali se rezultati vide, nastavlja Pilav, dodajući kako bi se nji-

hovo znanje, sirovinski i kadrovski potencijali mogli još bolje iskoristiti u slučaju uspostave dugoročne saradnje sa potencijalnim strateškim partnerima. Svi zainteresovani za saradnju mogu se javiti na muhamed.pilav@mswood.ba ili 00 387 61 220 986.

Udeo prefabrikovanih kuća u Nemačkoj i dalje raste, pada broj izdatih građevinskih dozvola

U Nemačkoj je, od januara do jula zabeleženo povećanje izgradnje montažnih samostojećih i dvojnih kuća odnosno čak 9.833 kuća što je 4,1% više u odnosu na isto razdoblje prethodne godine. Tržišni udeo montažnih samostojećih i dvojnih kuća u kojima dominira drvo kao graditeljski materijal stalno raste, tako da je povećan u celoj zemlji na 19,3%, a time i na novi nivo rekorda, što ohrabruje i drvenu industriju. Ipak, podaci u građevini nisu idilični, jer je podbacila stambena izgradnja, odnosno ukupni broj dozvola za izgradnju stam-

benih i nestambenih zgrada zabeležio je pad u prva tri meseca, kao i u prvih šest meseci ove godine. Nemačka savezna statistička kancelarija objavila je kao je u prvoj polovini godine izdano ukupno 169.454 dozvola za izgradnju stambenih i nestambenih zgrada, što je oko 7,3% manje nego u istom periodu prošle godine. Novi projekti izgradnje stambenih i nestambenih zgrada u drugom tromesečju činili su 79.127 dozvola, što je također 6,5% manje nego u istom razdoblju prošle godine.

Švedska: Pad izvoza rezane građe u Egipat za čak 23 posto

Švedska je prema ocenama strukovnih medija ostvarila neke zabrinjavajuće izvozne rezultate. Naime, u prva četiri meseca ove godine izvezla je za 2 posto manje rezane građe na evropsko tržište odnosno 2,7 mil. m³. Najveći pad izvoza zabeležen je na egipatskom tržištu, gde je izvezeno čak 23 posto manje građe (333 hiljada m³) u odnosu na prva

četiri meseca 2016. (433 hiljada m³). Sa druge strane, najveći gubitak ostvaren je u švedskom izvozu na nemačko tržište a iznosi –14 posto (310 hiljada m³). Šveđani su se poslednjih godina prilagođavali svetskim kretanjima u ponudi i potražnji rezane građe, stoga je najviše porastao njihov izvoz u Kinu, čak za 12 posto odnosno 302 hiljada m³. Ukupno gledajući, na nivou izvoza rezane građe četinjača u I-IV 2017. izvoz iz Švedske je bio manji za tri posto te je iznosio 4,3 mil. m³, potvrdilo je u svom saopštenju švedsko udruženje drvoprerađivača Skogsindustrierna.

Za 20 posto porasla proizvodnja peleta u Nemačkoj! Skoro 100 posto ima kvalitet EN plus A1

Njemački proizvođači peleta povećali su svoju proizvodnju na rekordnih 1,1 mil. tona, što je velik rast u odnosu na prošlu godinu. Prema izračunima Nemačkog udruženja za energiju iz drveta i peleta (DEPV), radi se o pove-

DOO JUGOINSPEKT-NOVI SAD

PREDUZEĆE ZA KONTROLU KVALITETA I KVANTITETA ROBE I USLUGA

Novi Sad, Dunavska 23/1
tel: +381 21 422 733 fax: +381 21 6611 822
e-mail: drvo@juins.rs, www.juins.rs

Kontrolisanje nameštaja

i kontrolisanje proizvoda u skladu sa evropskim i nacionalnim standardima u akreditovanoj kontrolnoj organizaciji prema standardu SRPS ISO/IEC 17020:2012

Atestiranje, laboratorijsko ispitivanje, kontrolisanje i ispitivanje kvaliteta:

- podnih obloga-parketa
- vlažnosti cementne košuljice i nadzor pri ugradnji drvenih podova
- sirovina poluproizvoda i gotovih proizvoda od drveta
- stručna pomoć pri rešavanju reklamacija ugovorenih sirovina i gotovih proizvoda

Procesna kontrolisanja:

- kontrolisanje ulazne, međufazne i završne kontrole u procesima proizvodnje
 - stručna pomoć pri projektovanju pilana
 - stručna pomoć pri procesu sušenja drveta
- DOO JUGOINSPEKT-NOVI SAD je sertifikovan prema SRPS ISO 9001:2008

ćanju od 20 posto odnosno 182 hiljade tona. Naročito je povećana proizvodnja peleta u vrećama (za 21 posto) što navodi na zaključak da se proizvodi za zalihi, procjenjuju stručnjaci. Glavni izvor sirovine i dalje predstavljaju pilanski ostaci četinaru (94 posto) a 99,9 posto svih u Nemačkoj proizvedenih peleta odgovara kvalitetu EN plus A1. Sa druge strane, i dalje pada izvoz koji je u odnosu na prošlu godinu manji za 8,6 posto. Udruženje predviđa daljnji rast proizvodnje pa se očekuje da bi se mogla ostvariti prognoza iz februara, kada je objavljena projekcija Nemačke proizvodnje do kraja 2017. u visini od 2,3 mil. tona peleta.

Promena na evropskom tržištu furnira: traži se jasen? Italija i Nemačka manje uvoze iz SAD-a

U prvoj polovini 2017. godine SAD je izvezao za 6% manje furnira liščara, nego u istom razdoblju prošle godine. Ukupno gledano, taj procenat nije značajan odnosno alarmantan, ali na nivou najvećih evropskih uvoznika može biti zabrinjavajući. Naime, najveći evropski uvoznici američkog furnira, uvezli su znatno manje količine: Nemačka 25%, Italija 23% i Portugal 18%, navodi nemački HZB. U poređenju s prošlom godinom, najviše su potonula tržišta Nemačke (-2,8 mil. USD) i Egipta (-2,7 mil. USD), dok je živnulo kanadsko tržište (+1,7 mil. USD). Što se tiče vrsta, SAD je izvezao gotovo 20% više jasena, dok je najviše pao izvoz trešnje (-15%) i oraha (-13%).

U Poljskoj oluji uništene šume, šteta veća od 8 miliona kubika

Strašna oluja je letos poharala Poljsku i prema prvim procenama srušeno je ili znatno oštećeno više od osam miliona kubnih metara stabala. Tokom oluje, nekoliko osoba je povređeno, a zabeleženi su i smrtni slučajevi. Prema portalu forestry.com, poljski službenici zaduženi za šumarstvo procenjuju da je uništeno više od 44 hiljade hektara šuma. Nadležni ističu kako Poljska ima dovoljno

kapaciteta za preradu drveta stradalog u oluji, pa se ne očekuje dolazak stranih izvođača radova. U Poljskoj će zbog ove nepogode doći do prekomernog snabdevanja ogrevnim drvetom, koje će verovatno ostati u ograničenim područjima i neće uticati na situaciju na tržištu. Evropski stručnjaci procenjuju da će se verovatno pojaviti viškovi drvenjače na području Baltičkog mora. Obzirom da će prerada stradale drvne mase i sanacija šuma pogođenih olujom zahtevati duži vremenski period i angažman svih šumarskih kapaciteta na celom području države, ukupni rezultati poljskog šumarskog sektora, posebno kapaciteta seče, će biti niži od uobičajenih.

Zbog zabrane izvoza hrastovih trupaca Italija prijavila Hrvatsku Briselu!

Talas nezadovoljstva inostranih kupaca nedavnom naredbom Ministarstva poljoprivrede Hrvatske o dvogodišnjoj zabrani izvoza hrastovih trupaca

M. P. A. Petrović
mašine • pribor • alati
Privredno društvo za trgovinu, proizvodnju i usluge d.o.o.

Veleprodaja i Maloprodaja: Kneza Višeslava 31L, 11090 Beograd
Tel: 011/3563-635, 3563-698; Fax: 011/3563-709
Servis: Kneza Višeslava 31M, 11090 Beograd
Tel: 011/3563-686, 3563-687; Fax: 011/3563-693
e-mail: mpapetrovic@gmail.com - www.mpa-petrovic.co.rs

KOMPLETAN ASORTIMAN
RUČNOG, ELEKTRIČNOG
I REZNOG ALATA

ZA DRVO I BILJNE OSTATKE

Garancija, puštanje u rad obuka, servis rezervni delovi, tehnološka podrška

AM TEHNOLOG doo, Tanaska Raića 25, Odžaci 25250
tel.+381 65 205 60 20, +381 25 5746 240
e-mail: stamenkovic@bronto.ua
www.amtehnolog.com

PELETIKE AMP

BRIKETIRKA Pini Kay EV 350

MEHANIČKA EKSCENTAR
BRIKETIRKA LB 500

MLIN ČEKIČAR

zbog pojave štetočine hrastove mrežaste stenice, italijanska federacija industrije drveta i nameštaja Federlegno, tužila je Hrvatsku Evropskoj komisiji. Odluka ministra Tomislava Tolušića sadržana u Naredbi iz juna sporna je za Italijane, jer smatraju da mere koje su predviđene neće zaustaviti širenje štetočine, nego se štoviše ocenjuje da je navedena mera usmerena protiv slobodnog protoka roba. Italija je glavni kupac trupaca i rezane građe hrasta, a slične prijave navodno su upućene iz Austrije, koja je takođe važan kupac hrastovih proizvoda u Hrvatskoj.

Federlegno je pisao nadležnom evropskom ministarstvu (DG Health and Food Safety), a Italijani su naveli kako je hrastova stenica svojevremeno bila na listi Evropske organizacije za zaštitu bilja, ali je naknadno uklonjena, zbog nemogućnosti sprečavanja širenja ovog nametnika fitosanitarnim merama. Stenica nema karantinski status i nije potrebno provoditi fitosanitarne mere na državnom nivou, tvrde Italijani pozivajući se i na stručno mišljenje austrijskog istraživačkog centra za šume BFW, koji je utvrdio kako zabrana izvoza nije efikasna u sprečavanju širenja hrastova štetočine. Federlegno se žali kako Ministarstvo nije jasno utvrdilo brojna administrativna pitanja koja svakodnevno komplikuju poslovanje mnogobrojnim proizvođačima i trgovcima.

Primeru radi, iz teksta naredbe je nejasno ko je subjekt i predmet sankcija, odnosno jesu li to inostrani uvoznici, hrvatski izvoznici ili prevoznici. Ovu temu je na naslovnoj strani preneo *Poslovni dnevnik*, a mi smo je preuzeli od *Hrvatskog drvnog klastera*.

Belorusija prodaje izvozne dozvole za trupce! Rast izvoza rezane građe

Veće ministara Republike Belorusije proširilo je polovinom jula ove godine direktivu u skladu sa kojom se moraju kupiti dozvole za izvoz trupaca koje su istekle, kroz narednih pet meseci, odnosno do kraja ove godine. Prema Uredbi izvozne dozvole za trupce po carinskim tarifama 4403 i 4404, moraju se kupiti na OJSC - beloruskoj univerzalnoj robnoj berzi i prodati zemljama uvoznicama trupaca koje ne pripadaju Evroazijskoj ekonomskoj uniji. OJSC će za period od septembra do novembra osigurati dozvola za 250.000 m³ trupaca mekog i tvrdog

drveta te 20.000 m³ industrijskog drveta. Beloruski izvoz drvene građe povećan je za 57% u prvoj polovini ove godine u odnosu isti period prošle godine, odnosno na 1,027 milijona metara kubnih.

Prerada drveta u prvoj polovini godine porasla za skoro 19 posto!

Drvoprerađivački sektor Hrvatske nastavlja sa visokim stopama rasta, i pored toga što su izostale direktne proračunske podrške. Državni zavod za statistiku je objavio kako je sektor prerade drveta porastao za 18,8%, dok je proizvodnja nameštaja porasla za 12,2% u odnosu na jun 2016. godine. Da se ne radi tek o mesečnim statističkim menama svedoče i rezultati u celom polugodištu, budući da je prvih šest meseci ove godine prerada drveta C16 zabeležila ukupno povećanje od 18,3% dok je sektor nameštaja rastao za 7,5%. U junu su zalihe gotovih drvnih proizvoda povećane za 19,2%, dok se nameštaj na skladištu povećao za 2,1 posto.

Hrvatske šume i drvna industrija dogovaraju prelazak na EU norme za oblo drvo

Ni četiri godine hrvatskog staža u EU nije bilo dovoljno za primenu EU normi za trupce, nego se u trgovini oblim drvetom primenjuju norme koje imaju polazište u starim JUS normama. Predsednik Uprave *Hrvatskih šuma* Krunoslav Jakupčić najavljuje skori početak tog složenog procesa, koji će podrazumevati ozbiljan tranzicijski period, uz dosta edukacija, prenosa stranih iskustava iz EU zemalja i praktičnih prilagođavanja na terenu, koje bi trebalo da se primenjuju početkom 2019. godine.

Ova tema već je bila na dnevnom redu drvoprerađivačke i šumarske industrije tokom 2004. i 2009. godine, no probna preuzimanja, otpreme i rezanja te simulacije pojedinih drvoprerađivača nisu ispunili njihova očekivanja. Stoga se učvrstilo stanovište kako je bolje zadržati i očuvati status quo, nego otpočeti proces, za koji se nagađalo kako bi mogao proizvesti znatna finansijska odstupanja ili neizvesnost za jednu ili drugu stranu.

HGK udruženje je takođe nedavno raspravljalo o ovom važnom pitanju i uprkos protivljenju nekih uglednih

pojedinaća većina firmi je odlučila da se otvori ovaj proces. Uvođenje EU normi nema alternative i bolje je taj postupak što pre započeti, jer ćemo na taj način istovremeno pokrenuti i neke druge procese, poput mogućeg novog označavanja ili čipiranja robe, što nam može dodatno unaprediti i poboljšati saradnju s *Hrvatskim šumama*, rekao je Daniel Smiljanić, predsednik Udruženja.

Raste broj gladnih u svetu, svaki deseti čovek gladije

U svetu je sve više gladnih pokazuju najnoviji izveštaji Ujedinjenih nacija. Čak 11% svetske populacije gladije, najviše zbog sukoba i ratova ali i zbog klimatskih promena. Zbog gladi i neuhranjenosti svakoga dana umire 20.000 ljudi. U odnosu na prošlu godinu, gladnih je više u svetu za 38 miliona, tvrde Ujedinjene nacije i upozoravaju da glad neće biti iskorenjena do 2030. godine. Od 850 miliona gladnih, 98% živi u zemljama u razvoju, najviše ih je u Nigeriji, Sudanu i Jemenu.

Ove brojke su u direktnoj vezi sa povećanjem sukoba širom sveta. Osim sukoba haraju poplave i suše, nesigurnost se poboljšala, posebno u delovima pod-saharske Afrike, jugoistočne i zapadne Azije, rekao je Stiven Dižarik, potparol Ujedinjenih nacija, a objavio je RTS.

Sa druge strane u svetu se godišnje baci 1,3 milijarde tona hrane. Ujedinjene nacije nisu dostigle svoj potencijal, smatra američki predsednik Donald Trump u svom prvom obraćanju svetskoj organizaciji na specijalnom sastanku o reformama, poručuje da je razlog za to birokratija. Fokusirajte se više na ljude, a manje na birokratiju, kaže Trump i dodaje da SAD plaća 28% troškova mirovnih operacija, što smatra američki predsednik nije fer, objavljio je RTS.

Građani se zadužuju u dinarima, privreda – samo u evrima

Preduzeća se, uprkos očekivanom pojeftinjenju kredita u domaćoj valuti, zadužuju isključivo u devizama. Privrednici trenutno otplaćuju 11 milijardi evra kredita, informišu *Novosti*. Pad kamatne stope Narodne banke Srbije, na osnovu koje se formiraju sve ostale stope u dinare u našoj zemlji, sigurno dovodi do pojeftinjenja kredita u narednom peri-

Evroparlamentarci obećali pomoć oko pronalaska 600 mil. evra za razminiranje

mu je prihvaćen njen predlog izuzeća za Hrvatsku prilikom određivanja referentnog nivoa za šume u novom razdoblju, te su uzete u obzir specifične okolnosti za Hrvatsku koja za vreme rata i procesa mirne reintegracije nije mogla u potpunosti upravljati svojim šumama. Takođe, govorila je o novom ener-

Hrvatski drveni klaster ugostio je krajem septembra delegaciju Odbora za poljoprivredu i ruralni razvoj Evropskog parlamenta od 9 članova. Delegaciju je predvodio predsednik Odbora, poljski zastupnik **Cezslaw Siekierski**. Među važnim temama bili su položaj i promocija bio baziranog sektora, ali i vrlo konkretan problem razminiranja šuma i poljoprivrednog zemljišta u Hrvatskoj i regiji, te depopulacija i s njom povezane posledice.

Direktor Hrvatskog drvnog klastera **Marijan Kavran** je na samom početku otvoreno skrenuo pažnju na važne sektorske izazove i ograničenja. **Bio bazirane industrije** postaju za EU sektor budućnosti i uloga evropskih šuma i na šumi baziranih sektora postaje presudna. Evropski parlament može dodatno unaprediti perspektive i izgled sektora te stvoriti podsticajan zakonski okvir koji će pomoći Hrvatskoj u bržoj integraciji, jer neki procesi još nisu završeni. EU želi biti svetski predvodnik u održivom razvoju privrede i to je prilika za region, koja može dati značajan doprinos u budućoj razmeni znanja i realizaciji inovativnih projekata, zaključio je Kavran.

Zastupnica **Marijana Petir**, na čiju je inicijativu organizovana ova poseta, govorila je o LULUCF izveštaju o raspolaganju zemljištem o kojem se nedavno raspravljalo u Parlamentu, pri če-

getsom paketu zakona, temi o kojoj se upravo raspravlja u Evropskom parlamentu te posebno značajnoj Direktivi o obnovljivim izvorima energije. Kao izvestiteljka će nastojati da dogovori kompromise koji moraju osigurati jasnu budućnost za biogoriva i održivo korišćenje biomase na temelju najboljih praksi država članica, rekla je Petir.

Predsednik Odbora, **Cezslaw Siekierski** istaknuo je kako, i pored toga što ne postoje zajedničke šumarske politike, Evropska unija na mnoge načine brine o šumama. Kroz zajedničku poljoprivrednu politiku dajemo podršku ruralnom razvoju i podržavamo održivo gazdovanje šumama te brinemo o radnim mestima.

O problemu mina retko se govori na nivou Evropske unije, a zaboravlja se da je danas, u središtu Evropske unije u ovom slučaju u Hrvatskoj, zbog gađenosti minama još uvek ograničena sloboda kretanja i da su zabeležena smrtna stradanja stanovništva, rekla je na početku svog obraćanja **Ivana Mezak**, direktorka Sektora komercijalnih poslova Hrvatskih šuma. Samo u Hrvatskoj je 38.000 ha šuma pod minama a proces razminiranja je spor i skup. Potrebno je 600 mil. Evra za potpuno uklanjanje mina, rekla je Mezak, te tražila podršku EU administracije oko rešavanja ovog privrednog i socijalnog problema.

biti zavisi od same banke i njenih dinarskih izvora.

– Snizavanjem referentne kamatne stope sa četiri na 3,75 odsto NBS želi da podstakne rast dinarskih kredita, u cilju smanjenja rizika od izloženosti građana kreditima s promenljivom kamatom – navodi Dugalić. I stanovništvo i privreda, ukupno gledano, najviše su zaduženi u evrima. Krediti vezani za evro i za građane su jeftiniji u odnosu na dinarske, ali su za njih ipak - neisplativi. Jer, da bi dobili zajam u evrima, građani moraju da polože depozit od najmanje 30 odsto. Praktično, na svakih 1.000 uzajmljenih evra, dužnik banci mora da uplati 300 evra da bi uopšte dobio kredit. Zato su dinari daleko povoljniji za stanovništvo od kredita u deviznom znaku. I to je razlog zašto su dinarski krediti kod građana u stalnom porastu. Izuzetak su, naravno, stambeni zajmovi, koji su gotovo svi u evrima.

Kod privrede je pak situacija drugačija. Kompanije se uglavnom opredeljuju da se zaduže u evrima, zato što su kamatne stope niže nego na dinare.

– Šestomesečni euribor, za koji se vezuju kamatne stope za kredite indeksirane u evrima, negativan je, pa su ti krediti jeftiniji od dinarskih – naveo je Dugalić. Inače, bankarski krediti privredi su posle duže vremena stagnacije porasli za 5,2 odsto tokom avgusta ove godine. Privrednici trenutno otplaćuju 1.396 milijardi dinara kredita, što je oko 11 milijardi evra. U odnosu na jul, zaduženost privrede porasla je za 69 milijardi dinara. Porast ovih kredita Dugalić smatra ohrabrujućim znakom za domaću ekonomiju.

– Ako nema kredita koje koristi privreda, podrazumeva se da nema ni značajnijih ulaganja, ako nema investicija, onda nema zaposlenosti, nema proizvodnje, a to znači da onda nema ni rasta društvenog proizvoda ni rasta standarda. Zato je ovaj rast kredita preduzeća veoma značajan – zaključuje Dugalić.

UKUPNI **dugovi stanovništva** premašili su 846 milijardi dinara, što je iznad sedam milijardi evra. Podaci Kreditnog biroa pokazuju da se približavaju iznosi gotovinskih i stambenih kredita: za uzajmljeni keš dugujemo 306,87 milijardi dinara i još 83 milijarde na ime refinansiranja, a za stambene zajmove 381,83 milijarde dinara. U Udruženju banaka razloge za ovo vide u univerzalnosti gotovinskih kredita koji mogu da se koriste za razne kupovine, od haljina do ogreva.

odu. Ali isključivo dinarskih, na koje je usmereno sve više građana. Privreda se, međutim, i dalje najviše zadužuje u evrima, jer joj je tako - jeftinije.

– Referentna kamatna stopa je na izuzetno niskom nivou u odnosu na stanje

koje smo imali pre nekoliko godina, kada je ona iznosila 18 odsto – podseća Veroljub Dugalić, generalni sekretar Udruženja banaka Srbije. Prema njegovim rečima, logično je da dinarski krediti sada pojeftine, ali u kolikom procentu će to

Matis GROUP

Oseti razliku!

www.matis.rs

MATIS GROUP je kompanija iz Ivanjice koja pod svojim okriljem ima četiri firme za proizvodnju nameštaja. **Matis** - proizvodnja pločastog nameštaja, **Matis Mebl** - proizvodnja tapaciranog nameštaja, **Matis Wood** - proizvodnja nameštaja od masiva i **MatiSan** - proizvodnja dušeka i jastuka .

Najveća snaga svake kompanije su njeni zaposleni, a zaposlene kompanija Matis čini stručan, obrazovan i kvalifikovan kadar, preko 1000 mladih ljudi prosečne starosti 30 godina. Svi oni imaju zajednički cilj, razvoj kompanije i liderska pozicija u regionu.

Osnovne karakteristike Matis proizvoda su: vrhunski kvalitet, savremeni dizajn, funkcionalnost i izuzetno pristupačne cene. O vrhunskom kvalitetu Matis proizvoda svedoče i testi proizvoda sa najvećom mogućom ocenom Q1, dobijenom od strane Šumarskog fakulteta u Beogradu.

 Matis **Matis Mebl** **Matis Wood** **MatiSan**

10%
POPUSTA

BEOGRADSKI SAJAM

55. Sajam nameštaja

Hala 2 i Hala 4 od 07. do 12. novembra

NA KOMPLETNU
SAJAMSKU PONUDU!

Dobitnik nagrade za kvalitet na Beogradskom sajmu nameštaja

Na 52. međunarodnom Sajmu nameštaja u Beogradu, Matis GROUP je dobila prestižnu nagradu za kvalitetan proizvod - Zlatni ključ, za ugaonu garnituru Style, proizvođača Matis Mebl. Pored Zlatnog ključa žiri je Matis GROUP-i dodelio i Diplomu za kvalitetan ukupan nastup estetskog izloga izloženog prostora.

NATUZZI
EDITIONS

NATUZZIEDITIONS.COM

Bogata ponuda Matis nameštaja, koja broji preko 1200 artikala, upotpunjena je ekskluzivnim kožnim garniturama renomiranog proizvođača, koje su sada dostupne i u okviru **Natuzzi Editions** salona u Kragujevcu, Beogradu i Novom Sadu.

Regionalni lider

Sa vizijom da bude regionalni lider u proizvodnji i kvalitetu, kompanija MATIS GROUP u Srbiji ima 30 maloprodajnih salona MATIS nameštaja i preko 150 distributera. Izvoz je organizovan preko sopstvenih firmi u zemljama u okruženju, u kojima Matis ima 5 salona nameštaja i distributera u 14 zemalja Evrope.

Beograd 3 - Bulevar vojvode Mišića 12, Beograd, (na ulasku u Beogradski Sajam), 011/306-62-51; Beograd 4 - Autoput 18, TC Zmaj - Novi Beograd, 011/4407-117; Beograd - Shopping Centar Karaburma, Mirijeovski bulevar 18b; Novi Sad - Bulevar vojvode Stepe 40, 021/652-77-44; Niš - Vizantijski bulevar bb, 018/289-539; Gornji Milanovac - Rudnička 6, 032/725-811; Loznica - Kneza Miloša 47 - 015/877-371; Požega - Vojvode Stepe 17, 031/812-798; Prijepolje - Izeta Čavića bb, 033/713-322; Ruma - Glavna 227, 022/472-281; Šabac - Kralja Milutina 1, 015/352-703; Užice - Kurlagina 2, 031/525-173; Valjevo - Vladike Nikolaja 27, 014/3541-080; Arandelovac - Kneza Mihaila bb, 034/721-101; Priboj - Radmila Lavrenčića 1 i bb, 033/244-90-69; Svilajnac - Dimitrija Katića bb, 035/881-40-02; Bor - Nikole Pašića 60, 030/44-21-21; Trstenik - Cara Dušana 2/8, 037/71-66-99; Subotica - Štipska 1, 024/534-800; Kikinda - Đure Jakšića 57, 023/0436-573; Kruševac - Dostojevskog 1, 037/493-500; Čačak - Dragiše Miševića 148, 032/642-300; Zaječar - Generala Gambete 44, 019 420 072; Pančevo - Svetog Save 8A, 013 333 027; Kraljevo - Miloša Velikog 3, 036 328 570; Ivanjica - Matis Stil, Sađavac bb, 032/65-20-73; Zlatibor - Miladina Pećinara 70A, 031 848 280

Prosečna plata u Srbiji mnogo bliža minimalcu, većina radi za 30.000 dinara

Prosečna zarada u Srbiji je mnogo bliže minimalcu, pokazuju analize Asocijacija malih i srednjih preduzeća i preduzetnika.

Prosečna neto zarada (bez poreza i doprinosa) u Srbiji isplaćena u junu ove godine, prema Republičkom zavodu za statistiku, iznosila je 49.238 dinara. Veliki broj građana, međutim, sumnja u tačnost zvanične statistike, jer radi za mnogo nižu platu, te se objektivno postavlja pitanje kolika je stvarno plata u Srbiji.

Predsednik UO Asocijacije malih i srednjih preduzeća i preduzetnika Srbije, Miroslav Velimirović za *Nedeljnik.rs* kaže da je običan radnik daleko od navedene prosečne plate, jer u tu "matematiku" ulaze visoke plate koje vuku prosek. Prema analizama Asocijacije, **prosečna plata u Srbiji je mnogo bliže minimalcu.**

– Bez poreza i doprinosa, visina prosečne plate se kreće oko 22.000-23.000 dinara. Pritom, veliki broj radnika novac dobija 'na ruke', ali i većina ljudi koja je prijavljena radi za minimalac, što s porezima i doprinosima iznosi oko 37.000 dinara. Mnogo ljudi u Srbiji radi i za plate koje su ispod minimalne zarade. Tako da je netačan prosek plate prema RZZS - objašnjava Velimirović, uz opasku da RZZS govori onako kako treba da govori, a ne onako kako stvarno jeste, jer su politički postavljeni.

Rukovodilac Grupe za statistiku zarada u Odeljenju za statistiku tržišta rada RZZS Jelena Milaković navodi da visinu prosečne zarade svaki pojedinac posmatra iz svog ugla i da je njegova subjektivna ocena to da li je ona visoka ili niska. Prosečna zarada se do sada računala isključivo kao aritmetička sredina, međutim, kada se pređe na korišćenje podataka Poreske uprave, moći će da se računa i distribucija zarada.

Šta je sa preduzetnicima koji isplaćuju minimalac, a ostatak plate 'na ruke', ili sa onima koji rade, a ne dobiju platu, odnosno koliko to utiče na tačnost visine prosečne plate izračunate statistikom?

– Nema načina da se obuhvate iznosi zarada koji se isplaćuju 'na ruke'. RZS nema nadležnost organa inspekcije, tako da može samo da koristi, a ne i da proverava zvaničnu dokumentaciju izveštajnih jedinica - objašnjava ona. A na sumnje da se prosečna plata u Srbiji "namešta", Milakovićeva odgovara: – Podaci

dobijeni od izveštajnih jedinica smatraju se dokumentom koji se ne sme prepravljati, jer sadrži pečat i potpis odgovornog lica. Mogu se vršiti samo ispravke grešaka nastalih pri unosu podataka, i to isključivo u konsultaciji sa izveštajnom jedinicom.

Profesor na Ekonomskom fakultetu Ljubodrag Savić konstatuje da **najveći broj ljudi u Srbiji ima platu od 30.000 do 35.000 dinara.**

– Proseci su nešto što, kao i u svemu, ne odražava realnu situaciju. Postoji jedan broj ljudi u Srbiji koji zarađuje dobro i ima daleko od proseka, to su neka državna preduzeća, neke agencije, neki privatnici, a postoji prilično veliki broj ljudi koji primaju samo minimalne plate preko računa i na to se plaćaju porezi i doprinosi, a preko toga dobijaju još 50, 100 ili 200 evra, zavisi kakav posao obavljaju - objašnjava Savić i kaže da **to najbolje ilustruje vic o mesu i kupusu, gde na kraju ispada da svi jedu sarmu.** – Bojim se da veći, siromašniji deo Srbije jede kupus i samo ponekad meso, a obrnuto, oni bogatiji jedu samo meso i ponekad samo preseku sa kupusom – zaključuje Savić dodajući da sa platom od oko 30.000, koja se, inače, smatra solidnom, nije lako preživeti.

Broj blokiranih firmi veći za 45 odsto nego prošle godine

Prema analizi agencije za bonitet Binsnode u julu ove godine bilo je za 45% više blokiranih firmi nego u istom mesecu prošle godine. Naime, u julu ove godine blokirano je 4.102 preduzeća naspram 2.834 u istom mesecu prošle godine. Takođe u julu je smanjen broj novoosnovanih firmi u odnosu na prethodni mesec, dok je u poređenju sa istim mesecom prošle godine taj broj ujednačen. Istovremeno je smanjena aktivnost i kod zatvaranja firmi. U julu je za 8% manje ugašenih firmi nego u junu, dok se na godišnjem nivou beleži povećanje za 11%.

„Više zatvorenih i veći broj blokiranih firmi u julu u odnosu na isti period prošle godine ukazuje na i dalje prisutne nepovoljne uslove za obavljanje poslovnih aktivnosti, ali i na problem nelikvidnosti koji je prisutan u srpskoj privredi. U prilog tome je i činjenica da veliki broj kompanija ne prelazi prelomnu tačku rentabilnosti što se ogleda i u rastu broja kompanija koje se u periodu od dve godine nakon osnivanja gase. Takvih je za treći-

nu više nego prošle godine“, navodi se u ovoj analizi.

Naredni krizni period za firme je period poslovanja od pet do 10 godina. Takvih firmi se u julu ugasilo 38% više nego u julu prošle godine, i uglavnom su to male firme iz primarnog sektora. Povećanje broja ugašenih i blokiranih kompanija prati i povećanje iznosa blokade. Na nivou zemlje ovaj iznos je skoro za trećinu veći ove godine u odnosu na prošlu. Jedino smanjenje se ogleda u Vojvodini gde je zaduženost firmi opala za 66%, dok je najveća porast zabeležena u regionu Šumadije i Zapadne Srbije gde su čak 2,2 puta firme zaduženije nego u istom periodu prošle godine, objavio je *Danas*.

Umesto pojeftini, gorivo nam poskupelo

Umesto pojeftinjenja, koje su vozači s pravom očekivali, zbog nikad jačeg dinara u odnosu na evro, ali i niže vrednosti dolara u odnosu na evro, gorivo u Srbiji je polovinom septembra poskupelo oko dinar. Benzin se umesto za 140,7 dinara prodaje za 141,7 dinara, a evrodizel za 146,9 umesto za 145,9 dinara, objavila je *Politika*.

Trgovci ovo iznenađenje pravdaju skokom cene sirove nafte, tipa „brent“, koja se prodaje za 54,23 dolara za barel, ali i uraganima koji će i u narednom periodu nastaviti da utiču na tržište nafte. U isto vreme, iz OPEK-a obećavaju da će uraditi sve kako bi obezbedili stabilnost i sigurnost naftnog tržišta. Iako je uragan daleko od Srbije, a i naša zemlja ne kupuje američku laku naftu, već crno zlato tipa „brent“, trgovcima ni to nije bio dovoljan razlog da zadrže stare cene.

Tržište flaširane vode 80 odsto u rukama stranaca

Prema procenama trećina izvorišta vode u Srbiji se koristi za plasman na tržište, a gotovo 80 odsto flaširane vode iz srpskih izvora proizvode fabrike koje su u rukama stranih kompanija, objavile su Večernje novosti.

Novosti pišu da je u Srbiji registrovano oko 300 različitih tipova mineralnih, termalnih i termomineralnih izvorišta voda iz kojih svake sekunde izlazi 1.500 litara, od kojih se iskoristi oko 3%, dok ostatak odlazi u reke.

Ministar za zaštitu životne sredine Goran Trivan kaže za *Novosti* da je nedopustiva bilo koja forma prepuštanja i kontrole izvorima pijaće vode strancima, bilo da je reč o prodaji izvorišta ili koncesiji. Dodaje da Srbija nema neograničene resurse vode zbog čega, kako kaže, treba tražiti načine da se oni „vrate kući“.

Vodni resursi se tretiraju kao javno dobro prema aktuelnom Zakonu o vodama, a sama izvorišta se ne mogu privatizovati već su u vlasništvu Republike Srbije, koja izdaje dozvole za njihovo korišćenje.

Vlasnici koncesija nad izvorima u poslednjih desetak godina postale su strane kompanije iz Nemačke, Francuske, Holandije i SAD.

Ujedinjene nacije svrstale su Srbiju na listu prvih 50 zemalja u svetu koje raspolažu velikim rezervama zdrave i pitke vode.

Pao promet stambenih nepokretnosti

Zbog višegodišnjeg pada usled ekonomske krize u Srbiji se beleži porast građevinske aktivnosti, ali i kvaliteta starogradnje. Novi kvalitetni stanovi dobro se prodaju, iako je pao ukupan broj stambenih nepokretnosti, u Beogradu čak za petinu. Trenutno je u Srbiji aktivno više od 1.000 gradilišta, a broj zaposlenih u tom sektoru je povećan na 128.000. Prošle godine izdato je 50 odsto više građevinskih dozvola nego 2014. godine.

– Imamo apsolutni rekord po broju izdatih građevinskih dozvola. U junu mesecu ove godine, bilo ih je 1.780, što je apsolutno pojedinačno najbolji rezultat otkako se prate ovi podaci – kaže državni sekretar Ministarstva građevinarstva Aleksandra Damjanović.

– Grade se novi stambeni kompleksi, gde se stanovi prodaju i pre završetka gradnje. Stambena gradnja mora da bude nosilac, ali ovde će se graditi i šoping molovi i kancelarijski prostori i poslovni prostori, riteil parkovi“, kaže Ervin Pašanović iz proceniteljske kuće „Ad-ventis“.

Prema podacima Poreske uprave, u prvoj polovini ove godine prodato je 13 odsto manje stanova i kuća nego 2016. U Beogradu je broj prodatih stambenih objekata manji za 20 procenata. Podaci Republičkog geodetskog zavoda se nešto razlikuju, ali takođe beleže manju prodaju u Beogradu. Za razliku od ranijih godina, kada su se dobro prodavali i stari i nelegalni stanovi, kupci su postali mnogo oprezniji i zahtevniji.

Učešće na međunarodnoj naučnoj konferenciji o preradi lišćara – „Hardwood Processing 2017“, koja je održana u Finskoj

Nastavnici sa Katedre za primarnu preradu drveta Odseka za tehnologije, menadžment i projektovanje nameštaja i proizvoda od drveta sa Šumarskog fakulteta Beograd prisustvovali su šestoj međunarodnoj konferenciji o preradi lišćara – „HARDWOOD PROCESSING 2017.“ koja je ove godine održana u Lahtiju (Finska) u periodu od 25. do 28. septembra. Prethodne konferencije su održane u Kanadi (2007), Francuskoj (2009), SAD (2011), Italiji (2013) i Kanadi (2015). Glavna ideja ove konferencije je okupljanje naučne i istraživačke zajednice koje se bave lišćarskim drvatom u cilju razmene znanja i ideja. Međunarodni stručnjaci, naučnici, predstavnici udruženja i klastera, kao i predstavnici drvne industrije pozvani su da razgovaraju o aktuelnostima i inovativnom radu u ovoj oblasti. Nastavnici Katedre za primarnu preradu drveta su u okviru konferencije prezentovali rad na temu kvaliteta sušenja i svojstva drveta subfossilnog hrasta iz centralne Srbije. Ono što je istaklo ovu konferenciju jesu preliminarni rezultati o primeni lišćarskih vrsta u proizvodnji CLT-a.

– Osim poverenja u investitora i da će završiti zgradu u kvalitetu u kojem je kupcima obećano na samom početku izgradnje, kupci takođe traže da u tim novim stanovima i novim kompleksima zadovolje i neke druge potrebe koje ti kompleksi mogu da imaju, dodatne sadržaje kao što su igrališta za decu, maloprodajni centri – ističe Dušica Gaković iz DEKA inženjeringa. Najkvalitetniji stanovi mogu se kupiti za oko 2.000 evra po kvadratu, a prosečna cena kvadratnog metra stana u Beogradu je oko 1.000 evra, kao i prošle godine. Što se tiče stanova starogradnje u beogradskim opštinama, uglavnom su zadržane iste cene ili je trend smanjenja cena za staru gradnju. Najjeftiniji stanovi mogu se naći u Subotici, Jagodini i Leskovcu i za 300 do 350 evra po kvadratu.

Na doboš otišlo 1.300 stanova

Sve je više stanova, kuća, poslovnog prostora i njiva za koje su banke zbog neplaćanja rata kredita pokrenule hipoteke.

Nacionalna korporacija za osiguranje stambenih kredita (NKOSK) za desetak godina, koliko postoji ova institucija, pre-

uzela je plaćanje za 1.300 dospelih kredita, piše polovinom avgusta *Politika*. Do sada je prodato oko 240 nepokretnosti kao krajnja mera zbog bezizlazne situacije u kojoj su se dužnici našli. Ipak, činjenica je da je sve više onih koji imaju problema u otplati stambenih pozajmica jer je, samo u poslednje dve godine, njihov broj udvostručen. Kod NKOSK-a je osigurano 90.000 kredita vrednosti 3,35 milijardi evra. Ovakvi krediti čine svega 1,45 odsto osiguranih pozajmica pa u NKOSK-u kažu da je reč o malom broju dospelih kredita u odnosu na ukupan portfolio. Tačnih podataka koliko je aktiviranih hipoteka u Srbiji zapravo nema, zato što nisu svi krediti osigurani kod NKOSK-a. Oni osiguravaju stambene zajmove, ali ne i kredite za biznis kod kojih je neko kao sredstvo obezbeđenja davao stan, kuću, poslovni prostor.

U Adiko banci kažu da su ljudi sve više zainteresovani za kupovine nekretnine na ovaj način, pre svega, zbog niže cene u odnosu na tržište. Činjenica je da kod ovakvih kupovina nema troškova agencije za promet nekretnina. I pravna sigurnost je izvesna imajući u vidu da nepokretnost oglašava i prodaje banka.

Oni posređuju i u prodaju nekretnina za klijente koji žele dobrovoljno da prodaju nepokretnost i na taj način namire banci dug ili deo duga.

Cene su tržišne i uvek se baziraju na procenama ovlašćenih sudskih procenitelja. Koriguju se u zavisnosti od toga koja je aukcijska prodaja po redu i ne mogu biti niže od 60 odsto od procenjene vrednosti nekretnine, navode u banci.

Sajt „Doboš“ za razliku od specijalizovanih sajtova banaka za prodaju nekretnina, samo oglašava njihovu prodaju, ali se ne bavi posredovanjem.

„Trenutno se na ovom portalu oglašava 1.016 nekretnina. Najviše je stanova – 470, a ima i 228 poslovnih prostora. Objavljeno je 159 oglasa za prodaju zemljišta. Najveći broj nekretnina je u Beogradu (158), zatim u Novom Sadu (62), Nišu (50), Subotici (30). Prosečna vrednost stambenih nepokretnosti iznosi 39.640 evra, poslovnih prostora 178.272 evra i zemljišta 51.364 evra.

Bez zajedničke politike sektora na bazi drveta Srbija će postati sirovinna baza za razvijene

Činjenica je da, posle prehrambene industrije, drvnom sektoru pripada drugo mesto po suficitu u trgovinskoj razmeni sa inostranstvom, a drvni sektor već godinama permanentno ima tendenciju rasta. To je sektor koji koristi domaću sirovinu, a ima kadrovski potencijal, i kao takav zaslužuje adekvatnu pažnju države. Drvoprerađivačima nije cilj da im država rešava probleme, nego da zajedno stvaramo ambijent za rad, da sačuvamo našu sirovinu, da je više finalizujemo, više izvozimo i da više zaposlimo radnika. Drvna industrija ima veliku šansu za jačanje svoje konkurentne pozicije i povećanje finalne proizvodnje, a ukoliko je ne iskoristi Srbija se može pretvoriti u sirovinu bazu za velike internacionalne kompanije iz drugih zemalja... Podaci za prošlu godinu pokazuju da izvoz proizvoda sa niskom dodatnom vrednošću nastavlja rapidno da raste. Koliko god smo mi pričali proteklih godina o tome kako da sirovinu što više finalizujemo, nažalost praksa nas demantuje, a za prošlu godinu izvoz rezane građe je povećan sa oko 140 hiljada kubika na 170 hiljada kubika. Drugim rečima mi izvozom rezane građe generišemo radna mesta u drugim državama, a ne kod nas... U tom smislu smo predvideli strateški dokument sa nekoliko razvojnih programa

koji bi to stanje mogli da promene, ali za realizaciju tih strateških programa neophodno je da imamo drugu stranu, odnosno partnera sa kojim treba da razgovaramo i radimo – kaže **profesor dr Branko Glavonjić**, koji je upozorio da su neki od problema u šumarstvu ponovo prebačeni na drvnu industriju. – Kada je u pitanju odnos sa šumarstvom, drvna industrija se, po pitanju drvne sirovine, nalazi u nezavidnom položaju. Umesto partnerstva i bliže saradnje, to je odnos uzmi ili ostavi, a sada se najavljuju i neke nove takse... A kada nemamo zajedničku politiku drvnog sektora, rezultat je izvoz poluproizvoda i manja zaposlenost. Ukoliko u narednih nekoliko godina ovu situaciju ne promenimo i ne uspostavimo dijalog između šumarstva i prerade drveta, a pod autoritetom države, postaćemo sirovinna baza za razvijene. Drvne industrije u Srbiji će se pretvoriti u pilansku industriju i malu industriju ploča i to će biti sve. A kada sve bude uništeno, onda ćemo se pitati da li je baš moralo tako i ko je kriv, ali će biti kasno – upozorava profesor Glavonjić.

EU beleži rast parketne industrije od četiri posto! Holandija prednjači

Rezultati drugog kvartala na evropskom tržištu parketa pokazuju da se i dalje nastavljaju pozitivni poslovni trendovi prvog kvartala. Prema proceni vodstva Evropskog udruženja parketne industrije (FEP) sa sedištem u Briselu, to je posledica trenutno dobre konjunktura u građevinarstvu širom Evrope. Stabilno poslovanje parketara zabeleženo je u Španiji, Finskoj, Norveškoj i Švajcarskoj, dok je rast tržišta parketa ostvaren u Austriji, Belgiji, Danskoj, Francuskoj, Nemačkoj, Italiji, Holandiji, Poljskoj i Švedskoj. Iznadprosečne rezultate ostvarilo je ho-

landsko tržište, a radi se o rastu od sedam posto koji je posledica snažnih građevinskih aktivnosti. Prosečna stopa rasta na ostalim tržištima iznosi od jedan do četiri posto. Hrvatska je kroz svoje firme članica FEP-a i igra sve važniju ulogu na evropskom i svetskom tržištu parketa. Dobre rezultate beleže i ostale zemlje regiona.

Dani prozora u Rosenheimu: U fokusu je digitalizacija

Tema digitalizacije bila je u fokusu 45. događanja Dani prozora u Rosenheimu koji je održan od 11. do 13. oktobra, te je u tom smislu posebna pažnja posvećena automatizaciji, smart-home rešenjima i e-trgovini. Prvog dana rad je organizovan u četiri radionice, dok su drugog dana organizovana tri tematska bloga (Fasade, Smernice i praksa, Istraživanja) ujutro te tri popodne (Ostakljanje, Prozori, Održivost). Ključni predavač je bio dr Jens-Uwe Mayer sa Instituta za istraživanje tržišta Innolytics, koji je govorio na temu digitalne disrupcije.

Kome u Srbiji odgovara što je dinar sve jači

Jak dinar ne odgovara svima. Dok se zaduženi nadaju da se evro neće vratiti na nivo od 120 dinara, što bi im poskupelo kreditne rate, privrednici, i to oni koji svoju robu izvoze iz Srbije, se žale. Privrednicima odgovara stabilna valuta, ali im ne odgovara jačanje, već slabljenje domaće valute, kada za evre, praktično, dobijaju više dinara. Veći izvoz znači privredni rast, a kad privreda raste, raste i zaposlenost.

Da li dinar treba da bude jači ili slabiji, odnosno kurs evra niži ili viši, zavisi u kojoj ste ulozi: dužnika ili poverioca, uvoznika ili izvoznika. I premijerka Ana Brnabić najavila je sastanak privrednika sa predstavnicima Narodne banke Srbije upravo na temu monetarne politike i jakog dinara. Premijerka je istakla da su temu o jakom dinaru pokrenuli neki naši proizvođači kojima jak dinar ne odgovara, jer se njihovo tržište ugrožava zbog jeftinijeg uvoza, ali ne odgovara im i zbog njihovog plasmata na strana tržišta.

Jak dinar znači povoljnije uslove za nabavku robe na svetskom tržištu. Dinar, istina, jeste ojačao, ali nije primećeno i da uvozna roba pojeftinjuje, pišu Novo-

sti. Od početka godine dinar je, prema evru, ojačao za 3,5 odsto. Trend jačanja započeo je od aprila, a od polovine februara, prema podacima Narodne banke Srbije, kretanja na domaćem deviznom tržištu su značajno stabilnija, a od aprila su prisutni uglavnom pritisci u pravcu jačanja dinara.

Ono što sve zanima je – šta nas očekuje na kursnim listama do kraja 2017. Već tradicionalno, u poslednjem tromesečju evro "skače", pa kurs raste, ali u centralnoj banci ne očekuju značajnija pomeranja.

– Kretanje deviznog kursa kao tržišne kategorije je nemoguće predvideti, jer se formira pod uticajem ponude i tražnje za devizama, na koje deluje veliki broj domaćih i međunarodnih faktora, uključujući i odluke vodećih centralnih banaka u svetu. Ipak, NBS očekuje da će faktori koji su u prethodnom periodu uticali na stabilna kretanja na deviznom tržištu, pre svega povoljna makroekonomska situacija u zemlji, nastaviti da deluju stabilizirajuće – ističu u NBS.

SCM grupa: U prvoj polovini godine ostvaren rast prometa od 14,5 posto

U prvih šest meseci ove godine grupa SCM, jedan od najvećih italijanskih proizvođača mašina za drvoprerađivačku industriju, ostvarila je rast prometa od 14,5 posto odnosno 311 mil. evra. To je nastavak trendova iz 2016. godine, a novi predsednik Uprave najavio je da će do kraja ove godine verovatno ostvariti i veći promet od planiranog. Tome će pridoneti i preuzimanje 51 posto udela nemačkog proizvođača CNC-mašina, firma HG Grimme Systech. Inače, 2016. godine SCM grupa je ostvarila rast prometa od 15 posto te je ukupna vrednost prometa iznosila 600 mil. evra.

Fantoni i dalje na čelu Evropskog udruženja proizvođača ploča. OSB ploče imaju najveći porast

Dosadašnje vodstvo Evropskog udruženja proizvođača ploča, na čelu s predsednikom Paolom Fantonijem i izvršnim direktorom Cliveom Pinningtonom reizabrano je tokom jula na funkcije. Na predmetnoj skupštini predstavljeni su podaci o proizvodnji drvenih ploča, koja je u 2016. godini dosegla čak 55,6 mil. m³, što je povećanje od 1,8 posto u odnosu na 2015. godinu.

Proizvodnja svih tipova ploča je u porastu, a najviše se to odnosi na OSB ploče, čija je proizvodnja porasla za čak 6,9 posto. Jedini segment koji doživljava pad proizvodnje su masivne ploče, s godišnjom proizvodnjom od 0,5 mil. m³. Evropska industrija drvenih ploča ostvaruje godišnji promet od 22 mlrd. Evra, zapošljava 100.000 ljudi te broji više od 5.000 preduzeća diljem EU. Udruženje podržava punu implementaciju kaskadnog modela upotrebe drveta, odnosno zalaže se za sprečavanje upotrebe biomase isključivo u energetske svrhe te zahteva korišćenje drvne sirovine minimalno jedanput, prije njenog pretvaranja u energiju. O istoj problematici je u puno širem obliku predsednik Fantoni govorio u nedavnom intervjuu Reutersu.

Uragani otvorili potrebu za drvetom iz Kanade. Tramp prethodno "zaleđio" sporazum i otežao trgovačke odnose

Nakon razornih uragana Harvey i Irma u južnom SAD-u očekuje se značajan porast potražnje za građevinskim materijalima, posebno drvetom kao važnim i tradicionalnim graditeljskim materijalom. Uz to, politički pregovori između američke i kanadske vlade, koji još uvek traju, mogli bi dovesti do povećanja cena drvene građe.

Naime, ranije ove godine, vlada SAD-a je pod vodstvom predsednika Trampa optužila Kanadu za subvencionisanje domaće drvene industrije i prodaju mekog drveta gotovo 7 posto ispod fer tržišne cene. SAD je zapretio uvođenjem uvoznih tarifa od gotovo 30 posto na svo meko drvo iz Kanade. Uvođenje tarifa, uz porast potražnje za drvnom sirovinom nakon uragana, mogli bi dovesti do značajnog porasta cena drvene građe, s obzirom da se zahtevi neće moći ispuniti iz domaćih izvora. Stoga je već zabeležen pojačan uvoz iz Evrope, poput Nemačke i skandinavskih zemalja.

U nedavnom izveštaju, Nacionalno udruženje graditelja kuća (NAHB), sa sedištem u Vašingtonu, objavilo je da će tarife povećati troškove drvene građe za 8,8 posto za američke potrošače, što će povisiti uobičajenu cenu porodične kuće za 1.700 USD. Kanadska vlada izražava nadu da će dodatni domaći pritisak koji proizilazi iz uragana utrti put za konačni dogovor, rekao je krajem septembra kanadski ministar prirodnih resursa Jim Carr.

Tkanine od drveta sve više u modnoj ponudi. Aktivisti i tekstilna industrija udruženo protiv deforestacije

Sve veći deo modnih kuća uvodi atraktivne proizvode od drvenih vlakana kao ekološki hit i vrlo tražene atrakcije, a velike drvoprerađivačke korporacije osim rezane građe nude i tkaninu od celuloznih materijala, što je odlična inovacija i veća dodata vrednost za drvo. Sa druge strane, ekološki aktivisti poput svetske ne-profitne organizacije Rainforest Action Network (RAN), koja je posvećena borbi za očuvanje šuma i okoline, pokreće kampanju "Out of Fashion", koja ima za cilj da upozori na preterano korišćenje tkanina od prirodnih materijala, konkretno od drveta, te rizike koje to predstavlja za ugrožene šume i ljude koji zavise od tih šuma, u Indoneziji i drugde. Akciji se pridružilo niz velikih robnih i modnih kuća, uključujući i Abercrombie & Fitch Co., Ralph Lauren i Victoria's Secret koje su uvele obaveznu proveru porekla celuloznih tkanina od svojih dobavljača, odnosno provere da dobavljački lanac spomenutih tkanina potiče od PEFC ili FSC sertifikiranog drveta na taj način sprječavajući deforestaciju. Stručnjaci smatraju da iza takvih pritiska stoji i tekstilni sektor, koji u sve široj primeni ovih proizvodnih inovacija vidi pretnju klasičnim tekstilnim materijalima.

Evropska šumarska kuća proslavila 10 godina rada!

Potreba za uspostavljanjem jasnog i konsolidovanog stava u pogledu budućnosti evropskog šumarstva bio je razlog da se u Briselu osnuje Evropska šumarska kuća, na šta su početkom septembra podsetili njeni pioniri prilikom svečane proslave 10 godina rada. Na prijemu u Briselu okupili su se predstavnici šumarstva, institucija EU, vlada i različitih organizacija te drugih zainteresiranih strana. Tokom proteklog desetleća, Evropska šumarska kuća bila je domaćin mnogih događanja te je pružila platformu za stalnu razmenu relevantnih ideja, informacija i stručnih mišljenja, pa je praktično izrasla u nadležno telo za mnoga šumarska pitanja. Evropsku šumarsku kuću zajednički su osnovali Konfederacija evropskih šumovlasnika (CEPF) i Evropsko udruženje državnih šuma (EUSTAFOR). Danas je kuća središte šest organizacija, a sve su vezane uz šume i šumarski sektor.

Ponovo imamo priliku i zadovoljstvo da je naša sagovornica **Ivana Paunović**, psihoterapeut-edukator, mlada žena koja uspešno kreira i vodi brojne treninge, radionice, predavanja i seminare iz oblasti psihologije i psihoterapije, na teme komunikacije, liderstva, ličnog razvoja, "kontraveština", sposobnosti za ljubav i rad, psihologije uspeha i td. Nas će prvenstveno interesovati psihološke teme iz oblasti rada, poslovnog komuniciranja i ličnog razvoja, pa smo u tom smislu zahvalni našoj sagovornici sa kojom planiramo seriju tekstova, uvereni da će teme iz oblasti poslovne psihologije zainteresovati naše čitaoce.

Ovoga puta razgovaramo o liderstvu...

Prema nekim istraživanjima, većina muškaraca, ali i žena više voli da im nadređeni bude muškarac. Kako to tumačite?

Danas važne liderske funkcije na mnogim poljima zauzimaju i žene. Savremene organizacije počele su uviđati značaj uključivanja žena u menadžment. Preduzetništvo, industrija, politika i druge sfere rada uključivanjem žena postižu nužnu raznolikost u pristupu kroz stilove rada i vođenja tima, čime se dobijaju kvalitetnija i potpunija rešenja. Veće uključivanje žena i produkti toga, kao što su novi pogledi i ideje, potvrđuju da upravljanje različitostima donosi korist, bile to profitne ili neprofitne organizacije. Novije istraživanje sprovedeno u većim gradovima Srbije pokazalo je da više od polovine ispitanika ima poverenja u žene lidere i želi da ih vide na čelu svoje ili tuđe firme. Važno je naglasiti da su ispitanici podjednako bili muškarci i žene, različite starosne dobi.

Kada bi se zagledali dalje u te rezultate primetili bi još jednu interesantnu činjenicu. Poverenje u žene lidere pokazali su više mlađi muškarci (između 18 i 40 godina). Dakle, starije generacije još uvek u

većem broju slučajeva smatraju da žene ne treba da budu lideri u poslovanju, niti da se bave menadžerskim i sličnim zanimanjima, već da njih i dalje treba da obavljaju isključivo muškarci. Oni svoje poverenje više daju muškarcima. Možemo zaključiti da su brojni, merljivi, pozitivni efekti uvođenja žena na liderske pozicije još uvek novi i da se efekti još uvek dovoljno ne osećaju.

Mada žene važe za saosećajnije i veruje se da bolje slušaju od muškaraca, zamera im se da su spremnije da zabodu nož u leđa i da su sklonije manipulaciji, dok muškarci važe za direktnije i iskrenije. Jesu li to predrasude?

Način na koji se odnosimo prema sebi i drugima, pa i timom koji vodimo zavisi od mnogo faktora koje važe za muškarce koliko i za žene; od primarne porodice u kojoj je neko odrastao, sredine, preko obrazovanja, spremnosti na rad na sebi, na učenju i vladanju određenim veštinama i drugo. Način vaspitanja dečaka i devojčica se generalno razlikuje. Svakom polu se ističu određene vrednosti kao važnije što je jedan od uzroka razlike među polovima.

Muškarcima se pripisuje veća veština u ovladavanju praktičnim znanjima. Često se vide kao nezavisniji, samopouzdaniji, kompetitivniji, ambiciozniji, aktivniji, agresivniji, uporniji, čak i kao veći avan-

turisti. Ženama se pridaju veće sposobnosti komunikacije, posebno neverbalne. Vide se kao bolje u savetovanju, pomaganju, razumevanju i „čitanju“ tuđih emotivnih stanja. Kaže se da su obzirnije, nežnije, taktične i urednije.

To svakako može biti istina u nekim slučajevima, ali ukoliko se podsetimo šta sve utiče na nečije ponašanje i karakter shvatićemo da ovim uopštavanjem možemo napraviti grešku i predati se predrasudama. Dobro je imati znanja o potencijalnim razlikama među polovima samim tim i prednostima i mana određenih osobina za lidersku funkciju, ali moramo ostati otvoreni za individualne razlike i to kako neko vlada sobom i koliko je spreman da uči, da se razvija u ličnom i poslovnom smislu.

Ko ima više predispozicija da bude dobar šef - žene ili muškarci? Kako se kao šefovi ponašaju žene, a kako muškarci?

Da li će neko biti dobar lider, bio to muškarac ili žena zavisi od toga koji stil liderstva ta konkretna organizacija treba. Ne možemo reći da postoji univerzalno najbolji stil rukovođenja. U pojedinim slučajevima najbolje rešenje je liderstvo usmereno na dvosmernu komunikaciju, podelu odgovornosti i zaduženja, nekada se pokaže dobar i onaj koji je centralizovaniji, gde je odgovornost veća na jednom čoveku, ponekad je dobar i onaj stil koji je najliberalniji.

LIDERSTVO

proces na kome treba stalno raditi

Lider uvek unapređuje svoje sposobnosti, postavlja ciljeve i izazove, inspiriše, ohrabruje i razvija timski duh. Najviše predispozicija za ovu funkciju ima onaj koji na svim ovim stavkama radi uz lični razvoj i razvoj tima. Dobar lider poseduje odgovornost, dominantnost, samopouzdanje, integritet, inteligenciju, odlučnost i istrajnost, ali i ono što nazivamo zreloom sposobnošću inicijative koja je uvek u službi razvoja.

Složićemo se da pojedine organizacije zahtevaju veću orijentisanost na radnike, a neke na konkretne zadatke.

Imati mogućnost i veštinu za menjanje i raznolikost pristupa je ono što je veština na kojoj treba najviše raditi. Istraživanja nam pokazuju da je ženama lakše da ovladaju onim stilom koji uključuje najviše komunikacije, razmenu ideja i timsko vođenje. Dakle, interaktivni stil je onaj u kom bi se najlakše unapredile. Generalno posmatramo kao jača strana ženama se pripisuje i sposobnost rešavanja pitanja kroz saradnju putem kompromisa. Sa druge strane vođeni istim rezultatima mogli bi reći da su muškarci skloniji takozvanom „autoritarnom“ stilu orijentisanom na zadatke. Veruje se i da su muškarci skloniji konkurentskom stavu i da umeju biti veštiji kada su takmičenja u pitanju. Ne zaboravimo liderstvo je proces, na kome treba stalno raditi. Unapređivati svoje sposobnosti postavljanja izazova, inspirisanja, ohrabivanja, razvijanje timskog duha i drugo. Najviše predispozicija za ovu funkciju ima onaj koji na svim ovim stavkama radi uz lični razvoj i razvoj tima.

Kako se uspostavlja autoritet, pogotovo ako je šef mlađi od većine kolektiva?

U praksi nailazimo na različite načine uspostavljanja autoriteta, a često se primećuje strah kao motivator.

Naša sagovornica Ivana Paunović,
psihoterapeut-edukator
ivnpaunovic@yahoo.com www.ivanapaunovic.com

Ovakav pristup može, činjenica je, biti „uspešan“, ali se postavlja pitanje na koje vreme i uz koje rezultate. Najbolji način za uspostavljanje autoriteta jeste adekvatna motivacija zaposlenih, vera u sebe i druge, prenošenje znanja, uspostavljanje poverenja, razvoj timskog duha, razvoj kreativnosti u timu, poštovanje, ali i briga o potrebama, ne samo organizacije već i celog ima, onoliko koliko je potrebno.

Sve navedeno zahteva veliko ulaganje na mnogo strana, što je jedan od razloga zašto se ponekad, ređe sa tim susrećemo.

Da li je za šefa uvek rezervisana uloga „lošeg momka“? Postoji li u realnosti šef kog svi zaposleni vole?

Biti dobar lider ili menadžer je svakako, koliko god bio težak zadatak, moguće. Ono što je međutim teže, čak i u tim situacijama je da nekoga baš svi zaposleni vole. Ljudi imaju različite potrebe, vrednosti i kriterijume. S toga biti svima dobar ili najbolji težak je pa i neostvarljiv zadatak. Ovo svakako ne treba ni za jednu stranu da bude obeshrabrujuće. Imati zdravu perspektivu u pogledu posla, kolega i rukovodioca čak i kada nije sve idealno je cilj

koji treba sebi da postavimo. Ukoliko lider pravilno postavlja vrednosti i ciljeve, veruje u njih, pruža nadahnuće, očekuje ali i daje poverenje, zauzvrat može očekivati ostvarivanje ciljeva, dobar timski duh, prihvatanje i naklonjenost. Ovakav lider se postaje uz puno rada i zalaganja. Činjenica je da su ovakvi lideri jako retki pa time i posebno vredni, ali svakako da postoje.

Koji su onda kvaliteti dobrog šefa?

Biti dobar lider veliki je izazov za svakoga. Liderstvo uključuje ne samo delegiranje, izdavanje zadatak i postizanje ciljeva, već pokretanje, uticaj i usmeravanje. Dobar lider poseduje odgovornost, dominantnost, samopouzdanje, integritet, inteligenciju, odlučnost i istrajnost. Međutim, to nije sve. Gledano kroz istoriju imali smo puno lidera sa svim ovim osobinama, a opet su doneli mnogo štete, ne samo pojedinim organizacijama, već i celim državama i nacijama... Fali ono što nazivamo zreloom sposobnošću inicijative. Takva inicijativa uvek je u službi razvoja, ne samo individue već i celog tima kojim rukovodi, pa i šire. Zrela inicijativa je pokretač naše psihe, pokretač drugih, i uvek u smeru razvoja. ■

Tražimo

partnere za izgradnju fabrike za proizvodnju 1.000.000 komada stolica. Mi posjedujemo akumulirano znanje iz prodaje i proizvodnje stolica za svjetsko tržište.

Nekoliko bitnih vrijednosti koje očekujemo od partnera:

1. Dostupna količina bukve i hrasta na udaljenosti 100 i 200 kilometara od planirane lokacije fabrike;
2. Dostupno minimalno 100 radnika
3. Poznavanje primarne prerade drveta
4. Raspoloživo zemljište i objekti
5. Raspoloživa oprema

Ponude i prijedloge slati na adresu:

MS&WOOD d.d. Sarajevo, Džemala Bijedića 160
71000 Sarajevo - BiH ili na mail: muhamed.pilav@mswood.ba

mašine za obradu drveta i oštrilice

Kordun grupa doo
Beograd, Maršala Tolbuhina 4
011/65 64 129
kordunalati@mts.rs
www.kordun.hr

Piše: dr Nebojša Todorović

FORESDA je međunarodni projekat koji se finansira iz sredstava Evropske Unije u okviru programa: *Interreg – Danube Transnational Programme*. Projekat je zvanično počeo 1. januara 2017. godine i traje 30 meseci, a u njegovu realizaciju su uključene institucije iz 9 zemalja koje su direktno ili indirektno povezane sa sektorom drvne industrije. Lider projekta je *CyberForum* iz Karlsruhea, a pored ove institucije, iz Nemačke učestvuju i Regionalna razvojna agencija *Northern Black Forest* i privatna kompanija *inno AG* takođe iz Karlsruhea. Iz Slovenije nosioci aktivnosti su Slovenski Šumarski institut zajedno sa Drvno-industrijskim klasterom, dok će, u FORESDI, Razvojne agencije "PREDA" iz Prijedora i "ZEDA" iz Zenice predstavljati Bosnu i Hercegovinu. Pored Slovenačkog klastera u rad su uključena i strukovna udruženja iz Hrvatske (Drvno-industrijski klaster), Bugarske (Klaster za nameštaj), Rumunije (Regionalni klaster za drvo – PRO-WOOD) i ZMVA agencija iz Mađarske. Od Visokoškolskih ustanova u realizaciju aktivnosti će učestvovati dve relevantne institucije: Univerzitet u Salzburgu – *Salzburg University of Applied Sciences* i Univerzitet u Beogradu – Šumarski fakultet (nastavnici sa Katedre za primarnu preradu drveta sa odseka za Tehnologije, Menadžment i Projektovanje nameštaja i proizvoda od drveta).

Osnovni cilj projekta je razvoj saradnje zemalja učesnica u cilju poboljšanja inovacija kao i razvoja svesti o potrebi inovacija u malim i srednjim preduzećima drvne industrije. Pored navedenog, FORESDA će kroz svoje aktivnosti uticati na prenošenje znanja i saradnje između institucija na transnacionalnom nivou. Zahvaljujući transnacionalnom pristupu, rezultati projekta će dati značajan dopri-

Međunarodna saradnja Katedre za primarnu preradu drveta Odseka za tehnologije, menadžment i projektovanje nameštaja i proizvoda od drveta sa Šumarskog fakulteta u Beogradu

Podrška transformaciji i jačanju konkurentnosti drvne industrije

FORESDA – „Forest-based cross sectoral value chains fostering innovation and competitiveness in the Danube Region“

nos modernizaciji drvnog sektora, koji će učiniti atraktivnijim i time doprineti razvoju preduzetništva, kao i vraćanju manufakturne proizvodnje sa konkurentnim visoko-kvalitetnim proizvodima u Evropi.

Pored aktivnosti vezanih za pakete WP1 (menadžment i monitoring projekta) i WP2 (promocija aktivnosti i rezultata projekta) koji traju tokom čitavog projektnog perioda u prvom delu su se glavni zadaci odvijali u okviru WP3 radnog paketa. Odgovorni partner za sprovođenje aktivnosti u okviru ovog paketa je Drvno-industrijski klaster iz Hrvatske. Početni zadatak se odnosio na to da svaka zemlja učesnica analizira svoj sektor drvne industrije, na osnovu pripremljenog upitnika, i da uradi intervju sa predstavnicima relevantnih firmi, koje se bave proizvodnjom nameštaja, podova, ploča na bazi drveta i slično, sa predstavnicima klastera, edukativnih ustanova i drugo. Prikupljeni podaci o drвноj industriji Srbije su prezentovani na radionici koju je organizovao Šumarski fakultet, a na kome su pored predstavnika kompanija prisustvovali i predstavnici Privredne komore Srbije, Klastera drvoprerađivača i časopisa *DRVOTEHNIKA* koji prati sva događanja vezana za aktivnosti ove međunarodne saradnje. Posle detaljne analize prezentovanih podataka urađena je i SWOT analiza o stanju srpskog drvnog-industrijskog sektora.

U prvom šestomesečnom periodu je pored Kick-off sastanka u Ljubljani (05.03.-07.03.2017. god.) održan i sastanak konzorcijuma u Opatiji u okviru Drvno-tehnološke konferencije (05-07.06.2017. godine)

Drugi deo projekta traje od jula do kraja 2017. godine. U ovom periodu su započete aktivnosti vezane za radne pakete WP4, WP5 i WP6. Za realizaciju WP4 odgovoran je Šumarski fakultet kao partner, a osnovna ideja je da svaka zemlja učesnica implementira Pilot inovaciona rešenja u svom regionu. Pilot projekti će se, prema aplikacionoj formi, razvijati u oblasti pametnih i održivih konstrukcija nameštaja, inovativnih tehnoloških rešenja, proizvoda i materijala koji se zasnivaju na održivosti i energetske efikasnosti, nekonvencionalnog korišćenja materijala na bazi drveta i drugo. Da bi se postigli planirani ciljevi i rezultati, pilot projekti će povezati sektor drvne industrije sa drugim relevantnim sektorima i dopreći do velikog broja malih i srednjih preduzeća i drugih organizacija koje deluju kao katalizatori inovacionih procesa. Šumarski fakultet će svoju ideju realizovati kroz razvoj i primenu novog tehnološkog rešenja oscilatornog sušenja drveta u cilju poboljšanja kvaliteta procesa kroz uštedu u energiji i trajanju ciklusa. Ova ideja će se realizovati kroz plan razvoja Inovacionog centra u Nastavnoj-

Učesnici projekta FORESDA na sastanku u Šopronu - Mađarska

naučnoj bazi na Goču koja se nalazi u sastavu Šumarskog fakulteta.

Dosadašnja realizacija aktivnosti za drugi period je prezentovana u Šopronu na sastanku koji je održan od 05. 09. do 07. 09. 2017. godine. Tokom boravka

učesnici su posetili Laboratorije za ispitivanje drveta i proizvoda na bazi drveta u okviru Univerziteta – *University of West Hungary*.

Naredno okupljanje učesnika je planirano za kraj novembra u Bukureštu.

Za više informacija o projektu pogledajte veb sajt:

<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/foresda>

DRVO

tehnika nameštaj
graditeljstvo i enterijer

Revijalni časopis za poslovnu saradnju, marketing, tržište, ekologiju i tehnologiju u preradi drveta, proizvodnji nameštaja, šumarstvu i graditeljstvu

Tel/fax: +381 (0) 11 2139 584; +381 (0) 11 311 06 39
www.drvotehnika.com e-mail: office@drvotehnika.com

Budite naš pretplatnik i u 2017. godini
Godišnja pretplata 1.980 dinara
za inostranstvo 50 evra

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

U Sao Paulu, gradu čelika i betona, počela je izgradnja drvenog nebodera koji bi trebalo da humanizuje urbani ambijent, a svojim izgledom evocira jedno od nekadašnjih sedam svetskih čuda – Višeće vavilonske vrtove. Ova 13-spratna zgrada mešovite namene u osnovi će se prostirati na 1.025 m², a njenu gradnju je inicirala brazilska kompanija za upravljanje šumama AMATA.

Objekat će biti izgrađen od **CLT drvenih panela** (Cross Laminated Timber - unakrsno lamelirano drvo). To je visokotehnološki proizvod napravljen od više slojeva masivnog drveta lokalnog, brazilskog porekla, koje je postavljeno u dva različita pravca. Dakle, svaki sloj CLT ploča je orijentisan pravolinijski prema susjednim slojevima i lepljen na širokim površinama svake ploče, obično na simetričan način, tako da spoljni slojevi imaju istu orijentaciju. Ovi paneli delimično liče na šperploče, ali su sa izrazito debljim slojevima i neuporedivo boljim tehničkim karakteristikama. CLT paneli se mogu koristiti za izgradnju visokih zgrada, jer imaju čvrstinu armiranog betona.

Novi objekat sadržaće poslovni prostor, prostor za stanovanje i gradski restoran. Drvena višespratnica projektovana je još sa jednom namerom – da postane graditeljski uzor u ovom velegradu. S obzirom da drvene zgrade predstavljaju efikasno rešenje i mogu poslužiti kao podsticaj promeni ekološke svesti današnjeg društva, jer,

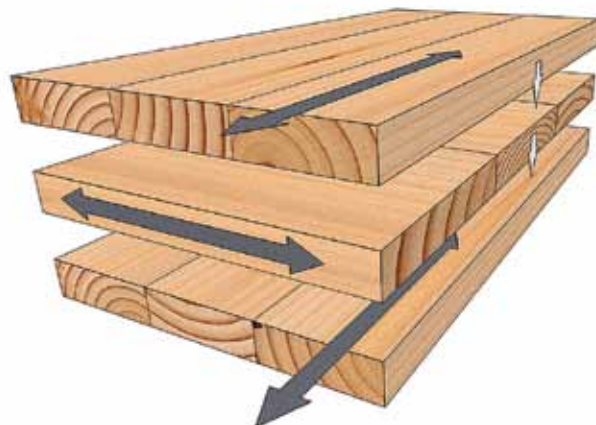

Fotografije: <https://www.designboom.com>

osim što se zamenjuju neobnovljivi resursi prirodnim sirovinama, pomaže se i u stvaranju čistijeg lanca proizvodnje drvene građe i dodaje vrednost i značaj sertifikovanim

šumama. Znajući da je svaki kubni metar pošumljenog drveta apsorbovao jednu metričku tonu atmosferske CO₂ iz okoline, proizvodnja drvene građe i izgradnja drve-

nih zgrada pomaže i rešavanje dugotrajnog problema građevinske industrije koja je danas odgovorna za gotovo polovinu svetskih emisija ugljenika.

Objekat „Amata” u svojoj arhitekturi i funkcionalnom konceptu nosi inovativna rešenja, koja se zasnivaju na izboru materijala, ali i na samom dizajnu, dinamici izgradnje (vreme izgradnje je znatno smanjeno u odnosu na klasičan, armirano-beton-ski način izgradnje), trajnosti i arhitektonsko-prostornih mogućnosti. Naime, zgrada predstavlja svojevrsnu „naturalizaciju” arhitekture koja nudi jedno potpuno novo vizuelno-perceptivno iskustvo u Sao Paulu. Objekat je metafora urbane usamljene šume, oaze u metropoli, koja nudi humanost nasuprot užurbanoj, sivoj

gradskoj atmosferi. Korišćenje vegetacije u kompoziciji, osim što uvodi autentičan doživljaj prirodnosti u prostor, ima za cilj pravljenje veze sa okolnim, daljim pejzažem grada. Prostrane terase, upotreba staklenih zidova-zavesa, drvo koje suvereno vlada konstrukcijom i eksterijera i enterijera, predstavljaju faktore koji su direktno zaslužni za unutrašnji prostor koji je okupan svetlošću i vazduhom. Stepenasta, kaskadna forma spoljašnjosti svojom siluetoj uklapa se u krajolik i neujednačenu topografsku sliku okoline, težeći da postane novi reper gradskog graditeljstva. ■

Godovi su istorija jednog drveta

Šta je zapisano na panju

Pripremio: Dragan Bosnić

Nekada je za topljenje jedne tone gvozdene rude spaljivano osam ovećih stabala bukve.

Pre nekoliko godina u Kaliforniji je palo stablo staro 7.000 godina. Gledano vremenski, njegova istorija je istorija ljudske civilizacije jer je vršnjak Jerihona, najstarijeg poznatog grada. Kako objavljuje Fokus, botaničar Mihael Fridrih sa univerziteta Hohenhajm, je našao način da dešifruje poruke koje je vreme upisalo u godove drveta. Proučavajući stabla različite vrste i godišta, uspeo je da uobliči sliku klimatskih promena prethodnih sto dvadeset vekova. Godovi pokazuju da nagle vremenske promene, koje danas pripisujemo industrijskim загаđenjima, nisu nikakva novina. Takvih promena je bilo više u bližoj i daljoj prošlosti. Pretpostavlja se da je klima ledenog doba promenjena relativno naglo, tokom trajanja jednog ljudskog veka.

Kod drveta je relativno jednostavan. Uži godovi označavaju hladniju godinu i obrnuto. Pored toga, ne reaguje svako drvo podjednako na vremenske uslove. Hrast je osetljiviji na temperaturu, a smreka na vlagu. Podaci pročitani u godovima se uglavnom podudaraju sa istorijskim hronikama. Izuzetno niske temperature, registrovane u godovima se poklapaju sa velikim seobama ili periodima gladi, zabeleženim u knjigama.

Pronađeni su i mnogi tragovi uništavanja životne sredine. Tako je potvrđeno da je pre 6.000 godina čovek nemilice sekao šumu zbog čega je bilo mnogo poplava. Nešto slično se događalo u Evropi tokom srednjeg veka, koji je počivao na drvetu. Od drveta su pravljene kuće, brodovi, oruđe i oružje. Drvo je korišćeno za grejanje i za topljenje metala. Za topljenje jedne tone gvozdene rude spaljivano je osam ovećih bukovih stabala. Engleska je kao vodeća ekonomska sila, bukvalno ostala bez šuma. Situacija je bila toliko kritična da su počeli čak i ugalj da lože! ■

PIŠE: dr Miladin Brkić

Grubo usitnjavanje biomase je jedan od važnih tehnoloških postupaka u pripremi biomase za fino usitnjavanje i kvalitetno briketiranje i peletiranje biomase (vidi članak: Priprema sirovine za peletiranje i briketiranje, časopis *DRVOTEHNIKA*, br. 13(2016)50: s. 58). Dimenzije sirovine za grubo usitnjavanje su: čips duž/šir. 15 do 50 mm, deb. 3-7 mm), strugotina duž. 1 do 30 mm, deb. 1 do 1,5 mm i piljevina duž. 1 do 5 mm. Treba razlikovati mašine i uređaje za usitnjavanje drvene i biljne biomase. Grubo usitnjavanje biomase podrazumeva dezintegraciju (raspakivanje, čijanje ili čerupanje), uglavnom biljne biomase i drobljenje drvene i biljne biomase (čipsovanje i sekanje).

Glavni alati ili uređaji za grubo usitnjavanje mogu biti u obliku: kružne ploče (diska) sa 3,4 ili 6 zakrivljeno postavljenih noževa i jednim protivrežućim nožem za sekanje biomase, 1,2 ili 3 rotora (bubnja ili cevi) sa spiralno postavljenim izbočinama za čurupanje biomase, 1,2 ili 3 rotora (cevi) sa prstenastim, ravnim ili zakrivljenim (spiralnim) pločama, na koje su postavljeni noževi za čipsovanje biomase, masivni čelični, izrezbareni, rotori (1 ili 2) sa noževima za drobljenje biomase, dve ili više pužnica ili spirala za odmotavanje bala slame i drugi uređaji. Prstenaste ploče sa noževima na jednom rotoru ulaze u međuprostor prstenastih ploča drugog rotora. Bubnjevi ili rotori su postavljeni horizontalno, jedan iznad drugog. Rezni alati i izbočine mogu biti postavljeni na horizontalni doboš (čipsare, drobilice), na dno vertikalno postavljenog valjka ili koša (sitnilice), na dno koso postavljenog valjka ili koša (sitnilice), na kraju prizmatične komore, u uski doboš (sečke), na dno prizmatične ili okrugle komore (odmotaći bala), na kraju prizmatične komore (dezintegratori ili debaleri), itd.

Uz glavni alat mašina postavljaju se privodne lančaste trake, privodni reljefni valjci za uvlačenje biomase (gornji pomerljiv), sita za dimenzionisanje grubo usitnjene biomase i pneumatske cevi za prebacivanje usitnjene biomase na gomilu, pod nadsrešnicu ili u prikolicu za pre-

voz. U koševima sitnilica ili čerupača rol bala se okreće zajedno sa košem, a sekalica ili čerupač postavljen na dno koša zasebnim obrtanjem obavlja sečenje ili čerupanje. Dimenzije otvora izmenljivih sita na sečki za biljnu biomasu mogu biti 15 do 28 mm, a za drvenu biomasu 15 do 25 mm. Sa prečnikom ovih otvora dobija se grubo isečeni rezanci slame 50 do 80 mm, a drvene biomase od 10 mm do 15 mm. Prečnik stabla drveta za grubo usitnjavanje može da iznosi do 300-500 mm.

Pogon ovih mašina i uređaja može da se obavlja električnim putem, posredstvom elektromotora, dizel-motora ili putem traktora. Mašine mogu biti stacionarne i mobilne (vučene, nošene i samohodne). Odmotači, raspakivači i čerupači bala imaju uglavnom ugrađene spiralne rotore, u paru, koji se okreću u stom smeru za odmotavanje ili u suprotnom smeru za čerupanje bala. Ispred mašina za grubo usitnjavanje biomase treba postaviti uređaj za sečenje veziva na balama. Proizvođači mašina za dezintegraciju i grubo usitnjavanje bala biljne biomase su: „Tomahavk“, firme „Teagle machinery“ iz Engleske, „Tomasser“ iz Engleske, „Asket“ iz Poljske, „Grantah“ iz Ukrajine, „Pelet metalac“ iz Obrenovca, „Forschrit“ iz Nemačke, „Dehidrator“ iz Vršca, „Stratek“ iz Danske, „Bühler“ iz Švajcarske, „Cormall“ iz Danske i drugi. Proizvođači mašina za drobljenje drvene biomase (čipsovanje u grubo usitnjavanje) su: „Silvator“ iz Nemačke, „Farmi“ iz Finske, „Kolbach“ iz Austrije, „Biber“ iz Italije,

Dezintegratori i drobilice biomase

Danas se postavlja pitanje ekonomičnosti, ekolozičnosti i održivosti upotrebe čvrste biomase, kao alternative fosilnom gorivu.

Potencijalne količine ostataka drvene i poljoprivredne biomase su velike, u Srbiji iznose oko 20 miliona tona svake godine. Kod nas se za sada od navedene količine koristi do pet procenata.

Fotografija www.google.rs/droblice-za-drvo

„Wector“ i „Teknomotor“, iz Poljske, CRS iz Francuske i drugi. Snaga ovih mašina iznosi od 40 do 180 kW. Grubo usitnjavanje biomase treba da je što više ujednačeno, kako bi se ista mogla fino i ujednačeno da usitni. Zbog toga veoma je važno da na mašinama bude postavljeno sito koje ujednačava dužinu iseckane ili izdrobljene biomase. Alati (rotori sa noževima) bez sita neujednačeno rade i dobija se grubo usitnjena biomasa različitih dimenzija (dužine).

Čerupači nisu dovoljno efikasni za grubo usitnjavanje biomase, pošto se na njima dobija masa neujednačene dužine. Na nekim postrojenjima za briketiranje i peletiranje umesto navedenih uređaja koriste se grubi mlinovi čekićari za grubo usitnjavanje biomase. Ipak, za ove mlino-ve potrebno je već imati dovoljno izdrobljenu biomasu. Treba imati u vidu da ista konstrukcija ili podešenost mlina čekićara ne odgovara potpuno za usitnjavanje biljne i drvene biomase.

Detaljnije informacije možete naći u knjizi: Razvoj i opremanje pogona za peletiranje i briketiranje biomase, od autora dr Brkić M. i msc Gluvakov Zorice. Knjigu možete da poručite posredstvom redakcije časopisa *DRVOTEHNIKA*. ■

Knjigu možete poručiti preko redakcije časopisa DRVOTEHNIKA na telefon 011 213 95 84 ili putem e-maila: office@drvotehnika.com

KAHL WOOD PELLETING PLANTS

AMANDUS KAHL GmbH & Co. KG

Dieselstrasse 5-9 · 21465 Reinbek

Hamburg, Germany

T +49 (0) 40 72 77 10

info@akahl.de · akahl.de

INDUSTRIAIMPORT d.o.o.

Jirecekova 11, 21000 Novi Sad

T +381 21 453 977, +381 21 453 978

M +381 63 538 120, +381 64 144 2441

industriaimport@eunet.rs · industriaimport.rs

QUALITY WORLDWIDE

For decades, KAHL pelleting plants have been applied successfully for compacting organic products of different particle sizes, moisture, content and bulk densities.

Sušare za drvo

Automati za sušare

Vlagomeri za drvo, piljevinu i beton

NIGOS

ELEKTRONIK

www.nigos.rs / office@nigos.rs

+381 18 211-212, 217-468

PIŠE: Isidora Gordić

Malo je materijala koji su sa ljudima otako su se očovečili do danas kao što je to slučaj sa kamenom i drvetom. Kamen je davao trajnost i čvrstinu, a drvo toplinu i sigurnost. I mnogo više od toga. Dávali su kule i gradove, domove i utvrde, i sve što je uz njih išlo. Vrste drveta su razne i mnoge su korisne čoveku, ali se jedna višestruko ističe među njima – hrast. Uistinu, nema drveta poput hrasta koje je toliko prisutno u svim segmentima života. Među drvećem je hrast car kao što je to orao među pticama i lav među zverinjem, da parafraziramo starog folkloristu Niševljanina. Tako je bilo nekada, a da li je tako i sada?

Stručnjaci su saglasni da drvo hrasta „po svojim estetskim, fizičkim, mehaničkim, tehnološkim i upotrebnim svojstima predstavlja etalon kvaliteta drveta.“ Zbog takvih osobina ne čudi što se koristio i koristi se u najrazličitijim sferama ljudskog delovanja uz vrlo široku primenu, u oblom stanju, kao rezana građa i kao furnir. U oblom stanju je neizostavan kao rudničko drvo i za proizvodnju željezničkih pragova, dok hrast u formi rezane građe ima veoma široku primenu u građevinarstvu, a posebno je dragocen za proizvodnju nameštaja i građevinske stolarije. Hrast se koristi i u vodogradnji, kao i u zemljoradnji, ali i proizvodnji vina. Nema vrhunskog vina dok ne odleži u buradima od hrastovine. Vredi pomenuti i podatak da je Venecija izgrađena na šipovima od hrastovine.

Neki od najskupocenijih komada kako komadnog, tako i garniturnog nameštaja izrađuju se upravo od hrastovine. Ako obratimo pažnju po muzejima primenjene umetnosti ili po istorijskim postavkama u dvorcima pretvorenim u muzeje širom Evrope, primetićemo da značajno (mada svakako ne i jedino) mesto zauzima prefinjeni nameštaj od hrastovine. Isto je i u starim kućama u našim krajevima. Možda je manje sofisticiran u izradi, ali je nesumnjivo često najveća porodična dragocenost hrastov nameštaj bilo da dolazi iz uglednih radionica ili ga je napravio talentovani lokalni stolar. Central-

na tačka moga detinjstva bio je teški sto od masivne hrastovine u babinoj kuhinji za koji je moglo da sedne dvanaest odraslih osoba. Sasvim jednostavan, mrk od višedecenijske upotrebe, služio je svakodnevno brojnoj porodici, ali i u obrednim, svečanim prilikama i kao slavska trpeza i kao odar kad je nekog od ukućana trebalo poneti na večni počinak. Bilo je nečeg oltarskog u njemu.

Unutrašnja i spoljna građevinska stolarija posebno je cenjena ako je izrađena od hrastovine. O tome posebno pričaju priču i brojna crkvena i manastirska vrata pretrajala do danas, kao nemi svedoci

prohujalih vekova. Ova vrata su neretko i prava umetnička dela jer se hrastovina odlično rezbari, pa je i veliki broj ikonostasa i ikona izrađen od ovog ili na ovom drvetu.

Furnir hrastovog drveta proizvodi se od najkvalitetnijih delova debla. Iako modni trendovi itekako utiču na industriju nameštaja, hrastov furnir se i dalje izuzetno ceni i nalazi svoje mesto.

Kada je reč o podovima, nema sumnje da su najomiljeniji i najčešći oni napravljeni od hrastovine, bilo da je reč o klasičnom ili lamelnom parketu, te masivnom ili višeslojnom parketu ili seljačkom podu

<http://static.flooringsupplies.co.uk>

<https://i.pinimg.com/originals>

admonter.at

velikog formata. U prilog tome ide i podatak da je kod većine velikih proizvođača i/ili prodavaca parketa udeo hrasta među drvenim podovima u asortimanu oko 50%, a ponegde i više, bez obzira na druge domaće vrste i neverovatnu količinu egzota koje su nam od skora dostupne.

Danas u Srbiji raste deset vrsta hrastova, a četiri su najzastupljenije: kitnjak, lužnjak, sladun i cer. (Cer je značajniji zbog svoje toplotne moći, kao ogrev, nego kao materijal.) Hrastove šume su nekada bile

nepregledne. Krčenje i seča šuma su bili naročito izraženi u 19. veku kada se krenulo u otimanje obradive zemlje od prirode u oslobođenoj Srbiji. Danas je šume u celosti uzev znatno manje, ali hrast se i dalje nekako drži, premda je udeo bukve značajno veći.

No, zašto zapravo volimo hrast? Primera radi, u jednom stručnom radu se može naći opis da je drvo hrasta lužnjaka kao „jedričavo, beljika je žućkasto bele boje, uska, širine 1 do 3 cm, a srčevina žućkasto smeđa. Drvo je fino, sjajno,

nekada nepravilne teksture, sa pojavom iskričavosti i ustalasanosti vlaknaca. Prstenovi prirasta su markantni, traheje prstenasto porozno raspoređene, a drveni traci vrlo krupni, izuzetno markantni na radialnom preseku, zbog čega su sortimenti sa ovom teksturom posebno cenjani.“ Je li to zbog ovih markantnih prstenova prirasta i drvnih traka ili zbog toga što je u našoj svesti poistovećen sa trajnošću, snagom, čvrstoćom i dugovečnošću, te stremljenjem u visinu? Ne čudi što je u brojnim mitologijama po pravilu vezivan za vrhovnog boga (Zevsa, Jupitera, Donara, Tora, Peruna...). Volimo li njegovu eleganciju ili robusnost? Ili oboje.

Istina je da je danas u igri mnogo više materijala nego ikada. Svojstva im se svakodnevno unapređuju ne bi li bili što korisniji i iskoristiviji. Čak se radilo i na unapređenju svojstava drveta kroz termičku obradu i acetilaciju, pa je trajnije i otpornije na različite klimatske i mikro-biološke izazove. U prosečnom domu u kome je sve više haj-tek opreme, kompozitnih materijala, pametnih uređaja i sterilnih dizajnerskih rešenja, čini se da je sve manje mesta za drvo i prirodne materijale uopšteno gledano. Može li hrast odoliti izazovima visoko tehnološkog društva? Ja mislim da može jer će uvek biti i onih koji će pored svih korisnih svojstava koje ima visoko vrednovati njegovu čistu lepotu i koji će u njemu iznova prepoznati istinsko remek-delo prirode. ■

PIŠE: mr Mare Janakova Grujić,
istoričar umetnosti

Bambus (Bambuseae) je drvenasta zimzelena višegodišnja biljka iz porodice trava (Poaceae). Raste u različitim klimama, od hladnih planina do vrelih tropskih područja, a posebno je rasprostranjen u istočnoj Aziji. Od ove biljke koriste se svi delovi, i to za različite namene – u ljudskoj i životinjskoj ishrani, za proizvodnju finog, kvalitetnog papira, u građevinarstvu, medicini, pejzažnoj arhitekturi. Postoji oko 1000 vrsta bambusa, i one se međusobno razlikuju u visini rasta, ali su za građevinarstvo najinteresantnije one koje dostižu visinu drveća. S obzirom da je ovo biljka čija stabljika već za nekoliko meseci može da dostigne svoju konačnu visinu, bambusi spadaju u biljke koje najbrže rastu.

Kada se neguje, bambusovo drvo postaje vrlo tvrdo. S obzirom da je istovremeno i vrlo lako i izdržljivo, i ima veliku moć rastegljivosti (~100 MPa), bambus je odvajkada bio upotre-

Jedan od impresivnih primera upotrebe bambusa u savremenoj arhitekturi predstavlja Sportska dvorana „Bamboo Life“ u Čijang Maiju na Tajlandu. Ovo je, zapravo, najnoviji projekat firme *Chiangmai Life Architects* koja je specijalizovana za izgradnju od bambusa u ovoj azijskoj regiji.

Reč je o sportskoj montažnoj dvorani kapaciteta

300 ljudi sagrađenoj pri školi *Panyaden International*. S obzirom da u okolini od ranije postoje mnogobrojne zgrade od bambusa, novi objekat je pažljivo arhitektonski osmišljen i integrisan u postojeće građeno i prirodno planinsko okruženje. Arhitektonska kompozicija inspirisana je lotosovim cvetom, veoma važnim simbolom u azijskoj kulturi,

bljavan kao građevinski materijal. U tropskim područjima zastupljen je u izgradnji kuća, skela, i kao zamena za klasičnu čeličnu armaturu. Poslednjih deceniju-dve veoma je popularan kao materijal za oblaganje podova (brodski pod i parket od bambusa).

Bambus se teže rastavlja od čelika, otporan je na zemljotrese, ima veliku fleksibilnost i raste neverovatno brzo. Još jedna prednost je ta da se može sakupljati bez ubijanja biljke, što znači da se regeneriše mnogo brže od drveta. I pored nedostataka, kao što su osetljivost prema vlazi i insektima (bambus podnosi samo suvo vreme, i vrlo je privlačan za parazite, ali se od oba faktora može zaštititi upotrebom hemijskih sredstava), u današnje vreme sve je veći broj projektanata i arhitekata koji vide ogroman potencijal u njemu kao građevinskom materijalu.

a prostorno ustrojstvo ima za cilj suzbijanje vruće i vlažne klime sa otvorenom, prirodnom ventilacijom. Na ovaj način obezbeđena je zaštićena i zdrava sportska arena. Prostor je 15 metara širok i isto toliko visok, i ima ukupnu površinu od 782 m².

Prostor je namenjen za sportove kao što su mali fudbal, košarka, odbojka i bad-

minton. Uključuje tri terena za trening. Takođe sadrži binu koja se automatski može podići kada se održavanju školske manifestacije, dok su iznad balkoni za posetioce i gledaoce.

Filozofija škole *Panyaden* jeste takva da podučava ljudskim vrednostima zasnovanim na ljubavi prema prirodi i budističkim obrazovnim

Fotografije: <https://www.bamboo-earth-architecture-construction.com>

principima. Tako je misija ove „zelene škole» saopštena i u njenom graditeljstvu. Dakle, u skladu sa svojim principima, ceo kompleks škole je izgrađen samo od prirodnih materijala, kako bi decu približila prirodi i ukazala im na superiornost prirodnih u odnosu na savremene građevinske materijale (postignutim aklimatskim efektima i samim utiskom prijatnosti u vizuelnom i taktilnom smislu).

Inovativni konstruktivni dizajn baziran je na novorazvijenim prefabrizovanim bambusovim skeletima sa rasponom od preko 17 metara, koji su napravljeni bez čelika ili spojeva. Ovi skeleti su bili izgrađeni na licu mesta i podignuti na svoju poziciju pomoću dizalice. U poređenju sa tradicionalnim tehnikama izgradnje, na ovaj način je emisija ugljen-dioksida smanjena za 90%. Prostor dodatno obezbeđuju savremeni sigurnosni standardi, vezani za opterećenje, seizmiku, uticaj lokalnih brzih vetrova i sve ostale prirodne sile. Građa za izgradnju je bila sortirana prema starosti bambusa, i tretirana jedino boraksom (so borne kiseline), što znači da u procesu zaštite nisu bile uključene nikakve toksične materije ili hemikalije. Očekivani životni vek bambusa na objektu biće najmanje 50 godina.

Sportska dvorana kombinuje savremeni organski dizajn, inženjerstvo 21. veka i prirodni materijal (bambus). Dizajn i materijal omogućavaju hladnu i prijatnu klimu tokom cele godine kroz prirodnu ventilaciju i izolaciju. Istovremeno, izložena bambusova struktura je praznik za oči i izložba majstorskih veština, posebno kada se posmatraju u unutrašnjosti. Ova veličanstvena konstrukcija, materijalizovana uz pomoć jevtinog i održivog materijala – bambusa, veliča ideju pobeđe duha nad materijom, ideje nad sredstvom. ■

VRSTE KSILOFAGNIH INSEKATA

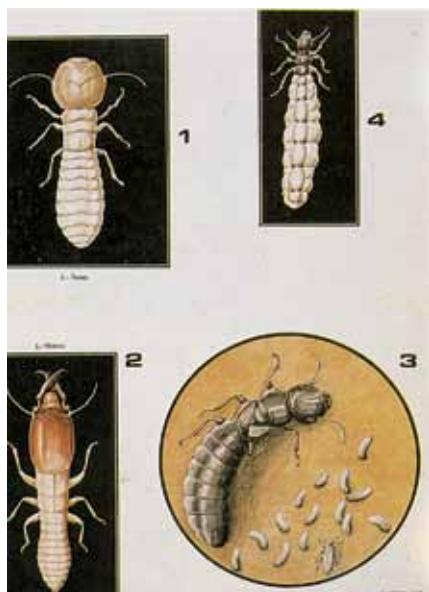
Kaloterms flavicollis F.

- žutovrati termit -

(Isoptera - Kalotermitidae)

Odrasle jedinke ovog termita imaju žuto telo koje, zavisno od forme, ima dužinu 5-12 mm.

Vrsta je rasprostranjena u obalsti Sredozemlja i Bliskog istoka do Kavkaza. Posebno je prilagođena suvom drvetu. Kolonije u termitnjacima su malobrojne (najviše do 100).

Kaloterms flavicollis F. - žutovrati termit
1 - radnik, 2 - vojnik, 3 - kraljica sa jajima,
4 - *Bellicositermes natalensis* - kraljica

Može se naći u priobalnom delu i ostrvima Jadranskog mora, kao i u zapadnoj Makedoniji.

Insekti grade hodnike paralelno sa vlaknima drveta. Ceo sistem hodnika često je podeljen pregradama u više nepravilno raspoređenih komora.

Najčešće napada mrtvo drvo kao što su ostaci stabala (panjevi) ili drvo ugrađeno u zemlju. U našoj zemlji nema veći značaj.

Reticulitermes lucifugus Rossi **- evropski (mediteranski) termit -**

(Isoptera - Rhinotermitidae)

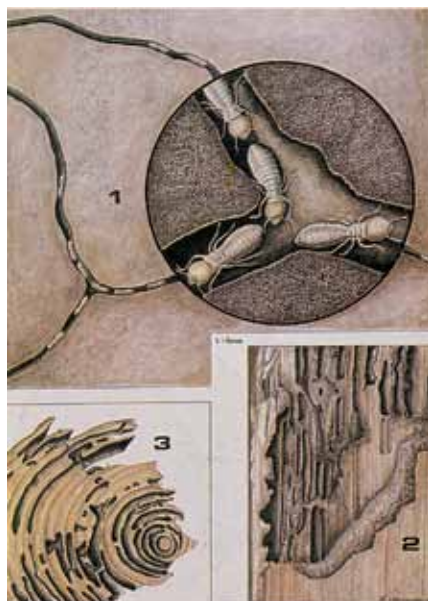
Dužina tela odraslih termita je 5-9 mm, pri čemu su radnici najmanji, a polne jedinke najveće. Krilate jedinke su crne, radnici mlečno beli, a vojnici smeđe beli.

Vrsta je rasprostranjena u celom Mediteranu i oko Crnog mora, u priobalnom delu Jadranskog mora, na ostrvima i nešto ređe u Makedoniji. Poslednjih godina najveće štete od ove vrse konstatovane su u Slovenačkom primorju (3) gde je na pojedinim objektima ona bila vrlo brojna.

Pri izgradnji termitnjaka, radnici ove vrste jedan deo obično grade u zemlji, a drugi iznad zemlje. Donji deo, pored zemlje, sadrži i čestice drveta. Hodnici su nepravilno raspoređeni. Broj jedinki u pojedinim termitnjacima može biti veći od normalnog i tada se one dele u više manjih kolonija, kada dolazi i do povećanog obima oštećenja.

Mediterranski termit prvenstveno napada poluvlažno drvo, ugrađeno u zemlju ili je na drugi način u dodiru sa zemljom. U ređim slučajevima napada živo dubeće drvo, a u Makedoniji se može naći na korenu vinove loze. Pojedini autori smatraju ovog termita za najopasnijeg razarača drveta u Italiji, a slična su mišljenja u Francuskoj, gde je poznat preko 100 godina.

Suzbijanje termita kao šteočina drveta je vrlo teško, prvenstveno zbog teže konstatacije njihovog prisustva u drvetu. Prisustvo termita u drvetu lako se zapaža samo u vreme njihovog rojenja, odnosno izletanja polnih jedinki radi kopulacije.

Reticulitermes lucifugus Rossi
1 - evropski (mediteranski) termit
2 i 3 - uzdužni i poprečni
presek oštećenog drveta

One tada izgrizaju izletne otvore, što je jedini spoljni znak u drvetu, s obzirom da izgradnjom hodnika (termitnjaka) u drvetu ne oštećuju njihovu površinu.

Kako termiti pripadaju najopasnijim razaračima drveta, a neke vrste su značajne i u našoj zemlji, za njihovo suzbijanje neophodno je preduzimati posebne tehničke i hemijske mere preventive i represive. U regionima najvećeg rasprostranjenja kao jedna od mera je mehanička obrada zemljišta i njegovo čišćenje od drvnih i drugih otpadaka organskog porekla pre ugradnje drveta, a zatim tretiranje zemljišta insekticidima. Pored toga pri izgradnji objekata, između temelja i drvenih delova, konstrukcije, mogu se stavljati razne limene prepereke ili temelje graditi od potpuno neporoznog betona.

Najnovija istraživanja pokazuju da je moguće u određenim slučajevima koristiti i neke vrste koje su otpornije na termite. Prema podacima nekih istraživača od oko 30 ispitivanih vrsta drveta iz tropskog područja, osam vrsta je bilo samo delimično otporno, dok su ostale bile neotporne. Najveću otpornost pokazalo je drvo tikovine. Od domaćih vrsta izvesnu veću otpornost pokazuje srčika hrasta i bora, a verovatno i munike, dok su ostale vrse neotporne.

Od hemijskih sredstava i mera borbe preporučuje se impregnacija drveta kreozotnim uljem, bakarnim naftenom i neorganskim solima na bazi bakra, bora i hroma. Ova sredstva mogu se koristiti i kao represivna, mada je najefikasniji metod borbe fumigacija; za ugrađeno drvo najbolje je koristiti ugljendisulfid.

Bostrychus capucinus L.

Apate capucina F.

Ligniperda capucina H e r b s t.

(Coleoptera - Bostrychidae)

Odrasli insekti ove vrste imaju crno telo, izuzimajući žut trbuh i purpurno crvenu pokrioca. Vratni štiti je izrazito naboran. Dužina tela je 10-15 mm. Larve su savijene. Njihovi grudni segmenti su znatno razvijeniji od trbušnih i nose tri para nogu. Vrsta je dosta rasprostranjena (Evropa, predeli oko Crnog i Kaspijskog mora, Južni Sibir, Kina i dr.).

Ženke polažu jaja na prosušeno ili suvo dekortikovano drvo raznih lišćara (hrast, orah, kesten, bagrem, brest, topola, voćke). Ako napada prosušeno drvo,

**Na zahtev naših čitalaca, posebno
studenata Šumarskog fakulteta,
ponavljamo seriju tekstova
ŠTETNI INSEKTI DRVETA**

Knjigu ŠTETNI INSEKTI DRVETA, u spomen Branku Užičaninu, dr Mihailo Petrović je objavio 1996. godine. Od pokojnog profesora sam dobio tri primerka ove knjige i slobodu da iz nje objavljujem tekstove i ilustracije, koje je inače impresivno uradio Branko Užičanin. Neke delove ove knjige sam, pre petnaestak godina, objavljivao kao urednik revije ŠUME, a sada je namera naše redakcije da je, bez redakcijskih intervencija, u kontinuitetu objavimo uvereni da će nam, ali prvenstveno autorima, biti zahvalni svi oni koje interesuju problemi zaštite, trajnosti i čuvanja drveta kao sirovine i raznih drvenih proizvoda.

razviće završava u suvom. Zbog toga se ova vrsta može smatirati krajnje sekundarna ili početno tercijalna. Larve se isključivo razvijaju u beljici, a izletni otvori imaga mogu se javiti i na delu srčike, kada se u tanjem sloju nalazi iznad beljike.

Suzbijanje ove vrste moguće je samo hemijskim sredstvima, a kao preventivna mera efikasna je i upotreba drveta bez beljike. Hemijska sredstva ksilolin je najbolje koristiti u vreme rojenja imaga i polaganja jaja. U represivnoj zaštiti efikasnost ovih sredstava zavisi od debljine sortimenata koji su napadnuti, odnosno od mogućnosti njihove penetracije i kontakta sa larvama.

Luctrus linearis G o t e z e

L. canaliculatus F.

L. fuscus S e i d l .

L. unipunctatus H r b s t .

Lyctus brunus S t e p h .

Lyctus impressus C o m .

(Coleoptera - Lyctidae)

Vrste iz ove familije dobile su naziv **bube beljikari** zbog isključive prilagodivosti beljici drveta, odnosno potpune zavisnosti za skrob u toku ishrane.

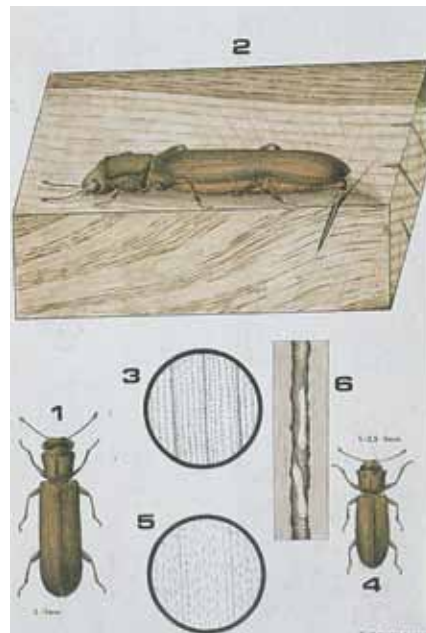
Dužina odraslih insekta buba beljikara je 5-7 mm. Telo je mrke boje; najtamnije

je *L. brunus*, a najsvetlija *L. impressus*. Glava svih vrsta je u istoj ravni sa telom. Pipci su končasti sa dva poslednja proširena članka. Vratni štiti prve dve navedene vrste je po dužini zaobljen a kod treće pločast.

Larve svih vrsta su približno istih dimenzija (oko 6 mm).

Telo im je savijeno prema trbušnoj strani u obliku kifle. Grudni segmenti su dosta razvijeniji od trbušnih i na svakom se nalazi po par nogu.

Bube beljikari su najbrojnije u tropskim predelima. U Evropi su najprostranjenije *L. linearis* i *L. impressus*. Prva je češća na drvetu hrasta a druga na jase novom i bagremovom. *L. brunus* je češća na Balkanskom poluostrvu, ali češća

Lyctus brunus Steph.

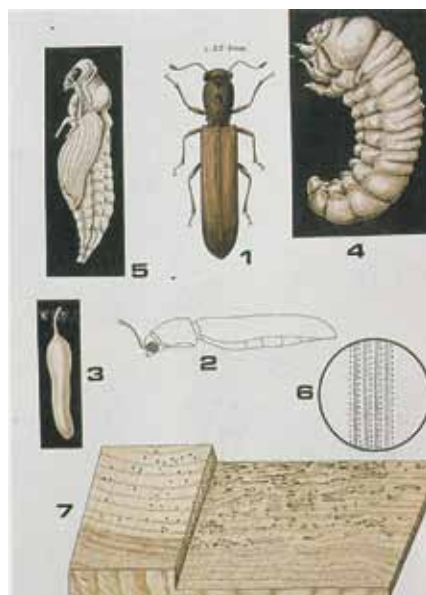
1 - imago,

2 - ženka pri polaganju jaja,

3 - deo površine pokrioca, 6 - jaja

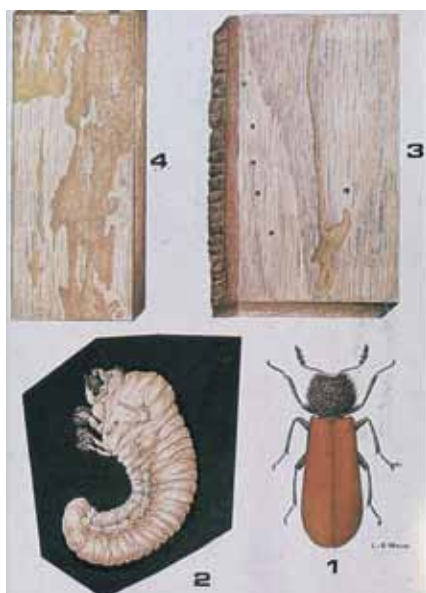
Trogoxylon impressum Com.

4 - imago, 5 - deo površine pokrioca

Lyctus linearis Goetze

1 i 2 - imaga, 3 - jaje, 4 - larva, 5 - lutka, 6 - deo površine pokrioca i 7 - larveni hodnici i izletni otvori imaga

Bostrychus capucinus L.

1 - imago, 2 - larva, 3 - larveni hodnici i izletni otvori imaga, 4 - prošireni larveni hodnici

u nekim zemljama zapadne Evrope (Italija, Francuska, Engleska), gde je prenet iz Afrike.

U beljici tvrdih lišćara larve grade hodnike paralelno sa vlaknima, mada pri većem broju larava drvo postaje skoro potpuno rastočeno a hodnici usmereni u različitim pravcima. Tada se na površini drveta može naći veliki broj izletnih otvora imaga. U zavisnosti od uslova sredine (otvoren ili zatvoren prostor) bube belji-

kari imaju različito vreme razvića, tako da rojenje u zatvorenom prostoru počinje ranije (30-60 dana).

Pošto su bube beljikari tipični tercijerani insekti i kako naseljavaju suvo rezano drvo i finalne proizvode pre površinske obrade hemijskim sredstvima, to je njihovo suzbijanje i zaštita drveta najefikasnija ako se drvo tretira pre potpunog sušenja, bez obzira na stepen obrade. Ove mere treba preduzimati samo u slučaju da se u drvetu nalazi sloj beljike koji je jedino osetljiv na navedene vrste. Ranije preporuke da drvo, starije od godinu dana, postaje otporno na bube beljikare i da ga nije potrebno hemijski tretirati, danas su odbačene, jer je dokazano da se bube beljikari dobro razvijaju i u drvetu koje je starije od 12 meseci, računajući vreme od momenta seče stabala i početka sušenja drveta. Navedene prethodne pretpostavke bazirale su na prirodnom raspadanju skroba u toku jedne godine, a poznato je da je ova organska materija neophodna za ishranu buba beljikara. ■

Mokra Gora predstavlja granicu između kremanske i mokrogorske kotline i vododelnicu između Đetinje i Kamešine. Iznad Mokre Gore su obronci tri planine: dve muške: Zlatibora i Šargana i jedne ženske: Tare. A dole, ispod tih planina, kroz Mokru Goru protiču tri reke. Opet su dve muške: Beli i Crni Rzav i jedna ženska: Kamešina. Između te tri planine i tri reke stala je lepota, koju je podario Bog. Sve ostalo stvorili su ljudi, između ostalog i Šargansku osmicu.

Stanica Mokra Gora

U ovom kraju su se uvek poštovali stariji ljudi, isto kao što su uvažavane, pričavane i dograđivane priče iz prošlosti, onako kako je ko umeo i kako je ko me odgovaralo. Zato je ovde još uvek živa priča o proroku, koji je, navodno, rekao: „Proći će podosta godina, pa će se ljudi opet setiti gvozdene puta, te će ispotekare obnoviti ovaj put. Samo njim do Višegrada neće putovati putnici radi potrebe i posla, već ljudi od zabave, serbez odmorišta i uživancije“. Ovako je, kažu, s kraja 19. veka govorio Mitar Tarabić, prorok iz obližnjih Kremana, u vreme kada Šarganska osmica još nije bila ni izgrađena, a kamoli obnovljena. Govorio je Tarabić da će od Višegrada do Užica i dalje proći gvozdeni put, pa da će biti zatrt i ponovo obnovljen... U ovom kraju kažu da su, posle više od jednog veka, dočekali da se Tarabića proročanstvo obistini i da „Ćira“, posle pauze od četvrt veka, ponovo krstari Mokrom Gorom...

Nakon završetka Prvog svetskog rata, 1. marta 1921. godine počinje izgradnja pruge. Četiri godine građena je ova pruga duga 15.440 metara. Na njenoj izgradnji svakog dana radilo je od 3.000 do 5.000 radnika. Njih 200 ugradilo je i svoje živote u ovu prugu. Naizgled neosvojiva planina Šargan savladana je 2. februara 1925. godine i tada je prva parna lokomotiva krenula uz Šargan čime je uspostavljena direktna veza Beograd-Sarajevo-Dubrovnik...

Deveti kolometar

Prva stanica na pruži od Mokre Gore prema Šarganu zove se „Deveti kolometar“. Toliko kilometra ima odavde do granice sa Bosnom. Ta granica je uspostavljena nakon Berlinskog kongresa i austro-ugarske okupacije Bosne i Hercegovine, 1878. godine.

Stanica Jatare

Šargan, bogat vodom, baš zbog toga, bio je posebno težak prilikom gradnje, a retkost i neobičnost bila je u tome što je iz jednog tunela dovedena izvorska voda Jatarka u stanicu Jatare. Ova stanica je bila odmorište za lokomotive i vodostanica. Stanica Jatare je poznata i po

Nigde nema takve zore kao iznad Mokre Gore

tome što na njoj, navodno, nikada nije prodana ni jedna karta za voz, niti je neko, osim staničnog osoblja i njihovih članova porodice, silazio sa voza. Putniku, koji bi gledao vijugavu prugu što se provlačio kroz retku četinarsku šumu, bilo je gotovo nemoguće da odgonetne kojim je pravcem prošao, a kuda voz tek treba da prođe.

Stanica Golubići

One koji zajedno stanu na ludi kamen, u početku zovu golubići. Baš tako se zove i ova stanica, koju je sagradio naš slavni reditelj Emir Kusturica za potrebe snimanja filma „Život je čudo“. Tu i sada postoji veliki ludi kamen koji rado zagrele oni koji bi da zavole nekog i da sa njim dele zajednički život.

Na Krstu

Šarganska osmica je najatraktivnija turističko muzejska železnica u Evropi i spominje se kao jedinstveno graditeljsko remek delo u svetu među prugama uzanog koloseka. Visinsku razliku od 300 metara na udaljenosti od 3,5 km između stanica Šargan Vitasi i Mokre Gore, projektanti su početkom prošlog veka rešili prugom u obliku „osmice“.

Osnovne karakteristike pruge su sledeće: Između stanica Šargan-Vitasi i Mokre Gore ukupna dužina pruge sa staničnim kolosecima iznosi 15.440 metara. Na pruži su izgrađena 22 tunela, ukupne dužine od 5.445,22 metara, sa najdužim tunelom ispod Šargana, dužine 1.666,85 metara, koji nosi naziv „Aleksandar I“. Takođe, izgrađeno je pet mostova, a najduži most je na reci Kamešini 44,30 metara. Maksimalan pad-uspon je 18 promila

(promili se računaju na 1000 metara pruge). Najmanji poluprečnik krivina je 120 metara. Stanica Mokra Gora je na 567 m n.v, Jatara na 705 m n.v, a Šargan – Vitasi na 810 m n.v.

Stanica Šargan – Vitasi Izvor BELA VODA

Na području Mokre Gore i Kremana odavno su bili poznati prirodni izvori lekovitih voda. Empirijski utvrđena lekovitost prenosila se sa kolena na koleno isključivo usmenim putem i dosta stidljivo, ne šireći to mnogo. Naime, ove vode su bile poznate po efektima u lečenju kožnih bolesti. Godine 1994. krenulo se ozbiljnije u ispitivanje voda u Mokroj Goru. Tada je u dolini reke Kamešine otkriven izvor koji je dobio naziv „Bele vode“. Na osnovu fizičko hemijskih analiza ove vode koju je vršio Institut za rehabilitaciju, Služba za balneoklimatologiju iz Beograda, ustanovljeno je da ona pripada grupi, u svetu, veoma retkih voda. Po dosadašnjim saznanjima u svetu je otkriveno samo petnaest ovakvih izvora sa ovako visokim alkalitetom. PH vrednost je 11,5 pri čemu pripada grupih visokoalkalnih voda i po svojoj vrednosti je peta u svetu. Ova voda se može koristiti kod: zapaljenja želučane sluznice, gastritisa, kod čira na želucu, na dvanaestopalačnom crevu. Ova voda je dobra za probavu, kod zapaljenja očnih kapaka - zato je i narod proglasio za očnu vodu. Bela voda pripada kategoriji kalcijum-natrijum hidroksalnim-hloridnim, visokoalkalnim, hladnim vodama.

Bistri vodotoci, čista priroda, kamen i borove šume iznad kojih se uzdiže prozračno nebo, ponos su gostoljubivih

Mokrogoraca, koji često citiraju stihove svoga zemljaka, pesnika Mihaila Ćupovića, koji kaže: *Nigde nema takve zore, kao iznad Mokre Gore...*

Vreme, bezmerna i neumitna sila, koja stvara i ruši, uništila je vek parnih lokomotiva i železnicu kakva je bila u prvom delu prošlog veka... Na udaru je bila i pruga uzanog koloseka. Ona je, i u vreme gradnje kada se gradila, u sebi nosila neku privremenost, kao prethodnica pruge normalnog koloseka... Tako se desilo da je najatraktivnija srpska pruga, ona koja je išla od Užica do Vardišta, preko čuvene „Šarganske osmice“, baš onako kako je skovano Kremansko proročanstvo, 1. marta 1974. godine, bude ukinuta. Koli-

ko je samo ljudskog napora, truda, muka i položenih života bilo potrebno, da ne govorimo o novcu, da se sva ova pruga izgradi, a onda ponovo, opet ljudskom rukom sve to poruši i šine bace u staro gvožđe.

Prošlo je podosta godina, pa su se ljudi opet setili gvoždenog puta...

Marta 1999. godine Muzejski savet je inicirao Kolegijum generalnog direktora ŽTP Beograd 23. avgusta 1999. godine i zvanično je doneo Odluku o obnovi pruge uskog koloseka Mokra Gora – Šargan Vitasi, poznate kao „Šarganska osmica“ i njenom aktiviranju u turističke svrhe. Ova odluka je sigurno ušla u istoriju građenja srpskih i evropskih železnica.

Ponovo je oživila „umrla pruga“ i nestala romantična prošlost, opet gledamo dimove iznad Kamešine, Jatarar, Šargana, uživajući u predelima kroz koje prolazi pruga. Mokra Gora je jedina u Evropi koja ima dve muzejske pruge uskog koloseka, ovu od 760 mm i jednu šumsku od 600 mm, na jednom mestu; i obe su u funkciji. Pored pruge uskog koloseka od 760 mm, kod izvora Bele vode, ponovo je u funkciji bivša šumska železnica koja će saobraćati do izletišta Jatarice, dolinom reke Kamešine, u dužini od 2 km. Inače, Mokra Gora je kroz istoriju imala tri ovakve pruge od 600 mm. Jedna je vozila građu za strugaru Gvozdena Popovića dolinom Rzava, druga je povezivala Skakavac na Kamešini i lager, a prevozila je građu za strugaru Mirka Turudića, dok je treća povezivala Majdan u Postijenju i Šargan...

Danas Šarganskom osmicom, od Mokre Gore do stanice Šargan-Vitasi, tri puta dnevno, parna ili dizel lokomotive vuče tri ili četiri vagona koji su uvek puni turista sa raznih strana sveta. Broj putnika iz dana u dan raste isto kao što raste ineresovanje da se prugom koja je postavljena pre nekoliko godina, vožnja nastavi dolinom Rzava, kroz Vardište, Dobrun i Jagodinu do Višegrada... ■

SANU SERVICE SR DOO

Ul. Milentija Popovića br. 1, Lokal 7, 34000 Kragujevac,

Republika Srbija

E-MAIL: officesrbija@sanu.ro

TEL: 00381 62 1487 781

www.sanu.rs, www.sanu.ro, www.sanuventilation.com,

www.sanucosdefum.com

VENTILACIONI SISTEMI, VENTILATORI ZA INDUSTRIJU

CIKLONI, FILTERI & SCRUBBERI

www.sanu.rs

Takmičenje za Evropsko drvo godine, koje je prvi put održano 2011. godine, za cilj ima isticanje značaja starog drveća koje je deo evropske prirodne i kulturne baštine i koje od ljudi zaslužuje posebnu negu i zaštitu.

Za razliku od drugih takmičenja, Evropsko drvo godine ne ocenjuje lepotu, veličinu ili starost, već priču koje to drvo nosi i njegovu vezu sa ljudima koji ga okružuju. Prema podacima sa zvanične veb-stranice u glasanju za pobednika učestvovalo je 125.568 ljudi iz svih delova Evrope.

Zvanična veb stranica sa koje smo preuzeli tekst i fotografije je www.europeantheyear2017.org.

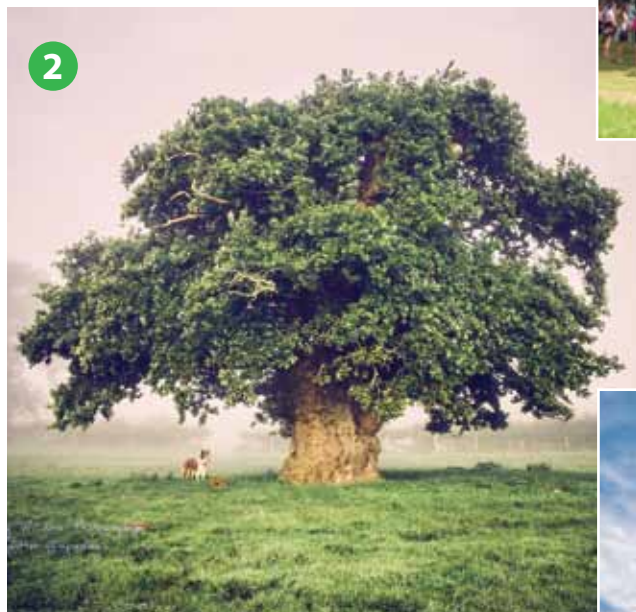
EVROPSKO

1. Poljski hrast Jozef je osvojio **prvo mesto** i izabran je za glavno **evropsko drvo 2017.** godine. U Poljskoj je on turistička atrakcija.

Tokom Drugog svetskog rata, dva brata Jevreja uspela su da pobjegnu od nacista tako što su se sakrili u šupljinu ovog drveta. Hrast Jozef se nalazio na novčanici od 100 poljskih zlot.

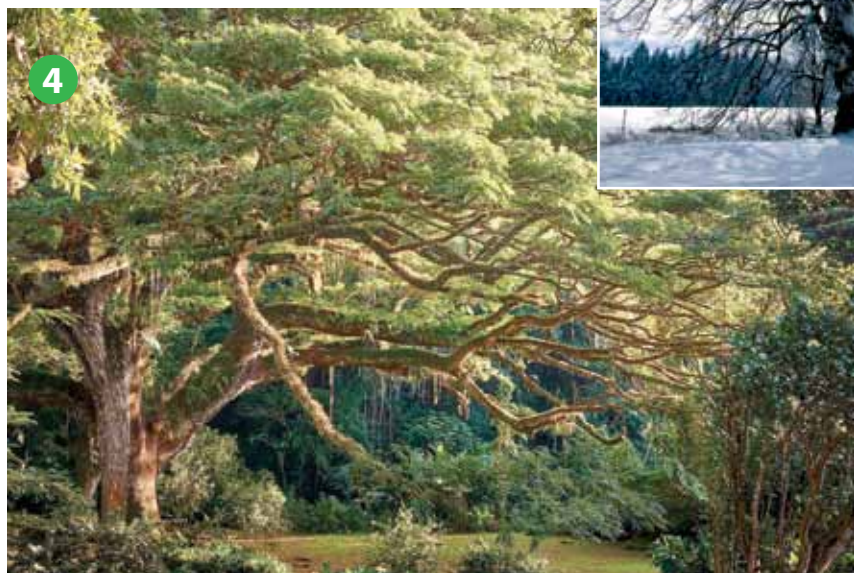
2. Drugo mesto osvojio je hrast iz Brimona u Velsu, star blizu 500 godina. Ovo stablo generacijama neguje ista porodica. Nedavno je postojala mogućnost da hrast bude posečen kako bi se tuda izgradio put, ali je više od 5.000 ljudi potpisalo peticiju da se drvo sačuva, pa je i projekat puta modifikovan kako bi se zaobišao stari hrast iz Brimona u Velsu.

3. Osamsto godina stara češka lipa iz Lipke zauzela je **treće mesto** na konkursu Evropsko drvo godine. Drvo se nalazi na putu koji povezuje vilu iz 13. veka i drevno groblje. Osam vekova ovo drvo ispricalo je vlasnike te vile na večni počinak. Postoji legenda da je češki narodni heroj Jan Žižka kampovao pod krošnjom ove lipe. Lokalno stanovništvo veruje i da ovo drvo donosi sreću zaljubljenim parovima.

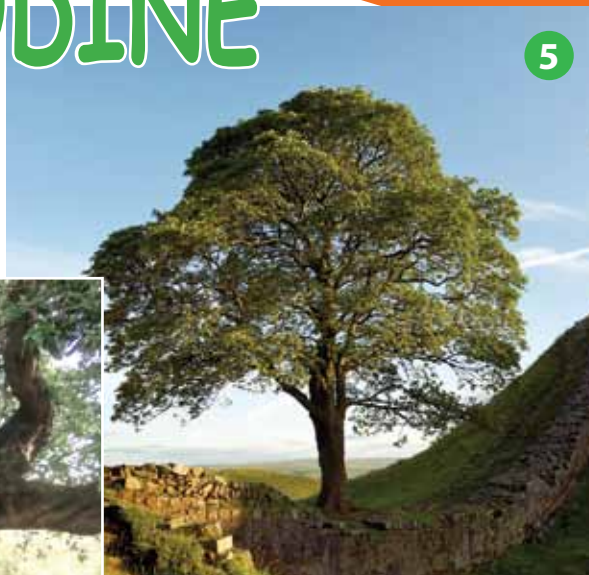

4. Ovo izuzetno kišno drvo (saman) koje je osvojilo **četvrto mesto**, raste na ostrvu Martinik, francuskoj prekomorskoj teritoriji u istočnom delu Karipskog mora. Radi se o jednom od najvećih stabala na Malim Antilima. Kišno drvo štiti plantaže kakaoa od vremenskih neprilika, a čak je preživelo i erupciju vulkana Mon Pele 1902. godine.

DRVO GODINE

5

6

7

8

10

9

5. Zapadni platan iz Nacionalnog parka Nortamberland u Velikoj Britaniji nalazi se na **petom mestu**. Ovo je možda najpoznatije drvo u Holivudu. Godine 1991. ovde je sniman film „Robin Hud: Kralj lopova“ sa Kevinom Kostnerom u glavnoj ulozi. Hadrijanov zid, izgrađen 122-126. godine, koji je štitio rimsku Britaniju od napada varvara sa severa i koji se nalazi na Uneskovoj listi svetske baštine, prolazi tik pored ovog platana.

6. Crnika iz Severne Irske našla se na **šestom mestu**. Decenijama je ovo drvo inspirisalo mnoge umetnike, pisce i muzičare. Čarls Dikens, C. S. Luis pa čak i mlada kraljica Elizabeta (tada princeza Elizabeta) šetali su pod krošnjom ovog hrasta.

7. Još jedan stari hrast sa našao na listi. Živi u bugarskom selu Nasalevtsi, a u oštroj konkurenciji je zauzeo **sedmo mesto**. Već 600 godina ovaj hrast stoji na svetoj zemlji, na ulazu u lokalnu crkvu Rođenja Bogorodice.

8. Škotska „ding-dong“ evropska bukva se plasirala na **osmo mesto** konkursa Evropsko drvo godine. Prema rečima direktora Osnovne škole u Prestonpansu, na čijem posedu raste ovo drvo, ono je postalo neodvojiv deo škole, poput člana nastavičkog osoblja. Drvo je ime dobilo po igri koju su izmislili učenici – cilj je prvi stići do stabla, a kad ga dodirne, učenik treba da kaže: „Ding-dong“. Hlad koji pravi krošnja ove bukve idealan je za nastavu na otvorenom, a njegove grane objekat su mnogih naučnih i umetničkih projekata.

9. Platan koji se nalazi pored dvorca Budatin u Slovačkoj zauzeo je **devetu poziciju**. Radi se o najvećem drvetu u parku ovog dvorca, koji je izgrađen 1745. godine. Pored njega se nalazi nešto manje drvo, za koje bi se reklo da nije povezano sa nagrađenim platanom, ali je zapravo njihovo korenje isprepletano.

10. **Deseto mesto** zauzeo je bor iz španskog mesta La Adrada. Drvo je staro više od 350 godina. ■

Platan u parku kod Miloševog konaka

U Srbiji ima više pojedinačnih stabala koja bi mogla konkurisati za Evropsko drvo godine, a jedno od njih je, bez sumnje, i platan kod Konaka kneza Miloša.

Platan kod Miloševog konaka (*lat. Platanus acerifolia*) je spomenik prirode botaničkog karaktera koji se nalazi u Topčideru ispred Miloševog konaka, pripada gradskoj opštini Savski venac u Beogradu. Platan se odlikuje velikim obimom stabla i razgranatom krošnjom. Smatra se da je zasađen tokom izgradnje Miloševog konaka, u prvom delu XIX veka, tačnije oko 1830. godine, tako da je njegova starost oko 180 godina.

Visina stabla je 34 metra, a grane su mu poduprte sa 17 metalnih stubova koji ih drže i sprečavaju savijanje i lomljenje. Drvo je prihvatilo potporne stubove, obraslo oko metala i učinilo ih delom svoje raskošne krošnje. Stubovi su mu pomogli da raširi grane i pokaže svu svoju lepotu. Mudar potez je napravio onaj ko je prve stubove postavio još 1881. godine da služe kao oslonac za osnovne grane.

Obim stabla je 7,35 metara, a raspon krune drveta je 49 metara. Površina senke koju pravi platan je 1.885 m². Godine 1979. drvo je zaštićeno zakonom, kao spomenik prirode botaničkog karaktera III kategorije. Javno komunalno preduzeće „Zelenilo Beograd“ je staratelj nad ovim spomenikom. Prostor zaštite ima površinu od 18 ari i 85 m².

Tačna starost stabla se ne zna, ali je sigurno da je zasađeno u vreme nastanka i izgradnje Topčiderskog parka. Prema predanju, svoje neverovatne dimenzije stablo je dostiglo zahvaljujući tome što je zasađeno u bivšoj krečani. Prema jednoj od verzija, nakon sadnje bilja u Topčiderskom parku, preostala je samo jedna nedovoljno razvijena sadnica platana koja je, navodno po naređenju kneza Miloša, stavljena u krečanu koja se tada zatrpavala...

Platan kod Miloševog konaka je deo srpske prirodne i kulturne baštine koji kod ljudi i institucija zaslužuje i ima posebnu negu i zaštitu. Uz lepotu, veličinu i starost ovo drvo prate neobične priče vezane za vreme njegovog nastanka i vođu Drugog srpskog ustanka kneza Miloša.

Inženjer šumarstva Svetislav Vladislavljević je zapisao: **O platanu ispred Konaka kneza Miloša se dosta pisalo. Govorilo se da je zasađen odmah po izgradnji Konaka 1.834. godine, a neki hroničari su se poslužili pričom "da je knez Miloš voleo da sedi u hladovini razgranatog platana, da ovde pije kafu i prima strane konzule, a ponekad i da sudi narodu..."**

Arhivska građa, međutim, o tome sasvim drugačije govori. Knez Miloš je maja 1839. godine napustio Topčider i Srbiju, a ni za vreme njegovog drugog boravka u Srbiji (1.859 – 1.860), kada je najviše vremena proveo u Brestovačkoj banji tražeći leka svojoj bolesti, takođe, nije ispred Konaka, (u kome je umro 14. septembra 1860. godine), mogao da sedi u hladovini platana, koji je u Topčideru posađen tek šest godina kasnije, dakle 1866. godine. – U tekstu koji smo objavili u časopisu *DRVOTEHNKA* broj 53 inženjer Vladislavljević, tragom dokumenta, detaljno objašnjava kako je za ukrašavanje Topčiderskog parka u proleće 1866. godine bankar Teodor Tirk u Beču kupio i u Beograd poslao 1.350 sadnica platana.

Javoroliski topčiderski platan, kao i ostali pored njega, zaštićeni zakonom, decenijama privlače pažnju, izazivaju interesovanje i maštu posetilaca. Platan je, zajedno sa Konakom kneza Miloša, i turistička atrakcija. Nije čudo što neke priče o njima, posebno o ovom impresivnom stablu, nisu utemeljene na istorijskim činjenicama.

Stablo platana kod Miloševog konaka je jedno od najlepših i najvećih u Evropi, a prema našem mišljenju zaslužuje nominaciju za **Evropsko drvo godine**. Redakcija časopisa *DRVOTEHNKA* ima nameru da ovo stablo nominuje za ovu laskavu titulu...

Fotografije Draganka Mijić

Inače, smatra se da je **javoroliski platan** hibridna vrsta zapadnog i istočnog platana nastala u Engleskoj 1640. godine. Često se sreće u parkovima, a otporan je na zagađenja i hladnoću. Njegov list podseća na list javora, pa je u imenu poneo taj pridev. Raskošna, široka kruna, formirana od jakih, blago povijenih grana, čini ovo stablo, koje može dostići visinu do 40 metara, vrlo atraktivnim.

Orijentacija ka usavršavanju procesne tehnike

Firma PROGRES je osnovana 1980. godine u Čačku kao zanatska radionica. Osnovna delatnost u početku je bila metaloprerađivačka, a sa osvajanjem tržišta firma je svoj proizvodni program proširila na proizvodnju mašina i uređaja u oblasti termotehnike i procesne tehnike. 1993. godine prešla u preduzeće pod nazivom PROGRES INŽENJERING i razvija program procesnih uređaja kao što su sušare za drvo, sušare za voće i povrće, sušare za duvan, parionice, različite vrste traktastih sušara i peći za rad u zaštitnoj atmosferi. U tim godinama već se profilisalo buduće pravac razvoja firme.

Formiranjem projektnog biroa i zapošljavanjem inženjera-projektanata uz preduzetnički duh kreće razvoj novih proizvoda po sopstevnoj konstrukciji i jedinstvenih tehničkih rešenja.

Možemo reći da sušare za drvo i parionice predstavljaju najzastupljeniji proizvod iz oblasti procesne tehnike u proizvodnom programu. U ponudi imamo konvencionalne, kondezacione i vakuumske sušare, kao i parionice sa sistemom direktnog ili indirektnog parenja. Takođe, za sušenje velike količine drvene građe za postepeno sušene drvene vrste, npr. hrast i / ili kod izuzetno visoke relativne vlažnosti vazduha, u našoj ponudi se nalaze i predsušare.

Sušare za drvo i parionice

Sušare se izrađuju u zidanoj ili panelnoj izvedbi kapaciteta od 10m³ do 150m³. Pored kvaliteta materijala od kojih su napravljene (pod konstrukcijom INOX, ventilatori od legure aluminijuma, paneli u aluminijumu ispunjeni po izboru kupca kamenom vunom ili poliuretanom), kvaliteta komponenti koje su ugrađuju (izmenjivači bakara ili inox aluminijum, pumpa visokog pritiska 50 bara za vlaženje i dizne od inox), posebno ističemo sistem upravljanja procesom sušenja koji je razvijen u saradnji sa IVALSOM italijanskim institutom za istraživanje sušenja drveta. Ovaj sistem u sebi ima širok spektar programa za preko 400 vrsta drveta kao i posebne programe za menjanje

nje boje drveta, održavanje ili brzo sušenje, sa mogućnošću povezivanja i umrežavanja sa računarnom ili smart uređajem.

Orijentacija kompanije PROGRES INŽENJERING u budućnosti je usavršavanje procesne tehnike sa akcentom na sušare kako za sušenje drveta tako i za poljoprivredne kulture i početak proizvodnje parnih kotlova visokog pritiska do 12 bari koji kao gorivo koriste biomasu. Već smo učinili određene korake u tom pravcu uradivši tehničku dokumentaciju. Takođe smo konstruisali ložište sa pokretnom rešetkom koje je u fazi ispitivanja dalo odlične rezultate kako sa suvom tako i sa vlažnom biomasom.

Novi proizvod su i peći za proizvodnju ćumura postupkom pirolize gde proces ugljenisanja drveta nije duži od 8 časova, što čini proizvodnju vrlo jednostavnom i bez utroška dodatne energije.

Veću konkurentnost na stranim tržištima kao i garanciju EU bezbednosti i sigurnosti našeg proizvoda krajnjem kupcu omogućilo je i uvođenje znaka CE za toplovodne, vrelovodne i parne kotlove do 300kW i za toplovodne, vrelovodne i parne kotlove iznad 300 kW, kao i za sušaru za drvo, rotacionu sušaru i ventilatore. Firma poseduje i sledeće standarde: SRPS ISO 9001 (2008), SRPS OHSAS 18001 (2008) i SRPS ISO 14001 (2005).

Ostali proizvodni program:

- rotacione sušare za piljevinu
- sušare za drvo
- kotlovska postrojenja
- sušare za voće, povrće, zrno i lekovito bilje
- sistemi za otprašivanje i transport strugotine
- metalne konstrukcije i ograde
- boksevi za odgoj stoke
- oprema za bojenje i površinsku zaštitu
- protivpožarna vrata
- gasifikacija i gasni sistemi
- specijalna izrada po narudžbini kupca.

Sušara za drvo

Eliptiko

Guliver

PROGRES INŽENJERING, kao firma koja za cilj ima neprestano usavršavanje i osvajanje novih tržišta, je i vlasnik livnice u Guči. Pored osnovne delatnosti - livenje gvožđa i čelika, društvo se bavi završnom i mašinskom obradom odlivaka i metala, proizvodnjom peći i štednjaka na čvrsto gorivo.

INDUSTRIJSKI KOMBINAT LIVNICA GUČA
www.ikl.rs

PROGRES INŽENJERING DOO

SAJMIŠTE BB, 32000 ČAČAK

Telefon: +381 32 355 105, Fax: +381 32 356 105

Mail: inzenjering@progres-cacak.rs, Web: www.progres-cacak.rs

Prijatelj vaših investicija

Pušačima i onima oko njih je ugroženo zdravlje, a neke teorije tvrde da su pušači socijalno destruktivni, da negativno deluju u sredini i da se teško adaptiraju. Ljudi puše ne zato što hoće već zato što ne mogu da prestanu, kažu psiholozi, a neumoljivi medicinski podaci, uz tvrdnju da svaka ispušena cigareta pušaču smanjuje život u proseku za 15 minuta, ukazuju da je svaki trenutak upravo poslednji da se zavisnici duvana oslobode ovog zla.

Ako prihvatimo samo jednu od skoro sigurnih pretpostavki da svaka ispušena cigareta pušaču smanjuje život u proseku za 15 minuta i pođemo od pretpostavke da pušač popuši samo 20 cigareta dnevno, onda za godinu dana pušenja pušač svoj život u proseku skрати za 76 dana... Sve to, logično, ima individualne elemente i razlike, ali niko ozbiljan danas ne osporava da je duvan zlo koje, nažalost, koristi sve veći broj mladih ljudi. Prema broju pušača u Evropi ispred zemalja bivše Jugoslavije samo su Grci i Turci. Stručnjaci kažu da nakon prestanka pušenja različiti otrovi ostaju u organizmu i deset do petnaest godina.

Organizam je inače u stanju da izbací samo 8 procenata otrova, dok 92% otrova od cigareta ostaje u telu. Ovaj mali procenat se izbacuje preko kože i bubrega, pa je kod pušača češća pojava raka

bubrega i mokraćne bešike. Posebno ako pušač istovremeno, a to je najčešće, pije i kafu. Visok procenat duvanskih otrova kod žena odlazi u dojke, a kako samo u Beogradu oko 60% žena puši, nevolje i kod potomstva počinju rano, još u vreme formiranja organizma. Otrovi se gomilaju u dojčkama od detinjstva, što važi i za decu koja žive među pušačima. Tako je, recimo, kod žena koje se porode sa 27 godina života, a puše od četrnaeste, u organizmu i mlečnim žlezdama nagomilana silna količina otrova koji se prenosi na bebu. U mokraći, kod takvih beba, starih samo deset dana, otkriveni su kancerogeni elementi kao kod pušača ko-

Pušači truju sebe i sve one koji su sa njima

Pušenje ili zdravlje

ji popuše dve kutije cigareta dnevno... Za sto dece koja do petnaeste godine dobiju tumor na mozgu, naučna istraživanja kažu, celih 50% su krive majke pušači. Isto važi i za decu koja obole od leukemije. Stručnjaci kažu da su bebe roditelja pušača najviše ugrožene, a kod dece su uočene različite smetnje, naročito ako žive u oblacima dima.

Pušačima i onima oko njih ugroženo je zdravlje, a uz disajne puteve i krvne sudove,

pušačima posebno strada srce. Neke teorije dokazuju da se pušači teže adaptiraju socijalnoj sredini gde, po pravilu, imaju izražene sukobe i obično negativan uticaj...

Filter čak povećava štetnost cigareta jer povećava procenat ugljen-monoksida za 28 odsto. Zato oni koji puše cigarete sa filterom, uz ostalo, češće dobijaju srčane ili moždane udare, dok oni što puše bez filtera češće obolevaju od nekog tipa raka. Koncentracija štetnih sastojaka u duvanskom dimu je svakako veća od one o kojoj se najčešće govori. Mnogo toga još nije istraženo, ali se zna da proizvođači i distributere cigareta ne zanima zdravlje pušača, već profit. Zato se u javnosti s vremena na vreme pojave alarmantne priče koje tvrde da će se u našoj zemlji, ukoliko uskoro ne dođe do radikalnih izmena vezanih za pušenje i duvanski dim, za petnaest do dvadeset godina, doći do takvog povećanja pušačkog raka, moždanih i srčanih udara, kao i ostalih pušačkih obolenja, da postojeće zdravstvene ustanove neće moći da prime te bolesnike, pod uslovom da otpuste sve ostale...

R. G.

Neumoljive brojke

U Beogradu se dnevno popuši oko dvadeset miliona cigareta što iznosi preko 1,5 miliona eura. Cela Srbija dnevno za cigarete troši oko 5,3 miliona eura. Svakog dana Beograd od pušača dobije 60.000 kubnih metara duvanskog dima, a u deponije i ulice glavnog grada dospe dvadeset miliona opušaka što iznosi više od šest tona. Pikavci od cigareta se rastvaraju kad pada kiša i tako zagađuju zemlju i vodu.

Svake godine samo žene Beograda popuše cigarete u vrednosti novog mosta preko Dunava, a prema nekim podacima muškarci puše dva do tri puta češće od žena...

O troškovima pušenja se može još koješta nagađati isto kao što se može nagađati koliko i kako trgovina duvana ide mimo društvene kontrole. Sa sigurnošću se, međutim, zna da duvan ugrožava zdravlje, a to bi pušači trebalo da shvate pre nego što bude kasno.

Svaki šesti sa čašicom

Pušenje i alkoholizam obično idu zajedno. U Srbiji više od milion ljudi pije, a po potrošnji alkohola smo četvrti u Evropi. Na bolničkom lečenju zbog jetre ili psihičkih poremećaja izvršilo je čak 7.500 građana. Više od milion stanovnika Srbije, kad su nervozani, depresivni, ili imaju egzistencijalne ili emocionalne probleme, dohvate se čašice. Istraživanja pokazuju da jedni piju stalno, drugi mogu jedno vreme da ne piju, ali kada počnu, ne mogu da stanu!

Iako po razvijenosti Srbija zaostaje za svetom, podaci Instituta za javno zdravlje *Dr Milan Jovanović Batut* pokazuju da smo po potrošnji alkohola izbili na četvrto mesto u Evropi. Piju i žene, ali tipični srpski alkoholičar je muškarac: sad ima 45 godina, i već deceniju-dve alkoholičarskog staža, više puta je bezuspešno ostavljao piće, emocionalno je nestabilan i uglavnom agresivan.

Stručnjake posebno zabrinjava činjenica da mladi sve ranije počinju da piju. Prvi put se napiju već u 13,5 godina, a svaki četvrti srednjoškolac redovno konzumira alkohol.

– Od posledica preterane upotrebe alkohola u svetu umre devet puta više ljudi nego od droge – kaže, za „Novosti“, dr Periša Simjonović, psihijatar. – Srbija je specifična utoliko što se u njoj beleži povećan nivo konzumiranja alkohola i štete usled njegove upotrebe. Prevedeno u brojeve, to znači da je 40 odsto oboljenja i preranih smrti posledica alkohola i saobraćajnih nesreća koje su često izazvane upotrebom alkohola i pušenja.

Iako se svaki šesti stanovnik svrstao u alkoholičare, na lečenje se, međutim, u Srbiji još ide uglavnom samo pod prisilom. Kada neko i kaže da je došao dobrovoljno, to, prema rečima dr Vesne Jovanović-Čupić, načelnika Odseka za dijagnostiku i lečenje alkoholizma u Specijalnoj bolnici za bolesti zavisnosti u Drajzerovoj, znači da mu je šef zapretio otkazom, ili žena razvodom, ako ne prestane da pije. ■

MAŠINE, ALATI I TEHNOLOGIJE ZA OBRADU DRVETA

Vakuum prese
za furniranje
WISCHT

Automatske kanterice
sa i bez predfrezera VITAP

Univerzalne
kanterice VITAP

Horizontalni
formatizeri GRIGGIO

Viševretene
bušilice VITAP

Kompleti alata
sa prozore JV 78/88

CNC centar a bušenje
i glodanje VITAP POINT

xilia

Xilia d.o.o. - Beograd

tel. 011 219 8516, 022 349 254

mob. 063 213 549, 063 575 390

www.xilia.rs / info@xilia.rs

DEPROM & KLEIBERIT® LEPKOVI

Poznati dobavljač lepkova za drvoprerađu, stolariju i proizvodnju nameštaja **DEPROM** Rača predstavlja standardnu i inovativnu ponudu lepkova i vezivnih sredstava vodećeg evropskog proizvođača **KLEIBERIT** iz Nemačke.

- lepkovi za drvo D2, D3, D4 i brzovezujući
- poliuretanski D4 i konstruktivni lepkovi
- kant - lepkovi u granulama i patronima za sve vrste mašina za kantovanje
- urea - lepkovi u prahu za furniranje u vrućim presama
- lepkovi za oblaganje profila - topivi kao i
- disperzioni termoreaktivni za 3D lepljenje u vakuum i membranskim presama
- tapetarski lepkovi za sunder, meblo i drvo
- silikoni, PUR-pene, diht mase
- učvršćivači, razređivači, čistači, paste itd

Garantovani **KLEIBERIT** kvalitet, originalno pakovanje, brza i redovna dostava, stabilan lager i mogućnost kreditiranja kupaca, tehnička podrška uz optimalne preporuke, neke su od naših osobina koje nas izdvajaju kod odluke proizvođača za saradnju sa nama.

t/f 034 752 202
063 88 53 453
deprom@mts.rs
www.deprom.rs

Ovlašćeni zastupnik **KLEIBERIT®**

DEPROM doo

Prodaja lepkova i vezivnih sredstava
Rača KG 34 210

55.

Međunarodni sajam mašina, alata i repromaterijala za drvnu industriju

55th

Machines, Tools
& Production
Materials
International
Fair

Beogradski
Sajam
Nameštaja
Sada

 UFI
Approved
Event

7-11. Nov. 2017.

 **BEOGRADSKI
SAJAM**
Mesto koje je video ceo svet

Wood World Trading
 Marka Aurelija bb
 22000 Sremska Mitrovica
 tel. +381 22 636 636
 fax. +381 22 613 893
 e-mail: office@chabros.rs

■ Rezana sušena
 građa i elementi
 od bukve, hrasta,
 oraha, trešnje
 i egzotičnih vrsta
 drveta (zebrano,
 venge, tikovina)

■ Termo tretirano
 drvo

■ Parket i
 brodski podovi

■ Različite vrste
 plemenitih furnira

■ KONVENCIONALNE SUŠARE ZA DRVENU GRAĐU

su namenjene za sušenje listopadnog i četinarskog drveta različitih debljina. Šaržiranje građe je ručno ili mehanizovano (viljuškarom). Spada u indirektnu sušare sa prinudnom konvekcijom koju obezbeđuju reverzibilni ventilatori. Vazduh se zagreva prelaskom preko Al-Cu izmenjivača koji kao grejni medij koriste toplu vodu, paru ili termalno ulje. Regulacija procesa sušenja je automatska i ostvaruje se preko mikroprocesorskog uređaja.

■ KONDENZACIONE SUŠARE ZA DRVENU GRAĐU

podesne su za manje kapacitete. Rade na principu toplotne pumpe.

■ SUŠARE ZA FURNIR

■ PARIONICE

■ POSTROJENJA ZA SUŠENJE PILJEVINE SA ROTACIONOM SUŠAROM

■ CYCLONE – SISTEMI ZA OTPRAŠIVANJE I TRANSPORT STRUGOTINE

■ KOTLOVSKA POSTROJENJA

Program *Energie* predstavlja toplovodna (90/70°C i 110/90°C), parna niskopritisna (0.5 bar), vrelovodna kao i termouljna postrojenja za zagrevanje vode i proizvodnju pare. Sva postrojenja su namenjena za tehnološko-industrijske potrošače (sušare, parionice, zagrevanje stambenih i poslovnih jedinica). Konstruisana su za sagorevanje čvrstog goriva i biomase. Loženje može biti ručno ili sistemom automatskog doziranja. Veću konkurentnost na stranim tržištima kao i garanciju EU bezbednosti i sigurnosti našeg proizvoda krajnjem kupcu omogućilo je i uvođenje znaka CE za toplovodne, vrelovodne i parne kotlove do 300kW i za toplovodne, vrelovodne i parne kotlove iznad 300 kW, kao i za sušaru za drvo.

PROIZVODNI PROGRAM:

- SUŠARE ZA DRVO
- KOTLOVSKA POSTROJENJA
- SUŠARE ZA VOĆE, POVRĆE, ZRNO I LEKOVITO BILJE
- SISTEMI ZA OTPRAŠIVANJE I TRANSPORT STRUGOTINE
- METALNE KONSTRUKCIJE I OGRADE
- BOKSEVI ZA ODGOJ STOKE
- OPREMA ZA BOJENJE I POVRŠINSKU ZAŠTITU
- PROTIVPOŽARNA VRATA
- GASIFIKACIJA I GASNI SISTEMI
- SPECIJALNA IZRADA PO NARUDŽBINI KUPCA

PROGRES INŽENJERING DOO

SAJMIŠTE BB, 32000 ČAČAK

Telefon: +381 32 355 105, Fax: +381 32 356 105

Mail: inzenjering@progres-cacak.rs, Web: www.progres-cacak.rs

Prijatelj vaših investicija

simpo

Nameštaj sa dušom

www.simpors

prerada drveta

MOCA d.o.o.

37222 Jablanica - Kruševac
037/ 658 222, 658 223, 658 224
e-mail: dragan.moca@gmail.com
www.moca.rs

- Impregnacija elektro stubova
- Impregnacija TT stubova
- Impregnacija željezničkih pragova
- uslužna impregnacija svih oblika dasaka i grade
- Impregnacija drvene galanterije
- struganje dasaka i grade
- proizvodnja drvene biomase (sečke)

Impregnacija TRI JELE d.o.o., 36340 Konarevo - Kraljevo
tel/fax: 036 822 109, 036 822 552, 036 821 001, 036 822 285
e-mail: trijele2@gmail.com, trijele@gmail.com
www.trijele.com

MicroTri

MicroTri d.o.o. :: Karađorđeva 65 :: 11000 Beograd
Tel 011/2628-286; 2621-689 :: Fax 011/2632-297
Email: timber@microtri.rs :: www.microtri.rs

**PROIZVOĐAČ KANT TRAKE
ZA NAMEŠTAJ**

11000 Beograd
Mirijevski bulevar 18b
(Građevinski centar MERKURI)
Tel: +381 11 2994 779
+381 11 2992 753
Tel/fax: +381 11 2992 762
Email: poruke@kantex.eu
www.kantex.ro

**RADOVIĆ
ENTERIJER**

www.radovic-enterijer.com
Vršbena bp. 31710 Pivovara - Svinja
tel: +381 011 224 361
tel/fax: +381 011 224 340
office@radovic-enterijer.com

TOPLINA PUNOG DRVETA

agroflora

Kozarska Dubica

PREDUZEĆE ZA PRERADU DRVETA

tel: +387 52 428 530 fax: +387 52 430 884
+387 52 428 531 mob: +387 65 525 089

agroflorakd@yahoo.com
www.agroflora.com

AT

Joze Šćurle 13g
11080 Zemun
telefon: 011/7129 072
011/7129 354
011/7129 467
www.intergaga.co.rs
e-mail: intergaga.belgrade@gmail.com

Zastupnik turske firme za
boje i lakove GENC KAYALAR KIMYA

Kayalar

PAVLE

Stevana Šupljikca 16
tel: 013/ 313-111
tel/fax: 013/ 310-934
e-mail: office@pavle.rs

fasadna stolarija

staklene fasade :: drvena stolarija
drvo-aluminijumska i aluminijumska stolarija

Proizvodi od kvalitetne
sirovine po posebnim
zahtevima kupca

THESSIVA d.o.o.

Prilike bb. 32252 Ivanjica
tel: +381 32 546 2178
+381 32 546 2748
GSM: +381 63 696 200
email: thessiva@gmail.com

MAŠINE I ALATI ZA OBRADU DRVETA

HEZO mašine DOBOJ

tel. 00387-65-745-711, 00387-65-242-272
www.hezomasine.com
hezomasine@hotmail.com

PREDUZEĆE ZA PROIZVODNJU
KANCELARIJSKOG NAMEŠTAJA

KRAGUJEVAC, Avalska bb
tel: +381 (0) 34/ 300 895

BEOGRAD

Antifašističke borbe 30
tel: +381 (0) 11/3739 392
e-mail: salonbg@blazeks.rs

www.blazeks.rs, office@furnitura.rs

ALFATERM

Njegoševa 6
32103 Čačak,
radojica@alfaterm.rs

Specijalizovano
preduzeće za
termotehničke
uređaje i postrojenja
površinske zaštite

Tel: +381 32 320 645
Mob: +381 63 604 067
+381 64 40 40 750
Fax: +381 32 226 222

www.alfaterm.rs
www.graco.rs

InterLignum

d.o.o. Kninska 21 Teslić 74270
Tel/fax: +387 53 431-596, 431-597
E-mail: interlum@teol.net
www.interlignum.net

- OPLEMENJENE UNIVER PLOČE • FURNIRANE
- IVERICE • KUHNJSKE RADNE PLOČE
- DIRT LAJNE • MELAMINSKE KANT TRAKE
- ABS KANT TRAKE • MDF, HDF, OSB PLOČE
- GRAĐEVINSKI PROGRAM • OKOVI AMERIČKIH
- PLAKARA • KONFEKCIJA BRUSHNIH TRAKA

MARIĆ
PROIZVODI OD DRVETA

www.maricacacak.co.rs
info@maricacacak.co.rs
www.woodmooddesign.rs

Čačak/Loznica bb. Beograd/Takovska 49a
+381 32 5373 588 +381 11 32 92 718

Eurokant ★★★★★
NOVI SAD

Novi Sad, Subotička 6
www.eurokant.rs • e-mail: info@eurokant.co.rs
Tel/fax: +381 21 402 330, 401 640, 479 03 28, 479 02 88

PRODAVNICA OKOVA ZA NAMEŠTAJ
Tone Hadžića 23, Novi Sad
Tel/fax: +381 21 466 833, prodavnica@eurokant.co.rs

Ovlašćeni
zastupnik

KLEBERIT
LEPKOVI

DEPROM

Prodaja lepкова i vezivnih sredstava
Rača KG 34 210
deprom@ptt.rs, www.deprom.rs
t/f 034 752 202, 063 88 53 453

AGACIJA

SVE ZA VAS NAMEŠTAJ I ENTERIJER

Novi Beograd, Tošin bunar 232g
tel/fax: 011 319 0974, 319 2600

Batajnica, Majora Zorana Radosavljevića 370
tel/fax: 011 848 8218, 377 4699

KLASIČAN PARKET, BRODSKI POD I LAMINAT
ugradnja po sistemu „ključ u ruke“

Porodična tradicija za Vaš siguran korek

Beli Potok, Kružni put 20
tel/fax: 011/ 3943 255, mob: 063/334-735
nesta_doo@yahoo.com, nesta.laminati@yahoo.com
www.nestaparketi.co.rs

KOVAN INTERNATIONAL

www.kovaninternational.net

- DAJEMO GARANCIJU NA
- PROIZVODE 7 - 10 GODINA
- GARANTUJEMO SNABDEVANJE
- PELETOM ZA KUPCE NAŠIH HOTLOVA
- PELET A1 PREMIUM KLASA 195 EUR
- BESKAMATNI KREDIT 24 MESECA

tel. 063/481-222
Beograd - Bulevar Kralja Aleksandra 548

biznis klub

DRV

tehnika ekologija
prebrada
biznis

Fabbrica d.o.o.
Bosanska 65, 11080 Zemun, Srbija
+381 11 316 99 77, +381 11 316 99 88
office@fabbrica.co.rs
www.fabbrica.co.rs

VIR d.o.o. Velika Plana
Mika Jovanovića 5
+381 26 515 633, 515 646
e-mail: zoranvir@gmail.com
parketvir@open.telekom.rs

Orahovi odresci
za automatsko oružje i za karabine
Proizvodnja parketa i drugih elemenata
Otkup građe

CROWN FOREST d.o.o.

Prilike bb, IVANJICA

Tel. 032/5462 071, Fax. 032/5462 070
Mob. 064/4333332, 064/4499993, 066/8770000
www.parket-crownforest.co.rs
doo.milutinovic@open.telekom.rs

PROIZVODNJA PARKETA I PELETA

NAMEŠTAJ

EUROSTIL

PROIZVODNJA NAMEŠTAJA
od punog drveta i pločastih materijala

76300 BIJELJINA
Banjalučka 5
+387 55 240 201
+387 65 604 955

eurostil@teol.net
office@eurostil.net
www.eurostil.net

promet · proizvodnja · kooperacija · usluge

TRGOPROMET
Ivanjica

32250 IVANJICA · V. Marinkovića 29
Tel. 032/ 660-195 · 660-196

PREDSTAVNIŠTVO I SKLADIŠTE BEOGRAD
Partizanska 205 (Dobanovska petlja) · tel. 011/84-08-611

Proizvodnja rezane građe,
masivnih ploča i nameštaja

DRVOPROMET

V. Marinkovića 306, 32250 Ivanjica
tel. 032 631 612, 063 287 650
info@drvopromet.rs, www.drvopromet.rs

prerada drveta i proizvodnja parketa

Beograd, Krunska 53
Tel/fax: 011-2438-904, 3443-647
E-mail: canimpex@eunet.rs
www.canimpex-cie.com

bio-therm

proizvodnja peleta

Bio-Therm d.o.o. Radaljevo b.b. 32252 Prilike

mob: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

proizvodnja rezane građe

maia wood

Radaljevo b.b. 32252 Prilike Ivanjica

tel: 00 381 (0)63 651-907 065 64-63-353
pejovic.stanko@yahoo.com

PROIZVODNJA PARKETA

JAVORAC

BOGIŠE - BRUS

Put uspeha vodi do nas!

e-mail: javoracparket@gmail.com
tel. 037 839 022, 037 839 066
fax. 037 839 265

PARKETI
Tomović
Since 1952
S.Z.T.R. PARKETI TOMOVIĆ
32212 Prislonica-Čačak
tel. +381 32 5485 000, 5485 001, 5485 002
parketit@eunet.rs | www.parketitomovic.com

Drvoprodukt Kocić

- kvalitet na prvom mestu -

Strojkovce · Leskovac
tel: 016/ 795 555 · 063/ 411 293
www.drvoiproduktkocic.com
e-mail: drvoproduktkocic@gmail.com

PROIZVODNJA KREVETA OD MASIVNOG DRVETA

PROIZVODI & PRODAJE:

- hrastov masivni pod
- hrastov klasični parket
- hrastovu građu
- briket i drvo za ogrjev

GRAKOM SN

Betajnički put bb · Zemun, Beograd
011.7756.914 · 011.7756.915
e-mail: grakom_sn@mts.rs · www.grakoman.com

fantoni group

špič iverica

Špič iverica 1000
V. Marinkovića 129, 32250 Ivanjica
Centra +381 32 66 11 66
Fax +381 32 66 13 20

www.iverica.rs

- > proizvodnja svih vrsta rezane građe
- > sušenje rezane građe
- > proizvodnja montažnih objekata

Grada prevoz doo
Starovačka 100, 32250 Ivanjica
tel: +381 32 64 02 05
email: office@gradajaprevoz.com

Grada prevoz

Wood World Trading

Marka Aurelija bb, 22000 Sremska Mitrovica
tel: +381 22 636 636, fax. +381 22 613 893
e-mail: office@chabros.rs

CHABROS

DRVNA INDUSTRIJA

Zaobilazni put bb - Industrijska zona
15300 Loznica, Srbija
tel: +381 15 811 668, +381 15 811 830
fax. +381 15 7100 191
e-mail: info@chabros.rs

PROIZVODNJA I PRODAJA TRAJNIH TESTERA I USLUŽNO OŠTRENJE

PETERVARI

24430 ADA, Obiličeva 20
tel. 024 85 20 66
fax: 024 85 12 92
mob. 063 776 47 17

www.petervari.rs

MatVerder

Beograd

Zrenjaninski put 147a, 11211 Borča

REZANA ČAMOVA GRAĐA

Telefon: 011/ 33-29-515

ALATI ZA DRVO I PVC STOLARIJE

Tel: + 381 32 352 734
356 431, 356 439
e-mail: tmax@eunet.rs

Samatini d.o.o.
proizvodnja LAMAR parketa

SAMATINI - Fabrika LAMAR parketa
Milici - Bosna i Hercegovina
tel: +387 (0) 56 745 500, tel/fax: +387 (0) 56 741 101
e-mail: samatini.doo@gmail.com, www.lamar-parket.com

LAMAR FLOORING - SALON PARKETA U BEOGRADU
Bulevar oslobođenja 18c · tel. 011 2647 590, 3690 247

..RANDELOVIĆ.. d.o.o.
STROJKOVCE · LESKOVAC · SRBIJA

PROIZVODNJA:
- BUKOVE REZANE GRADE
- ČETVRTAČE
- PARKETA

Tel: +381 16 794 407, 795 109
Fax: +381 16 794 406
www.randelovic.co.rs
e-mail: info@randelovic.co.rs

QUERCUS
PROIZVODNJA I PROMET GRADE I TRGOVINA

Ante Mijić
Bročice bb, NOVSKA, HRVATSKA
tel: + 385 (44) 691 951
fax: + 385 (44) 691 955
mob. +385 (98) 262 094
quercus@quercus-am.hr · www.quercus-am.hr

NIGOS
ELEKTRONIK · NIŠ

18000 Niš, Borislava Nikolića - Serbože 12
Tel/fax: +381 (0)18/ 211-212, 217-468
E-mail: office@nigos.rs
www.nigos.rs

DOO DEPROM
HAN PIJESAK

REZANA GRAĐA

tel: + 387 (0) 57/557-356
mob. + 387 (0) 65/581-214

Kordun
1916

Kordun grupa d.o.o.
Beograd
Maršala Tolbuhina 4
011/65 64 129

kordunalati@mts.rs · www.kordun.hr

- alati za obradu drveta (kružne, tračne i gaterske testere, glodala, burgije, ručni alat)
- mašine za obradu drveta i oštrenje
- servis i oštrenje testera i grafičkih noževa

"NIVAN KOMERC"
www.nivan-komerc.co.rs
nivankomerc@gmail.com

proizvodnja bukavih elemenata

Strojkovce - 16203 Vučje - Leskovac
Tel. +381 16 794 445
Tel/fax. +381 16 794 446

STRUGARA UROŠ d.o.o.

Ulica Žikina 41, Radinac, Smederevo
telefon: 026/701-156, faks: 026/701-471
e-mail: strugarauros@sohosistem.net

Lokve
PROZORI I VRATA

LOKVE d.o.o., Homer 39
51316 Lokve, Hrvatska
tel. +385 (0)51 508 300, 385 (0)51 508 304
lokve@lokve-prozori.hr, www.lokve.com

NAMEŠTAJ ENTERIJER STOLARIJA

3M

Smederevo, Šaljevačka 66
tel/faks: 026/621-626
mob: 063/210-238
e-mail: trimszr@gmail.com

TOP TECH **BIESSE**

TOP TECH WOODWORKING d.o.o.
Kneza Miloša 25 - 11000 Beograd · Republika Srbija
tel. +381 11 3065 614 · fax: +381 11 3065 616
e-mail: office@toptech.rs

BIESSE S.p.A.
Via della Meccanica, 16 - 61122 Pesaro - Italy
tel. +39 0721 439100
e-mail: biesse.marketing@biesse.com
www.biesse.com

BJELAKOVIĆ
HAN PIJESAK

SVE VRSTE REZANE GRADE
Suva stolarska daska · Elementi za stolariju
Brodski pod · Lamperija · Drveni briket

Tel: +387 (0)57/550-200, 550-201
Mob: +387 (0)65/636-006

KLANA

Ljepota prirode u Vašem domu!

Klana 264, 51217 Klana, Hrvatska
tel. +385 51 808 206 · fax. +385 51 808 150
www.diklana.hr

SISTEMI OTPRAŠIVANJA I LAKIRANJA

KIMEL-FILTRI

Siget 18 b, 10000 Zagreb, RH
tel: +385 1 6554 023, 385 1 6553 349
info@kimel-filtri.hr
www.kimel-filtri.hr

INČ STYLING d.o.o.
Beograd
Šljivarska 18

INČ STYLING
FABRIKA

Tel. Fax: +381 11 3945442
Mob: +381 63 210912
Mob: +381 63 8196509
Email: inchstyling@yahoo.com

CEDAR d.o.o.
TIMBER EXPORT

Kastav, Rubeši 163c, Rijeka, HR
Tel: +385(0)51 224-854, 223-912
E-mail: cedar@ri.t-com.hr
www.cedar.hr

spinvalis
tvornica namještaja d.d.

Veleprodaja
tel. 00 385 34/311-175
prodaja@spinvalis.hr
www.spinvalis.hr

xilia

tel. 011 219 8516
022 349 254
022 340 931
mob. 063-213-549
063-428-562
www.xilia.rs / info@xilia.rs

interholz
export-import d.o.o.

- izvoz rezane grade i elemenata
- furniri, egzote, troslojnice
- konsalting - FSC
- otkup trupaca

tel: +381 11 3322 460 · tel/fax: +381 11 3322 182
cell: +381 63 204 305
e-mail: rajko@interholz.rs · www.interholz.rs

TERMO DRVO

ORAGO TERMO-T

HRTKOVC 22427, Kraška 14
Tel/fax 022 455 848, 455 810

Sand

tel. +381 15 470 470
fax: +381 63 470 480
e-mail: office@sand.rs
www.sand.rs

WEINIG

Vesna Spahn
Zastupnik za Srbiju i Crnu Goru

MW GROUP SCG DOO
Čupićeva 1/1 · 37000 Kruševac
Tel/fax: +381 37 445 070, 445 071, 445 075, 445 077
Mob: 063 622 906
e-mail: mwgroupscg@mts.rs
www.mwgroup.rs

www.interlignum.net
InterLignum

Sjedište firme i centralno skladište
 d.o.o. Kninska 21 Teslić 74270
 Tel.+387 53 431-596, fax.431-597
office@interlignum.net

Drveni centar
"DRVOMARKET"
 BANJA LUKA (u krugu INCELA)
 Tel.+387 51 450-211
drvomarket@interlignum.net

Drveni centar
"DRVOMARKET'S"
 SARAJEVO ul. Džemala Bijedića 162
 Tel.+387 33 450-012
drvomarkets@interlignum.net

Konfekcija brusnih materijala
"STIRAL"
 ŠAMAC ul. Jasenik bb
 Tel.+387 54 621-540
stiral@interlignum.net

Centar podova
"INTERDOM"
 TUZLA ul. 21 aprila br.7
 Tel.+387 35 349-765
interdom@interlignum.net

Centar podova
"INTERIO"
 BANJA LUKA ul. Branka Popovića 27
 Tel.+387 51 379-040
interiobi@interlignum.net

Centar podova
"INTERIO"
 SARAJEVO ul. Džemala Bijedića 162
 Tel.+387 33 546-083
interiosa@interlignum.net

Centar podova
"INTERMAX"
 TESLIĆ ul. Karađorđeva bb
 Tel.+387 53 430-733
intermax@interlignum.net

NAJVEĆI IZBOR PLOČA **InterLignum** **AGT**

UNIVER PLOČE, ABS KANT TRAKE, OKOV ZA AMERIČKE PLAKARE, RADNE PLOČE, MDF VISOKI SJAJ PLOČE, OSB, HDF, MDF PLOČE, PRIRODNI FURNIRI, FURNIRANE PLOČE, BRUSNI MATERIJALI, SVE VRSTE PODOVA, PROZORI I VRATA, KANCELARIJSKI NAMJEŠTAJ, NAMJEŠTAJ NA MJERU...

Salon namještaja
"INTERIO"

TESLIĆ ul. Karađorđeva bb
 Tel.+387 53 430-967
interio@interlignum.net

Robna kuća namještaja i podova
"INTERATENA"

BIJELJINA ul. Majevičkih brigada kv.52/16
 Tel.+387 55 355-966
interatena@interlignum.net

doo Prijedor, Rudi Čajavec br. 3 Tel: +387 52 238 081, Fax: +387 52 238 082, e-mail: info@javor-prijedor.com

NAMJEŠTAJ ZA OPREMANJE I DJELOVI NAMJEŠTAJA OD MASIVA

Uz dugogodišnje iskustvo u proizvodnji fabrika namještaja „JAVOR“ doo Prijedor, proizvodi **pločasti, tapacirani i namještaj od masiva** (hrast, bukva, tt. jasen), **trp. stolove, kuhinje, stolice, komode, ormane, sp. sobe, podove, dijelove za namještaj od masiva, kao što su: fronte od masiva i mdf., ukrasne i ostale stubove, razne ukrasne lajsne, radne ploče, i ostale dijelove namještaja od masiva po želji i zahtjevu kupca.**

Ova linija proizvoda, namjenjena je, **kako krajnjim kupcima, tako i trgovcima, proizvođačima, dizajnerima, arhitektama**, na način što će u našoj fabrici kupiti samo ono što im je potrebno, po mjeri koju zahtjevaju, a pri tom doradivati i finalizirati bez ikakve potrebe da mjenjaju svoj način i stil rada, kao i željenu potrebu namještanja i opremanja prostora.

MI SMO TU ZBOG VAS!

Kuhinja LUCIJA sa djelovima

Legenda:

1. Fronta Lucija
2. Stubi ukrasni
3. Završna starija
4. Kapa Monument
5. Ploča NH
6. Ploča radna Jasen TT
7. Vitrina starija (Tilari tehnika)
8. Ploča
9. Starija završna sa pilastrom
10. Lajsa NH
11. Lajsa završna
12. Lajsa naplatna
13. Čuči

BIĆE NAM ZADOVOLJSTVO DA POSTANEMO DIO VAŠEG USPJEHA U PROIZVODNJI, PRODAJI I OPREMANJU.

www.javor-prijedor.com

Jowat

Klebstoffe

**VRHUNSKI LEPKOVI
RENOMIRANOG
NEMAČKOG
PROIZVOĐAČA**

Lepkovi za kantovanje i oblaganje na bazi EVA, PO, APAO, PUR

D2/D3/D4 lepkovi za drvo na bazi PVAc, EVA, UF, EPI za furniranje, podužno nastavljjanje i laminaciju

1K i 2K PUR prepolimeri za samonoseće konstrukcije i sve druge vrste konstrukcionih lepljenja i laminacije

1K i 2K PUR disperzije za 3D laminaciju membranskim i vakuum presama

**ANTIADHEZIVNE TEČNOSTI
ČETKE I TEČNOSTI ZA
POLIRANJE, ELEKTRONSKI
UREĐAJI ZA PRSKANJE**

**100% RIEPE Products
100% Quality Control**

Velvet doo

marketing · distribucija · tehnička podrška

Velvet doo · Vrbnička 1b · BEOGRAD

tel/fax. +381 11 351 43 93 · 358 31 35 · 305 68 29 · e-mail: office@velvet.co.rs

OPTI MIZA CIJA

TOPTECH.RS
BIESSE.COM

ISPLATIVA PROIZVODNJA

Povećana produktivnost i efikasnost
uz poštovanje najviših standarda kvaliteta
i brzine izrade proizvoda

Rover S FT

 BIESSE

TOP TECH
WOODWORKING

Ovlašćeni predstavnik Biesse S.p.A. za tržišta
Srbije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine
11000 Beograd · Kneza Miloša 25
tel. +381 11 3065 614
www.toptech.rs · office@toptech.rs

ARTech

Okov za prozore
100% Made in Italy

SISTEMI OKOVA ZA VRATA I PROZORE

www.agb.it

ARTech je novi AGB sistem okova za okretno nagibne prozore.

ARTech je projektovan po principu modularne logike koja omogućava multifunkcionalnost elemenata, dok proces ugradnje okova dobija na fleksibilnosti, sa daleko manjim zalihama okova na lageru.

ARTech, u skladu sa njegovim imenom, ističe dizajnerska i inovativna tehnička rešenja.

ARTech je plod kreativnosti i iskustva, italijanske proizvodne firme sa učešćem od 100%.

